

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina X Broj 90 Listopad 2012. ISSN 1800-5179

GRANICE SU
POMJERENE

Građani su odlučili

Str. 3

Zavjetne pločice

Str. 23

Barani na Jadranskim igrama

Str. 48

Poštovani čitatelji

Parlamentarni izbori u Crnoj Gori, treći od obnove nezavisnosti, a deveti od uvođenja višestranačja, održani su 14. listopada. Građani su izrazili svoju volju, o čemu možete pročitati u tekstu pod nazivom Građani su odlučili.

Istog dana je četrdesettrogodišnji padobranac i ekstremni sportaš, Austrijanac Felix Baumgartner, skočio s ruba svemira, s visine od točno 39.045 metara, pomaknuvši na taj način granice mogućega! Red Bull Stratos tim i Felix Baumgartner ispisali su stranice povijesti i svijet je dobio novog junaka.

Vlada Zorana Milanovića osnovala je Ured za dijasporu, o čemu vam također pišemo u ovom broju, a predstavljamo i novog ravnatelja HMI-ja mr. Marina Knezovića.

Osim redovitih rubrika, donosimo vam i mnoštvo zanimljivih tema: Dan kravate, Barani na Jadranskim igrama, Ne zaboravimo stare putove, Zavjetne pločice...

Od ovog broja donosimo vam i mnoge aktualnosti – u kratkim izvještajima o aktualnim događajima. Ljubazno vas molim da se uključite u priređivanje ove rubrike i pošaljete nam zanimljivosti koje bismo mogli objaviti kako bi naš časopis bio sve bolji.

*Vaša urednica
Tijana Petrović*

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **Mirko Vičević** · Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Dario Musić, Radio Dux, Skupština CG, Klaudio Katelan, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 800 primjeraka

Tiskanje časopisa su financijski pomogli: Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, Opština Kotor, Hrvatsko nacionalno vijeće, NVP RH.

Građani su odlučili

Piše:
Tripo Schubert

Crna Gora sada je jedina uspješna priča u regionu

Parlamentarni izbori u Crnoj Gori, treći od obnove nezavisnosti, a deveti od uvođenja višestranačja, održani su 14. listopada. Birači su imali prilike zaokružiti jednu od 13 izbornih lista, među kojima je bilo sedam koalicija, pet partija i jedna grupa građana. Istodobno, održali su se i izbori za lokalni parlament u Kotoru, Budvi i Nikšiću. Pravo glasa imalo je 514.055 građana. Glasovanje je održano na 1.162 biračka mjesta u 21 općini, uz vrlo dobru izlaznost birača od 70,3%.

Karakteristika ovih izbora je da se održavaju po novome izbornom zakonu kojim je cenzus za manjinske stranke sveden na 0,7%, a za hrvatsku manjinu na 0,35%.

Hrvatska građanska inicijativa odlučila se samostalno izići na izbore, uz vođenje kampanje 'od kuće do kuće' i u povodu toga Marija Vučinović, predsjednica HGI-ja, rekla je: „Koncept kampanje 'od kuće do kuće' je najbolja varijanta neposrednog predstavljanja političkog programa i kandidata za poslanike u državnom parlamentu i odbornike u lokalnim parlamentima. To bi

mogao biti vrlo poticajan detalj za naše birače. Ni od koga ne tražimo ništa više od onoga što nam pripada u skladu s programom na osnovi koga i dobivamo glasove birača.“

Rezultati izbora bili su očekivani. Koalicija **Evropska Crna Gora Milo Đukanović** osvojila je uvjerljivu pobjedu, 39 poslaničkih mjesta, od 81 koliko će imati parlament. „Kao što smo obećali, pobijedili smo. Crna Gora ide naprijed. Ubijedljivo smo najjača koalicija koja je osvojila sigurno duplo više mandata i glasova od prvog sljedećeg učesnika na ovim izborima. Imamo sve uslove da formiramo Vladu koja će nastaviti uspješno voditi državu putem evropskih i euroatlantskih integracija i bude posvećena unapređenju kvaliteta života svakoga građanina“, rekao je nakon završetka izbora Milo Đukanović.

Prva čestitka stigla je iz Hrvatske. Ministrica vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske Vesna Pusić, odmah nakon prebrojavanja glasova, pozvala je Milu Đukanovića i čestitala mu na izbornoj po-

bjedi te poželjela Crnoj Gori uspjeh u procesu euroatlantskih integracija.

Na ovim izborima dvije stranke - Pokret za promjene i Nova srpska demokratija, ujedinjene u novu stranku - **Demokratski front**, osvojile su 20 mandata. **Socijalistička narodna partija** osvojila je 9 mandata. Nova stranka na ovim izborima je **Pozitivna Crna Gora**, koja je osvojila 7 mandata. **Bošnjačka stranka** osvojila je 3 mandata. Albanska stranka **Forca za jedinstvo, Albanska koalicija i Hrvatska građanska inicijativa** osvojili su po jedan mandat.

Hrvatska građanska inicijativa osvojila je 1.514 glasova, a glasove je dobila u 18 općina, najviše u Tivtu 661 glas, pa u Kotoru 392, Podgorici 130, Herceg Novom 73, Baru 55, Bijelom Polju 54, Nikšiću 47, Budvi 34, Cetinju 25, a manje od 10 glasova u Beranama, Andrijevicima, Danilovgradu, Kolashinu, Mojkovcu, Plavu, Pljevljima, Plužinama i Ulcinju.

Marija Vučinović ne krije zadovoljstvo postignutim i u pregovorima za formiranje od-

lučujuće većine u parlamentu i pri formiranju nove vlade kaže: „Sve političke organizacije manjinskih naroda morale bi biti uz vlast, odnosno u vlasti. Samo tada mogu i djelom zastupati autentične interese manjina, boriti se za njih i pred javnošću se s punom odgovornošću suočavati s realnim problemima i hrvatskog i svih ostalih naroda na ovim prostorima. Zato kažem da će HGI nastojati participirati i u budućoj vlasti.“

Promatrači OEBS-a i PSSE ocijenili su da su parlamentarni izbori u Crnoj Gori protekli u mirnom i korektnom višestranačkom okruženju i uz poštovanje fundamentalnih prava, a građani su napravili slobodan izbor. Povjerenik Europske komisije za proširenje i politiku susjedstva Stefan Füle čestitao je koaliciji Evropska Crna Gora na izbornoj pobjedi uz nadu da će se uskoro konstituirati nova vlada koja će nastaviti proces europskih in-

tegracija i očuvati potporu reformama među svim relevantnim političkim akterima.

„Rezultat je ovo demokratske volje građana, uz visoki procent izlaska birača, što predstavlja veoma aktivan odnos stanovništva prema sadašnjem političkom trenutku i to daje još veći legitimitet izborima“, istaknuo je Mitja Drobnjić, šef delegacije Europske unije u Crnoj Gori i dodao: „Crna Gora sada je jedina uspješna priča u regionu.“

Prvu konstitutivnu sjednicu parlamenta zakazat će predsjednik iz prošlog saziva Ranko Krivokapić, a njime će do izbora novog šefa parlamenta predsjedavati najstariji i najmlađi poslanici novog saziva. Prema objavljenim podacima o novim poslanicima, za predsjedavajućim stolom mogla bi se naći, barem nakratko, **Ljerka Dragičević** iz Hrvatske građanske inicijative, kao najstarija.

Usporedno s parlamentarnim izborima održani su i izbori za odbornike u lokalnim parlamentima u Budvi, Kotoru i Nikšiću.

U Kotoru je Demokratska partija socijalista osvojila najviše glasova. „Zabilježen je izvjestan pad od dva mandata, ali je sigurno da će izvršnu vlast u našem gradu činiti predizborna koalicija s liberalima, Hrvatskom građanskom inicijativom i Socijaldemokratskom partijom“, rekla je Marija Maja Čatović, predsjednica Općine Kotor.

U Budvi je pobijedila koalicija Evropska Budva. „Koalicija DPS-SDP i dalje će vršiti sama vlast u opštini Budva“, istaknuo je nosilac liste Lazar Rađenović.

U Nikšiću dosadašnja vladajuća koalicija DPS-SDP, pojačana Liberalnom partijom, s osvojenih 19 mandata nije uspjela sačuvati većinu.

U povodu izbornih rezultata uredništvo glasnika razgovaralo je s Marijom Vučinović, predsjednicom HGI

HG: Molim Vas da komentirate povijesni uspjeh HGI-ja na proteklim izborima.

Samim svojim osnivanjem HGI je postigao veliki uspjeh na ovim našim prostorima. HGI je politička stranka prepoznata u svoje desetogodišnjem radu kao stranka koja dosljedno provodi svoj program, a jedna od visokokotiranih odrednica našeg programa i jest samostalni izlazak na parlamentarne izbore.

Tome je prethodio predani dosadašnji rad zastupnika HGI-ja koji su svojim sudjelovanjem u zakonodavnoj vlasti, a posebno u izradi Zakona o izboru odbornika i poslanika, omogućili uvjete da Hrvati svojom samostalnom listom izađu na parlamentarne izbore i osvoje mandat u Parlamentu.

Evo, hvala Bogu, uz sve probleme i opstrukcije to je postignuto te će **ovi izbori u povijesti Hrvata ovih prostora ostati upisani zlatnim slovima.**

Ovo što je postigao HGI je postignuto prvi put na ovim prostorima u našoj hrvatskoj povijesti „od stoljeća sedmog“.

Dobili smo samostalnoga parlamentarnog zastupnika Hrvata u Parlamentu CG koji, zajedno s rukovodstvom stranke, članovima

Marija Vučinović, predsjednica HGI

i simpatizerima stranke, mora i dalje predano i vrijedno raditi na ostvarivanju svih prava Hrvata u Crnoj Gori te na zaštiti, očuvanju i unapređenju tih prava.

HG: Je li izgledno da u pregovorima s potencijalnom koalicijom, partnerima, HGI osigura participiranje u budućoj vlasti?

Sve je moguće i sve je ostvarivo, a mi smo sigurni da ćemo uz dobru zajedničku platformu osigurati naš ulazak u vlast i biti njezin respektabilan i pravedan faktorkoji će se zalagati da naš zadani program bude i ostvaren.

Koliko će ovaj uspješan rezultat omogućiti napredak u radu stranke te boljitak za cjelokupni hrvatski puk - zaposlenost u državnoj administraciji i lokalnoj samoupravi?

Sigurno je da će biti velikog pomaka na bolje. U programu Hrvatske građanske inicijative imamo jasno zacrtane ciljeve i maksimalno ćemo raditi na ostvarivanju tih ciljeva.

Ne samo da je čast biti u visokom domu – Skupštini Crne Gore, nego pred našim poštovanim biračima, kojima i ovom prilikom zahvaljujemo na potpori, moramo opravdati iskazano nam povjerenje. A to ćemo najbolje opravdati konkretnim zalaganjem za ravnopravnu i razmjernu zastupljenost u zapošljavanju nas kao pripadnika manjinskog naroda u državnim organima, pravosudnim, tužilačkim organima, državnim javnim poduzećima, diplomaciji, direkcijama i agencijama te UO u kojima država ima većinski ili djelomični udio.

*PREDSTAVLJAMO VAM CENTAR ZA OČUVANJE I RAZVOJ
KULTURE MANJINA CRNE GORE I NJEGOVA
DIREKTORA DR. DERVIŠA SELHANOVIĆA*

Most koji vezuje, a ne razdvaja!

Priredio:
Tripo Schubert

Razgovor vodio:
Vlatko Simunović

Nacionalne manjine u svakoj društvenoj zajednici često mogu biti osnova sukoba, stvaranja

Znamo što jesmo, ali ne znamo što možemo biti. Ako započnemo svađu između prošlosti i sadašnjosti, vidjet ćemo da smo izgubili budućnost. Jer, ako ne mislimo o budućnosti - ne možemo je ni imati.

konfliktnih situacija, izazivanja incidenata. Potvrdilo se to u mnogobrojnim višenacionalnim zajednicama (Velika Britanija, SSSR, Španjolska, SFRJ, Indija). Činjenica da se posebnim korpusom pravila i normativne regulative bliže determinira položaj i zaštita nacionalnih manjina govori o složenosti ove društvene pojave. U Crnoj Gori manjinski narodi nikada nisu bili faktor destabilizacije, već naprotiv kohezivni element i činilac jačanja društvene i pravne koherentnosti.

Prezentiranje kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori započelo je još 2004. godine Ministarstvo za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa Crne Gore, organizirajući Dane kulture manjina, o čemu smo pisali u Hrvatskome glasniku br. 7.

Tom prilikom ministar Hajdinaga je rekao: „Dani kulture pripadnika nacionalnih i etničkih grupa u Crnoj Gori novi su doprinos očuvanju nacionalne, etničke, kulturne i jezične posebnosti, njegovanju tradicionalnih vrijednosti manjinskih naroda, razvijanju i pospješivanju kulturnog bogatstva i prenošenju kulturnog naslijeđa novim naraštajima... otvorenost i gostoprimstvo Crne Gore, njezina želja za afirmacijom kulturnog povezivanja i komuniciranja u regiji, znanje da kultura ne poznaje granice, već predstavlja most koji vezuje, a ne razdvaja.“

Dane kulture manjina Ministarstvo je organiziralo u sljedeće četiri godine.

Vlada Crne Gore formirala je Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore 2009. godine kao jedinstvenu ustanovu u regiji. Osnivanje Centra je potvrda sazrijevanja crnogorskog društva kao otvorenoga građanskog i multikulturalnoga. Ciljevi Centra za očuvanje i razvoj kulture

Dr. Derviš Selhanović rođen je 1955. godine u Podgorici.

Završio je Pravni fakultet u Podgorici 1977. godine. Magistar je novinarstva, doktor nauka iz područja novinarstva i komunikologije.

Stručno usavršavanje obavio je u Velikoj Britaniji, Americi, Rusiji, Hrvatskoj i Sloveniji iz područja komunikologije. U 30-godišnjem radnom stažu bio je: direktor Narodnog univerziteta „MilunBožović“, direktor Kulturno-prosvjetne zajednice Podgorica, član poslovnog odbora Kombinata aluminijuma Podgorica (KAP), direktor Republičkog centra za kulturno-umjetničku djelatnost Crne Gore, direktor Kulturnog centra Crne Gore, direktor Centra suvremene umjetnosti Crne Gore, direktor Zavoda za međunarodnu suradnju, direktor Centra za kulturu manjina, a tu funkciju i sada obavlja.

Bio je član Komisije za unutrašnju politiku i politički sistem više godina, član Odbora za pravne i političke nauke Crnogorske akademije nauka i umjetnosti.

Govori engleski jezik (stručno usavršavanje u Velikoj Britaniji i Americi) i ruski jezik (stručno usavršavanje u SSSR-u).

Autor je više knjiga iz raznih područja: psihologije, medicine, filozofije, odnosa s javnošću i sporta, koje su doživjele više izdanja. Za knjigu „Autizam – psihološki geto“, koja je prevedena na engleski jezik, dobio je specijalnu nagradu SAD-a 1996. godine.

Dobitnik je mnogih značajnih društvenih i stručnih priznanja.

Intenzivno se bavio sportom i dugi niz godina bio je vrhunski sportaš. Nakon aktivnog bavljenja sportom bio je trener i selektor državne reprezentacije SFRJ u kick-boksu. Sada je predsjednik Kick-boks saveza Crne Gore, član Njemačke sportske akademije i proglašen zaslužnim sportskim djelatnikom Crne Gore.

manjina kao ustanove su rad na razvojno-istraživačkoj djelatnosti, proučavajući kulturu manjinskih naroda, njezinu posebnost, vrijednost i značaj, a zatim stvarajući dokumentacijsku bazu iz svih područja kulture, života i djelatnosti vezane uz manjine Crne Gore. To znači promoviranje, poticanje, očuvanje i razvoj kulture manjina preko organiziranja i realizacije raznih manifestacija, okruglih stolova, radionica, prezentacija itd. odnosno svoje programske aktivnosti Centar je podijelio u kratkoročne i dugoročne. U kratkoročne ubrajamo: identifikaciju, afirmaciju, integraciju i očuvanje kulture manjina. Dugoročno, ova institucija trebala bi postati mjesto potpune sinteze svih kultura manjina, kako onih vezanih uz tradiciju, tako i onih suvremenih kulturnih vrijednosti.

Direktor Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina Crne Gore dr. Derviš Selhanović za Hrvatski glasnik govori o tom dragocjenom naslijeđu naše zemlje i procesima koji tu tendenciju trebaju učiniti zalogom za budućnost.

VS: Gospodine Selhanoviću, kako se intencija očuvanja posebnosti manjinskih nacionalnih zajednica reflektuje na državni identitet?

DS: U multinacionalnim državama, a takve su sve države svijeta, čuvanje posebnosti ne razara bitno jedinstvo niti državni identitet. Proces globalizacije upravo znači povezivanje u kojem se mozaički uklapaju kulture i nacije, a da se ne ukidaju njihove posebnosti. Pritom nije riječ o odstupanju u kojem se ne vide razlike, već susretu kultura, u kojem razlike trebaju biti vidljive i prepoznatljive. Iskustvo potvrđuje da svako multietničko i multikonfesionalno društvo, kao što je crnogorsko, ne

stvara se floskulama i tiradama, već sasvim jasnim društvenim pokazateljima.

VS: Crna Gora je stara država sa posebnom životnom filozofijom koja se oslobađa predrasuda i predodžbi i koja cementira temelje nacionalne emancipacije i izgrađuje multietničke i multikulturalne tolerancije na novim demokratskim osnovama. Očekujete li da će na tim temeljima Crna Gora biti čuvana i izgrađivana?

DS: Manjinski narodi u Crnoj Gori izgrađuju svoj vlastiti nacionalni i kulturni identitet i uopće duhovnu i vjersku individualnost. Oni istinski ljube Goru svoju Čarnu i zajednički život u njoj, duboko vjerujući da kvaliteta života u Crnoj Gori ipak neće ovisiti o vjerskoj i nacionalnoj pripadnosti, već o znanju, radu i kreativnosti. Brat je mio koje vjere bio. A, tko ne drži brata za brata, taj drugoga hoće za gospodara – kaže drevna narodna mudrost. Upravo to znači da nam na ovim prostorima vjere nisu smetale da trajemo bratski. Crna Gora nije bila, a sad ponajmanje, etnički čista država, već etička zajednica naroda, vjera i kultura.

VS: Bratski odnos traži ravnopravnost, slobodu dijaloga, da se bez straha od vlastite misli reprodukujemo i konstituišemo strukturu crnogorskog društva i gradimo zajednički dom. Naše iskustvo može da svjedoči o tome da nije lako razumjeti drugog...

DS: Tolerancija se uči i stvara. Društvo koje nije kadro da organizira takav sistem javne komunikacije osuđeno je na trajno gubitništvo. Raskošno iskustvo nam je svjedok da ćemo imati budućnost onoliko koliko uspijemo da u ime nas ne odlučuju strahovi i naša neznanja. Danas manjinski

narodi nose na svojim leđima znatan dio sudbine Crne Gore i odgovornosti za njezinu budućnost. Manjinski narodi u Crnoj Gori zajedno s ostalima su njezini graditelji. Crna Gora je zajednička kuća svih njezinih nacionalnih i kulturnih entiteta koji je dograđuju i podižu njezinu moralnu, duhovnu državu i nacionalnu svijest. U njoj nije nitko u prolazu niti na izletu. Vrijeme opasnih avantura i zabluda je potrošeno, a i vrijeme iluzija se urušilo. Izgrađuje se jedna nova konkretna realnost u kojoj ne žive imaginarni već stvarni ljudi, nacionalni kulturni entiteti. Crnogorci ne potiru ničiji identitet. Oni dobro razumiju što to znači. Živjeti u razlikama jedinstveno i zajedno, to je veliki zadatak naše države, našeg društva i kulture. To je humanističko načelo sadašnjosti koju živimo. Dakle, manjinski narodi u Crnoj Gori snažno podržavaju državu Crne Gore zbog budućnosti, zbog vjerovanja da će Crna Gora u skoroj perspektivi napraviti ekonomski prosperitet, bolju i bržu valorizaciju njezinih prirodnih resursa, a samim tim izgraditi bolji životni standard svih njezinih građana. Ne može se očekivati od građana da nacionalno budu ono što bi, eventualno, željeli pojedinci, udruženja, časopisi ili bilo koji autoriteti. Važno je da se izbjegne neproduktivna polarizacija. Mala smo skupina da bismo se time iscrpljivali. Mislim da je puno važnije pokušati osvijetliti naš aktualni duhovni trenutak, stanje našeg duha i života u zajedničkoj nam crnogorskoj domovini, koja je naš zajednički i jedini dom.

VS: Sva ljudska bića jednaka su po dostojanstvu i pravima, kaže Univerzalna povelja UN. To je ideja koja, zapravo, proširuje jednakost među ljudima i kada je u pi-

tanju pripadnost određenoj kulturi. Kakva je jednakost među ljudima kada su pripadnici različitih kultura?

DS: Kao građani jedne države, svi njezini državljani imaju ista građanska prava, a kao pripadnici posebnih kultura sva prava na očuvanje vlastitoga kulturnog identiteta. Prema tome, kulturna heterogenost ne ukida duh zajedništva građanske države. Svijest o prihvatanju drugog kao različitog ne ugrožava vlastiti identitet.

U svim društvima postoje različite kulture od kojih ni jedna, ako poštujemo načelo jednakosti, nema pravo da

međusobnim razumijevanjem, shvaćanjem potrebne i skladne interakcije među narodima i državama. Svijest o međuzavisnosti i isprepletenosti egzistencijalnih sudbina i upućenost jednih na druge svakako bi trebala snažno pridonijeti smanjenju nepovjerenja, sumnji i napetosti.

VS: Kako strateške interese nacionalnih manjina Crne Gore harmonizovati sa konceptom građanske države?

DS: Religijska i etnička prožimanja u Crnoj Gori formirala su njezin specifičan, otvoren duh i ostavila prepoznatljiv pečat na multikultur-

skog konsenzusa kojemu teže svi razumni stanovnici Crne Gore. Favoriziranje nacionalnog u odnosu na građansko je koncept koji ima uvijek visoku cijenu koju su žestoko platili neki dijelovi bivše Jugoslavije. Ta opasnost bila je prisutna i u Crnoj Gori, koja je bila u ratnom okruženju. No, ipak je prevladala i pobijedila tradicionalna crnogorska etika. Strateški interes nacionalnih manjina u Crnoj Gori identičan jes interesom crnogorskog naroda i drugih naroda koji žele izgradnju Crne Gore kao građanske države. To je iskren odnos manjina u Crnoj Gori.

Ni mali ni veliki, ni čovjek

Poštujmo razlike, negujmo sličnosti

Strpljenje je umijeće nadanja. Ono nas je uzdignulo iznad srdžbe jer strpljivost mora biti i dužnost. Ona je vrhunska mudrost i najveća ljudska vrlina. Učinimo napor da svatko živi sa svojom kičmom, tradicijom i kulturom, otvoreno i bez predrasuda, jer se samo tako stvara bogatstvo jedne višenacionalne i viševjerske zajednice kakva je Crna Gora. Moramo imati na umu vjekovno geslo: „Poštujmo razlike, negujmo sličnosti.“ Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog toga što ćemo potomcima ostaviti svjedočanstvo da su u Crnoj Gori živjeli ljudi koji su jedni druge razumjeli.

se postavlja nad drugima kao dominantna. Priznati drugima pravo na vlastiti identitet ponajprije znači pridonositi afirmaciji kulture manjinskih naroda, odnosno razvijanju ciljeva unapređenja njihovih prava u području kulture i afirmacije multikulturalnosti kao jedne od temeljnih vrijednosti suvremene Crne Gore.

U svakom slučaju, potrebno je stvarati klimu koja će stimulirati želju za međusobnim poznavanjem, suradnjom,

nom naslijeđu. To je svijest o vrijednosti, različitosti, o poštovanju različitih etnikuma kulture, običaja i tradicija. Ova multikulturalnost utjecala je da se u ljudi s ovih prostora stvori jaka sklonost ka suživotu, harmoniji, izgrađivanju civiliziranih građanskih standarda, koji čine ne samo njegovu jedinstvenu autentičnu vrijednost, nego i temeljnu građansku multikulturalnu paradigmu, koja predstavlja osnovu suvremenoga građan-

ni narod, nitko ne vidi što ga čeka. Znamo što jesmo, ali ne znamo što možemo biti. Ako započnemo svađu između prošlosti i sadašnjosti, vidjet ćemo da smo izgubili budućnost. Jer, ako ne mislimo o budućnosti - ne možemo je ni imati.

Može biti puno raznih vjera, ali jednaje prava vjera, a ona nas poučava da znamo onaj zakon koji je nad svim zakonima ljudski i koji je isti za sve ljude svijeta.

Treba razviti novi pristup iseljenicima

Razgovarao:
Hrvoje Salopek

Snimila:
Snježana Radoš

Od sredine srpnja na čelu HMI-ja je mr. sc. Marin Knezović. Upravni odbor ga je, na prijedlog Vlade RH, na sjednici 13. srpnja imenovao ravnateljem. Odluka je stupila na snagu 16. srpnja i mr. Knezović obnašat će tu dužnost u četverogodišnjem razdoblju. Dosadašnja ravnateljica Katarina Fuček istoga dana razriješena je dužnosti na koju je stupila 16. srpnja 2009.

Novi ravnatelj rođen je 1968. u Zagrebu. Tu je završio osnovnu i srednju školu, kao i studij povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom fakultetu je i magistrirao na temu: „Preporodna hrvatska i Bosna i Hercegovina od 1830. do 1849.“, a stekao je i zvanje web dizajnera.

Predavao je povijest u osnovnim školama, srednjim stručnim školama i gimnazijama. Autor je priručnika za napredno učenje povijesti „Hrvatski narodni preporod“, Zagreb 2005. Stručno je usavršavao

„Tijekom desetljeća svoga postojanja Hrvatska matica iseljenika razvila je takvu mrežu kontakata da se ona ne može ukinuti bez ozbiljnih posljedica za odnos Hrvatske i iseljeništva“, rekao je mr. Knezović

nastavnike povijesti. Bio je istraživač na međunarodnome znanstvenom projektu Triplex Confinium. Objavio je i znanstvene članke koji se bave ranom modernom hrvatskom poviješću, hrvatskim narodnim preporodom i razdobljem ‘maspoka’. Radio je i u nadzoru obrazovnih ustanova Grada Zagreba te obavljao poslove odnosa s javnošću.

Trenutačno je i zastupnik u Skupštini Grada Zagreba od 2009. Predsjednik je Odbora za imenovanje naselja, ulica i trgova Skupštine Grada Zagreba, kao i član Odbora za kulturu Skupštine Grada Zagreba. Također, član je Amnesty International Hrvatske.

Kako je došlo do Vašeg imenovanja za ravnatelja HMI-ja?

Procedura imenovanja je jasna. Dakle, imenovalo me Upravno vijeće HMI-ja na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Zašto je do toga došlo? To treba pitati Vladu, ali mislim da je presudila širina mojih profesionalnih i osobnih interesa. Treba uvijek imati na umu da je mjesto predsjednika HMI-ja velikim dijelom i ‘politička’ funkcija. Ravnatelj treba usklađivati djelovanje HMI-ja s ciljevima i politikom Vlade Republike Hrvatske.

Jeste li dosad pratili iseljeničku i manjinsku problematiku? Što Vas s tim u vezi najviše zanima?

Kao povjesničar bavio sam se Hrvatima izvan Hrvatske, točnije magistrirao sam na odnosima između Hrvatske i Bosne i Hercegovine u prvoj polovici

Mr. sc. Marin Knezović

19. st. u kojima je tamošnje katoličko, hrvatsko stanovništvo imalo važnu ulogu. Znanstveno sam se bavio i problemima oblikovanja nacionalnog identiteta u kojima su primjeri razumijevanja identiteta Hrvata izvan Hrvatske vrlo poučni i inspirativni. Činjenica da se identitet stalno mijenja premda istodobno za sebe tvrdi da ostaje isti ima važnu ulogu u razumijevanju i našega vlastitog identiteta, ponajprije nacionalnoga.

HMI je ustanova koja postoji više od 60 godina. Koliko znate o njezinu dosadašnjem djelovanju? Što biste u tom pogledu istaknuli kao posebno vrijedno?

I sami ste na neki način sugerirali dio odgovora. HMI je ustanova koja ima dugu tradiciju, provjerene i uspješne kulturne i obrazovne programe te uživa veliki ugled u ise-

ljeništvu i općenito među Hrvatima izvan Hrvatske. HMI i briga za Hrvate izvan Hrvatske postali su sinonimi.

Koja je Vaša vizija HMI-ja? Namjeravate li nešto mijenjati - uvesti neke nove programe ili akcije, zapošljavati nove djelatnike...?

HMI je ustanova koja ponajprije ovisi o sredstvima iz proračuna Republike Hrvatske i 'sušu' u proračunu ne može izbjeći ni HMI. Prema tome, u financijskom pogledu manevarski prostor bit će nam u velikoj mjeri sužen. Namjeravam raditi na poboljšanju postojećih projekata s namjerom da oni obuhvate što veći broj sudionika. Također, treba razviti novi pristup iseljenicima, a posebno onima koji su rođeni u iseljeništvu ili pripadaju 'novome' iseljeništvu. Zbog drukčijega životnog iskustva i razine obrazovanja njihovi

kulturni interesi bitno se razlikuju od onih 'stare' dijaspore.

Iseljeni Hrvati često su nezadovoljni odnosom Hrvatske prema njima. Koji je prema Vašemu mišljenju razlog za takvo stajalište i što se treba učiniti da se on promijeni?

Početkom 90-tih godina 20. stoljeća odnos Hrvata u domovini i onih izvan Hrvatske opteretila su velika očekivanja kako onih iz domovinske Hrvatske, tako i onih iz iseljene. Ta očekivanja često su bila neutemeljena. Društvena stvarnost tranzicijske Hrvatske, u mnogobrojnim slučajevima, dovela je do grubog otrežnjenja. Niti je iseljeništvu bilo onakvo kakvim ga ja zamišljala domovina, a u još većoj mjeri nova, nezavisna Hrvatska nije odražavala predodžbe znatnog dijela iseljeništvu. Mora se priznati kako Hrvati u domovini i

oni izvan nje razvijaju osjećaj pripadnosti 'hrvatstvu' koji je u mnogobrojnim obilježjima različit. Takav razvoj nije nikakva posebnost Hrvata, nego je karakterističan i za iseljništvo drugih naroda. Poseban problem je slabljenje povjerenja. Iskrenost i međusobna otvorenost temelji su svake ljudske zajednice, pa tako i nacionalne. U prošlim desetljećima ove vrijednosti znatno su narušene. Bez prihvatanja činjenice da Hrvati u različitim društvenim okolnostima razvijaju različite identitete i bez obnove povjerenja na novim, realnim osnovama neće biti napretka u odnosima između iseljništva i domovine.

Hoćete li biti uredski ravnatelj ili više terenski – drugim riječima namjeravate li češće obilaziti hrvatske zajednice diljem svijeta?

Ravnatelj HMI-ja najmanje bi trebao sjediti u uredu. Unatoč novim komunikacijskim tehnologijama ništa ne može zamijeniti neposredni dodir među ljudima. Koliko ću moći razviti terenski oblik rada ovisi o uvjetima u HMI-ju odnosno o financijama.

Nedavno je osnovan Državni ured za Hrvate izvan RH, koji je zamišljen kao glavna ustanova koja će se brinuti za naše ljude u inozemstvu. Koja je uloga HMI-ja uz postojanje tog ureda? Ne postoji li bojazan da će ta 'jača' ustanova umanjiti dosadašnji značaj HMI-ja?

HMI je teško zamjenjiva ustanova. Tijekom desetljeća svoga postojanja Hrvatska matica iseljenika razvila je takvu mrežu kontakata da se ona ne može ukinuti bez ozbiljnih posljedica za odnos Hrvatske i iseljništva. Ne vidim ni posebna preklapanja

Primopredaja dužnosti - Katarina Fuček i Marin Knezović

u djelatnosti između Vladina ureda i HMI-ja. Mi radimo različite stvari. Vladin ured doživljam kao koordinacijsko tijelo koje na okupu drži razne činitelje koji se na ovaj ili onaj način bave iseljništvom.

Državnom uredu povjerena je briga i za Hrvate u BiH. Hoće li djelokrug HMI-ja također obuhvaćati naše sunarodnjake u BiH ili će Matica ostati usredotočena, u skladu s njezinim nazivom, na

iseljništvo?

Kao i do sada HMI će se baviti svim Hrvatima izvan Hrvatske, pa i onima koji imaju specifičan položaj, poput Hrvata u Bosni i Hercegovini koji su tu konstitutivni narod.

Što Hrvati u svijetu mogu očekivati od novog ravnatelja HMI-ja?

Ponajprije otvoren i pošten odnos.

Veća briga o Hrvatima izvan Hrvatske

Piše:
Tripo Schubert

Kada je prijedlog teksta Strategije o Hrvatima izvan domovine bio na javnoj raspravi Hrvatsko građansko društvo Crne Gore dostavilo je preko Generalnog konzulata u Kotoru svoje gledište, primjedbe i prijedloge. Jedan od prijedloga bio je da se osnuje na razini države središnji ured koji bi se brinuo o Hrvatima izvan Hrvatske i koji bi provodio u djelo sve što je u Strategiji zacrtano i preko koga bi se financirale sve aktivnosti zajednica Hrvata i udruga diljem svijeta.

Nakon što je Vlada RH usvojila Strategiju, a zatim i Hrvatski sabor, donesen je zakon kojim se definiraju sva relevantna pitanja vezana uz odnose države prema Hrvatima izvan Hrvatske. Zakonom su predviđene tri skupine Hrvata izvan Republike Hrvatske - Hrvati u BiH (konstitutivan i suveren narod u toj zemlji), pripadnici hrvatskih manjina u europskim zemljama (hrvatske manjine u 12 europskih zemalja), te Hrvati iseljeni u prekomorske i europske zemlje (hrvatsko iseljeništvo/dijaspora). Polazi se od činjenice da su svi Hrvati, bez obzira na to gdje i u kakvom statusu žive, pripadnici jednog i nedjeljivog hrvatskog naroda.

Svi Hrvati su, bez obzira na to gdje i u kakvom statusu žive, pripadnici jednog i nedjeljivog naroda

Zakonom su stvorene pretpostavke za ostvarivanje hrvatskoga kulturnog zajedništva, što znači povezivanje svih Hrvata u smislu najšireg poimanja kulture - u sklopu jezika, običaja, obrazovanja, znanosti, sporta, informiranja i drugih područja koja su presudna za očuvanje nacionalnog identiteta.

Vlada Zorana Milanovića odlučila se na ozbiljan korak u uspostavljanju čvršće komunikacije s Hrvatima izvan domovine, osobito onima u BiH, te pružanju svih relevantnih informacija hrvatskim iseljenicima koji, ako se odluče na povratak ili suradnju, imaju ured u tijelima državne uprave kojemu se mogu obratiti.

U svibnju je počeo s radom Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske (što je ideja koju je najavila još Vlada RH na čelu s gđom Kosor), a kojemu je na čelu **mr. sc. Darija Krstičević**, rođena u Sarajevu, bivša veleposlanica BiH i od 2008. godine zaposlenica Hrvatske gospodarske komore.

Ured zapošljava čak 59 zaposlenika i neformalno ga zovu „ministarstvom dijaspor“ bu-

dući da voditeljica ureda ima rang zamjenice ministra, a za svoj rad odgovara izravno Vladi. U ured, koji ni tijekom ljetne stanke nije zatvorio vrata, prebačeno je 20 djelatnika bivše Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu Ministarstva vanjskih poslova, koji su zadržali diplomatska zvanja i status.

„Imajući u vidu činjenicu da više od tri milijuna Hrvata, zajedno s potomcima, živi izvan RH te da je riječ o velikom kapitalu naše zemlje, usvajanjem Zakona o odnosima RH s Hrvatima izvan Hrvatske te osnivanjem državnog ureda stvorene su temeljne pravne i institucionalne pretpostavke za izgradnju sustavne i učinkovite suradnje s pripadnicima hrvatskog naroda izvan granica Hrvatske“, rekla je predstojnica Darija Krstičević.

Ured, kako je najavljeno, ima ukupno pet ustrojbenih jedinica, među kojima su Kabinet predstojnika, Sektor za provedbu programa i projekata Hrvata izvan RH, Sektor za pravni položaj i statusna pitanja Hrvata izvan RH, Glavno tajništvo te Ured dobrodošlice.

Državni ured za Hrvate izvan

Mr. sc. Darija Krstičević

RH Milanovićeva Vlada osnovala je s ciljem zaštite prava i interesa Hrvata izvan RH i jačanja njihovih zajednica, unapređenja suradnje s dijasporom na svim područjima - od kulture i gospodarstva do školstva, sporta i slično, te poticanja povratka iseljenika u domovinu.

Osim što će održavati i promicati veze sa svim skupinama Hrvata izvan RH te im davati potporu u promicanju hrvatskog jezika i kulture, Ured će obavljati poslove koji se odnose na stvaranje uvjeta za njihov povratak u Hrvatsku i uključivanje u gospodarski i društveni život. Također, Ured

će koordinirati i nadzirati aktivnosti između nadležnih ministarstava, drugih tijela državne uprave i ostalih nositelja suradnje RH s dijasporom.

Sjedište Državnog ureda za Hrvate izvan RH je na Trgu hrvatskih velikana, na broju 6.

**ZAGREB: POKOPAN PREDSEDNIK HRVATSKOGA SABORA
BORIS ŠPREM**

Život posvećen služenju ljudima

Tekst:
**Uredništvo časopisa
Matica (izvor Hina)**

Snimke: **Hina**

Predsjednik Hrvatskoga sabora Boris Šprem pokopan je 4. listopada na zagrebačkom groblju Mirogoju, uz najviše državne počasti i u nazočnosti članova obitelji, prijatelja, predstavnika državnog vrha i mnogobrojnih građana.

„Boris Šprem rekao je kako moramo pokazati da služimo građanima i da nas ne vode nikakvi osobni, grupni ni stranački ideološki ciljevi, već samo javno dobro“, naglasio je u svom obraćanju predsjednik Republike

Predsjednik hrvatske vlade Zoran Milanović rekao je, opraštajući se od Borisa Šprema, kako lijepe riječi o umrli- ma svi često govore, no o Bo-

risu Špremu bile su govorene i za vrijeme njegova života. „Život je putovanje, a ne neka- kva precizna destinacija ili cilj, zato što nikad ne znamo kad

Pomoćni biskup zagrebački mons. Mijo Gorski

će prestati“, poručio je premijer Milanović. „Ovo su trenuci u kojima trebamo biti zajedno. Okupljao si i u ovim grubim vremenima i govorio kako trebamo biti zajedno“, rekao je Milanović. „Dragi Boris, dragi prijatelju, dragi druže - zbogom“, poručio mu je Zoran Milanović na posljednjem ispraćaju na kraju kratkoga i emotivnoga govora.

Još puno toga mogao je dati

„Boris Šprem bio je predsjednik Hrvatskoga sabora, jedan od najviših dužnosnika Republike Hrvatske, a izbor na tu dužnost bio je izraz poštovanja i časti koju su mu iskazali njegovi politički saveznici, ali i oni iz drugog dijela političkog spektra“, naglasio je u svom obraćanju predsjednik Republike Ivo Josipović. „Cijeli svoj profesionalni i politički život

Obraćanje predsjednika Josipovića

posvetio je ideji služenja ljudima i nikada nije svoj privatni interes stavljao ispred javnoga. Držao se dosljedno onog

što je najavio u svom govoru prilikom preuzimanja dužnosti kada je rekao kako moramo pokazati da služimo građana.

Boris Šprem je pokopan na zagrebačkom groblju Mirogoju

Boris Šprem (1956. – 2012.)

Predsjednik Hrvatskoga sabora Boris Šprem preminuo je u 57. godini nakon duge i iscrpljujuće borbe s bolešću 30. rujna u MD Anderson Cancer Center u Houstonu gdje je otputovao na liječenje 23. kolovoza. Boris Šprem operiran je u lipnju ove godine u KBC Zagreb zbog recidi-

va multiplog mijeloma, zloćudne bolesti plazma krvnih stanica, a zbog pogoršanja stanja i iscrpljenih terapijskih mogućnosti liječenja u Hrvatskoj otputovao je krajem kolovoza na liječenje u SAD.

Rođen je 1956. godine u Koprivničkim Bregima, diplomirao je pravo, a na svoju posljednju dužnost, mjesto predsjednika 7. saziva Hrvatskoga sabora izabran je 2011. godine.

Bio je SDP-ov saborski zastupnik u prošlom sazivu Sabora, a od 2009. do 2011. predsjednik zagrebačke Gradske skupštine. Od 1980. do 1993. bio je savjetnik i imenovani dužnosnik u Hrvatskom saboru, predstojnik Ureda za zakonodavstvo Vlade RH od 2003. do 2004., predstojnik Ureda predsjednika Republike od 2005. do 2007., glavni tajnik te zamjenik glavnog tajnika Hrvatskog automobila i član uprave Aurum osiguravajućeg društva.

U Hrvatskom saboru bio je predsjednik Odbora za obranu, član Odbora za Ustav, poslovnik i politički sustav, član Odbora za zakonodavstvo i član Odbora za pravosuđe. U radnim tijelima Gradske skupštine Šprem je bio predsjednik Odbora za statut, poslovnik i propise te predsjednik Odbora za javna priznanja.

nima i da nas ne vode nikakvi osobni, grupni ni stranački ideološki ciljevi, već samo javno dobro“, naglasio je predsjednik Republike.

„Bio je čovjek koji je još puno toga mogao dati, a nije jer ga je prekinula gruba sudbina“, ustvrdio je predsjednik Re-

publike izrazivši sućut svima onima koji su u svom srcu nosili i nose osjećaj privrženosti i prijateljstva prema Borisu Špremu. „A takvih nas je mnogo“, zaključio je Josipović.

Predvođeci crkveni obred pokopa pomoćni zagrebački biskup, mons. Mijo Gorski

izrazio je sućut obitelji, prijateljima i suradnicima Borisa Šprema u ime zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića. Mons. Gorski rekao je da Šprema ispraćamo u vječnost, a njegovu dušu preporučujemo Bogu uz nadu da će mu podariti vječni život, a

nama ostaje da se tješimo. Uz mons. Gorskog u pogrebnom obredu sudjelovali su i župnik Koprivničkih Brega, Špremova rodnog mjesta, Josip Koščak i župnik crkve Marije pomoćnice s Knežije don Ivan Stojanović.

Uz najviše vojne počasti

Pogrebna povorka s lijesom prekrivenim hrvatskim stijegom, na čijem su čelu pripadnici Oružanih snaga nosili sli-

ku pokojnog Šprema i njegovo Odličje velereda kraljice Jelene te križ, uza zvuke posmrtnog marša u izvedbi orkestra Hrvatske vojske došla je do njegova posljednjeg počivališta.

Pokraj grobnice okupljenima su se obratili i dvojica Špremovih dugogodišnjih osobnih prijatelja Branko Klasić i Miljenko Bura. U oproštajnom govoru Klasić se prisjetio zajedničkih prijateljskih dana i Šprema kao dobrodušnog, samozatajnog, pravednog i nesebičnog čovjeka. „Bez tebe više neće biti isto“, rekao je Špre-

mov prijatelj Miljenko Bura te dodao kako je Špremu oduvijek bio bitan mali običan čovjek i da su ga nepravde snažno pokretale na djelovanje.

Predsjednik Hrvatskog sabora Boris Šprem pokopan je uz najviše vojne počasti - počasnom paljbom s tri pucnja. Pripadnici Počasno-zaštitne bojne s lijesa su skinuli i složili državnu zastavu koju je časnik te bojne predao premijeru Milanoviću, a on ju je zatim uručio Špremoj supruzi Jasenki.

*PO ČETRNAESTI PUT NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA
I DRUŠTVO CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE
„MONTENEGRO“ ORGANIZIRAJU LUČINDANSKE SUSRETE*

Susret Boke i Zagreba

Piše:

Danilo Ivezić

LUČINDANSKI SUSRETI 2012. Održani su u Zagrebu 20. Listopada. Ovoj manifestaciji prisustvovalo preko 700 uzvanika gostiju i učesnika programa. Gost manifestacije je bio grad TIVAT.

Tradiciju započetu prije četrnaest godina, organizatori Nacionalna zajednica i Društvo "Montenegro" nastavili i u 2012. godini obilježavanjem Lučindana, jednog od značajnih blagdana crnogorskog naroda. Lučindan se obilježava u spomen i slavu na Svetog Petra Cetinjskog, čudotvorca, mitropolita i gospodara Crne Gore izabranog odlukom Opštencnogorskog zbora 1784, koji je stalno naglašavao Crnogorcima – **vi ste VOLJNI i SLOBODNI narod!** Kao takvi ma im se i obraćao i kad su grješni i kad su bezgrješni.

Petar I. Petrović Njegoš je umro na Lučindan 1830. godine, četiri godine kasnije, na Lučindan 1834, Petar II. Pe-

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske ove Susrete dočekuje u „Lijepoj našoj“, na pragu ulaza u evropsku zajednicu slobodnih država. Drugi naš temeljni institucionalni oslonac naša je Crna Gora, od koje s pravom očekujemo stratešku državnu svijest i političku volju da promišljeno i trajno doprinosi očuvanju i razvijanju kulturne autonomije svojeg iseljeništva diljem svijeta

trović Njegoš ga je proglasio svecem, ali za sve Crnogorce on je bio svetac još za života. Njegova ličnost i djelo, vrijednostima najvećeg stupnja, zrače i danas, zračiće i sutra.

„U našem vijeku koji je počeo neizvjesnim planetarnim promjenama, malobrojni narodi i države opstaće ako imaju jasno formulisanu predstavu o sebi iskazanu silom pera i jezika koju će razumjeti drugi

ako se temelji na univerzalnim vrijednostima duha. Slijedeći nit ljudskosti i razumijevanja drugačijeg a istog u imperativu slobode, koja povezuje sva djela crnogorskog stvaralaštva, vjekovima stvarani duh otvorenosti, saradnje i suživota, čiji smisao isijava neprevaziđena maksima cetinjskog sveca -naša vrata slobode neka su svakom slobodu išćućem otvorena- imamo zublje

Miodrag Kankaraš,
predsjednik Opštine Tivat

Mirko Vičević, predsjednik HGDCG

što svijetle sa visine sopstvenog nam neba koje pokazuju put, jasan i prepoznatljiv. Sljedećemo ga ako budemo imali morala, volje i znanja...“, kazao je u pozdravnom govoru Novica Samardžić, sekretar Matice crnogorske.

Preko 700 uzvanika i gostiju, učesnika programa na ovogodišnjim Lučindanskim su-

sretima pod pokroviteljstvom GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA uz grad gost TIVAT, svjedočilo je još jednoj izuzetno uspješnoj manifestaciji održanoj 20.10.2012. u Kino dvorani Studentskog Centra u Zagrebu.

Svečanosti su prisustvovali: Gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić, pokrovitelj;

Nj.E. ambasador Crne Gore u RH Igor Građević, prvi sekretar Ambasade CG u RH Ana Zeković, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH Aleksandar Tolnauer, predsjednik Opštine Tivat Miodrag Kankaraš, potpredsjednik Opštine Tivat Krsto Bošković, zamjenica Predstojnika Ureda za ljudska prava i prava manjina Vlade RH Bahrija Sejfić, Pročelnik za financije Grada Zagreba Slavko Kojić, Direktor Centra za iseljenike Vlade CG prof. dr. sc. Milan Vukčević, sekretar Matice crnogorske Novica Samardžić, predstojnica Stručne službe Skupštine Zagrebačke županije Dubravka Kravos, direktorica Turističke organizacije Tivta Bernarda Moškov, predsjednik HGD CG Mirko Vičević, predsjednik Društva “Morača” iz Kranja Čedo Đukanović sa brojnim članovima društva, delegacija “Saveza udruženja Crnogoraca Srbije” na čelu s Borislavom Mrvaljevićem; u ime “Udruženja Crnogoraca Njegoš” iz Banja Luke Dragošlav Medojević, Vladimir Bijelić u ime “Društva slovensko-crnogorskog prijateljstva” iz Ljubljane, Predstavci udruženja i vijeća nacionalnih manjina Grada Zagreba, kao i članovi udruženja NZCH i članovi vijeća crnogorske nacionalne manjine iz Splita, Zadra, Rijeke, Peroja, Rovinja, Pule, Umaga, Zajednice Crnogoraca Istre, Karlovca, Osijeka i Zagreba, te brojni prijatelji.

Zbog nemogućnosti da osobno prisustvuju ovoj manifestaciji pozdravne telegrame uputili su:

U ime PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE dr. sc. Iva Josipovića, Predstojnik UREDA Vito Turšić, PREDSJEDNIK HRVATSKOG SABORA Josip Leko. U ime PREDSJEDNIKA VLADE CRNE GORE dr. sc. Igora Lukšića, Šef KABINETA Rajko Kova-

čević; MINISTAR KULTURE CRNE GORE prof. Branislav Mićunović.

Obraćajući se učesnicima Lučindanskog druženja predsjednik NZCH Radomir Pavićević je između ostalog rekao:

„...Često ističemo da su još od početka 2000-ih godina, jedinstvo motiva, jasna programska orijentacija i duh međusobnog razumijevanja i solidarnosti osnova naše nacionalne zajednice kao demokratskog saveza svojih udruženja, a Predsjedništva NCZH kao koordinatora i idejnog usmjerivača njihovog zajedničkog djelovanja. Dobro znamo da se taj demokratski duh uvijek iznova iskušava na djelu, da naš kolektivni um može doći do punog i pravog izražaja samo u uvjetima političke kulture dijaloga i uzajamnog poštovanja. Naše je temeljno geslo 'za zajednicu se živi, a ne od zajednice'. Držeći se fundamentalnog etičkog kodeksa naših predaka, nastojali smo uvijek probleme rješavati principijelno, ne dopuštajući da se među nama razmašu subjektivistički kriteriji, osobne taštine i vlastohleplje...“. Posebno ističući: „...Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske ove Susrete dočekuje u 'Lijepoj našoj', na pragu ulaza u evropsku zajednicu slobodnih država. Drugi naš temeljni institucionalni oslonac naša je Crna Gora, od koje s pravom očekujemo stratešku državnu svijest i političku volju da promišljeno i trajno doprinosi očuvanju i razvijanju kulturne autonomije svojeg iseljeništva diljem svijeta. Veliko jamstvo takvog povezivanja jest dragocjeno iskustvo iznimno uspješne i bliske suradnje iseljništva iz Crne Gore (bez obzira na etničku pripadnost) i građana Crne Gore u obnovi pune crnogorske državnosti 21. maja 2006, na pravno i demokratski uzoran način, bez unutarnjih rascjepa i lomova. U historij-

Radomir Pavićević, predsjednik NZCH

skom kontekstu nadasve složenog i zahtjevnog procesa europaizacije kao izravnog obzora i našeg djelovanja, svjesni smo naše odgovornosti da u njemu sudjelujemo svojim znanjem, predanošću i demokratskom organiziranošću. Izazovi nisu ništa manji nego jučer, kada smo u mnogo težim prilikama gradili mostove suradnje između Hrvatske i Crne Gore...”

O djelovanju nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, aktivnosti na ostvarivanju programa kulturne autonomije i bogatstvu različitosti

kao prednosti Hrvatske u ulaska u EU i doprinosu crnogorske nacionalne manjine tome govorio je predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Aleksandar Tolnauer, koji naglasio:

„...Živimo u svijetu i vremenima punim izazova, prepreka i prijetnji, ali baš u tim i takvim vremenima od posebnog i velikog značenja je održati svoj identitet, i to ne samo zbog nas, nego upravo zbog tog i takvog svijeta u kojem će jedino afirmacija bogatstva različitosti, tolerancija, razu-

mijevanje biti one vrijednosti koje ga mogu učiniti sigurnijim i boljim.

„Suradnja na zajedničkim izuzetno kvalitetnim programima koja traje duže od decenije i uspjehnost njihove realizacije obilježje je suradnje HGD CG i NZCH. Programsko povezivanje preraslo je i u prijateljstvo na što su obje strane ponosne – riječi su predsjednika HGD CG Mirka Vičevića u obraćanju sudionicima manifestacije.

Nakon Budve, Bara, Bijelog Polja, Cetinja i Danilovgrada, GRAD GOST Lučindanskih susreta 2012. bio je TIVAT, u čije ime i u ime delegacije se učesnicima obratio predsjednik Opštine Miodrag Kankaraš.

Pokrovitelj Lučindanskih susreta (petu godinu za redom) gradonačelnik Grada Zagreba Milan Bandić je između ostalog naglasio:

„...Imao sam napisan govor, ali se među prijateljima govori iz srca a ne s papira. Ja se odista među Crnogorcima i Crnogorkama osjećam kao prijatelj, tim više što među njima imam i osobne prijatelje. Iako malobrojni doprinos crnogor-

ske nacionalne manjine svim segmentima Grada Zagreba i Republike Hrvatske je nemjerljiv. Posebna zahvalnost u stvaranju bogatstva kulturnog stvaralaštva naše države pripada Nacionalnoj zajednici i njenim članicama. Njihova događanja jesu i obilježje kulture našeg grada i Republike...“

Pozdravne riječi uputili su i: Direktor Centra za iseljenike Crne Gore dr. sc. Milan Vukčević; Sekretar Matice crnogorske Novica Samardžić.

U kulturnom dijelu programa nastupili su:

KUD „BOKA“; VOKALNO INSTRUMENTALNA GRUPA PROFESORA MUZIČKE ŠKOLE TIVAT (**oktet „Bellecca“**); SOLISTICA EDITA SLABY BRKAN; MAJA PERFILJEVA i ZBOR „MONTENEGRO“

Učesnici Lučindana 2012. počašćeni su delicijama Tivta i Boke koje su priredile članice Udruženja žena iz Tivta za što zaslužuju sve pohvale i zahvalnost.

VISOKA RAZINA KULTURNOG PROGRAMA I ORGANIZACIJE kao i brojne pohvale učesnicima u programu i or-

ganizatorima obilježile su i ove CETRNAESTE Lučindanske susrete.

Posebna pohvala HENRIKI VILOVIĆ na umješnosti moderiranja cjelokupnom manifestacijom i MASU ČEKIĆU na majstorstvu u vođenju kulturnog programa grada gosta TIVTA.

Uoči Lučindanskog društva predstavnici Grada Tivta, predsjednik Opštine Miodrag Kankaraš, potpredsjednik Krsto Bošković, direktorica Turističke organizacije Tivat Bernarda Moškov i predstavnici domaćina prof. emer. dr.sc. Veselin Simović, dr. sc. Radoimir Pavićević, Dušan Mišković i Danilo Ivezić, susreli su se sa zamjenicom gradonačelnika Grda Zagreba Jelenom Pavičić Vukićević i njenim suradnicima. Na sastanku se razgovaralo o mogućim oblicima suradnje dva grada, eventualnim zajedničkim projektima i pomoći koju Zagreb može pružiti u aktivnostima oko nužne dokumentacije za projekte koji se financiraju iz sredstava EU fondova.

*U SEVILJI JE OTVORENA IZLOŽBA ZAVJETNIH PLOČICA
IZ BOKE KOTORSKE*

Zavjetne pločice

Dvorac Alcazar

Piše:
Don Anton Belan

U čudesno lijepom prostoru kraljevskoga utvrđenog kompleksa vrtova i palača (Reales Alcázares), građenih sukcesivno u gotičko-maurskom stilu počevši od XII. stoljeća, 11. listopada 2012. u Sevilji (Španjolska) je otvorena izložba zavjetnih i votivnih srebrnih pločica koje pripadaju svetištu Gospe od Skrpjela i crkvi Rođenja Bogorodice na Prčanju.

Ono što najsnažnije povezuje Boku i Španjolsku jest 4.000 španjolskih vojnika pod vodstvom Ivana Sarmenta, koji su poginuli u obrani kršćanskog identiteta Herceg Novog i cijele Boke 1539. godine. Njihovi zemni ostaci danas počivaju oko crkve sv. Ane pa se ona u arhivskim dokumentima naziva „S. Anna ai Sepolcri Spagnoli“.

Izložbena sala Del Apeadero

Ova izložba realizirana je uz pomoć Veleposlanstva Crne Gore pri Svetoj Stolici i Suverenome malteškom redu, uz suradnju i financijsku potporu Ministarstva kulture Crne Gore, Kotorske biskupije, Kotorske općine, Pomorskog muzeja Crne Gore iz Kotora, Turističke organizacije iz Kotora i Internacionalne organizacije Kavalijera svetog Marka iz Venecije.

Na otvorenju izložbe bilo je oko 250 uzvanika. Iz Crne Gore došli su predstavnici Kotorske biskupije, Turističke organizacije iz Kotora, kao i djelatnici Pomorskog muzeja Crne Gore koji su priredili svu potrebnu dokumentaciju i osigurali prijevoz izložbenog materijala. Otvorenje izložbe pratila je i Televizija Crne Gore koja je pripremila i poseban izvještaj, kao i emisiju iz kulture „Škrinja“.

U velikoj dvorani za konferencije govorili su glavni upravitelj kraljevskog kompleksa Javier Landa koji je pozdravio

sve prisutne istaknuvši značaj izložbe koju u Španjolskoj i gradu Sevilji organizira jedna od najmlađih država članica Ujedinjenih naroda s kojom Španjolska još nema diplomatske odnose, ali zahvaljujući veleposlaniku Antunu Sbutegi ta nova država, malo poznata Španjolcima, predstavlja se danas prvi put u Sevilji svojim kulturnim blagom.

Otvarajući izložbu Antun Sbutega, veleposlanik Crne Gore pri Svetoj Stolici, između ostalog je rekao:

„Velika mi je čast otvoriti izložbu 'Blago Crne Gore. Zavjeti iz Gospe od Škrpjela i Boke' u ovome Kraljevskom dvorcu, jednom od najznačajnijih kulturnih spomenika prelijepe Sevilje.

Riječ je o prvoj značajnoj kulturnoj manifestaciji Crne Gore u Španjolskoj, koja prezentira jedan mali dio našega umjetničkog naslijeđa, ali ima i ambiciju da predstavi našu državu, njezinu povijest, duhovnost i kulturu.

Između Crne Gore i Španjolske postoje značajne veze i sličnosti. Riječ je o dvjema mediteranskim državama koje imaju dugu i često dramatičnu povijest, koje su obje bile stoljećima dio Rimskog Carstva, kristijanizirane u isto vrijeme i koje su bile u intenzivnom kontaktu s Islamom, koje su se stoljećima borile za slobodu i koje su ponosne na svoju povijest i kulturu.

Ekspoziti na ovoj izložbi potječu iz dvaju marijanskih svetišta; iz Biskupije Kotor, crkve Gospe od Škrpjela, posvećene uznesenju Bogordice i iz crkve Rođenja Bogorodice na Prčanju. U marijanskim svetišlima Biskupije Kotor čuva se najveća zbirka srebrnih zavjetnih pločica s pomorskom tematikom na svijetu.“

U svom izlaganju biskup Janjić govorio je o povijesti Kotorske biskupije, njezinim svecima i pozvao španjolsku javnost da posjeti Crnu Goru i upozna njezine prirodne, kulturne i duhovne ljepote.

Autor izložbe Piero Pazzi, stručnjak za mletačko zlatarstvo, govorio je o značaju srebrnih zavjetnih pločica koje predstavljaju najveću takvu zbirku maritimne tematike, iz XVII. i XVIII. stoljeća u čitavome kršćanskom svijetu.

Nakon prezentacije u dvorani za konferencije, slijedila je turistička prezentacija Kotora i kotorske općine te otvorenje izložbe u salonu „Del Apeadero“.

Ovo je treća velika izložba s kojom je Crna Gora izišla pred kulturnu javnost Europe. Prva je bila u Zagrebu 2009. godine u Klovićevim dvorima. Druga u Veneciji u biblioteci Marciana 2010. godine. Sve tri izložbe prezentirale su predmete koji pripadaju sakralnoj umjetnosti zapadne katoličke tradicije i to s područja Kotorske biskupije. Ova biskupija, koja se javlja već u starokršćansko

vrijeme (V. st.) i čiji se biskup Ivan potpisuje na aktima Drogoga nicejskog sabora 787. godine, i koja u kontinuitetu traje do danas, kao najstarija institucija na prostoru današnje Crne Gore baštinik je gotovo najvećeg dijela pokretnoga i nepokretnoga kulturnog blaga ove države. Baštinik ovog blaga je hrvatski narod u Crnoj Gori, istaknuo je u svom izlaganju biskup Ilija Janjić. Ove izložbe predstavile su u isto vrijeme i najstariju kršćansku tradiciju Crne Gore, koja je čini kulturno prepoznatljivom na kršćanskom zapadu.

Grad Sevilju s Bokom snažno povezuje pomorska tradicija i kult Bogorodice. Sevilja se snažno razvila poslije otkrića Amerike kada su svi trgovački putovi iz Amerike vodili ka ovome gradu koji je s Atlantskim oceanom povezan rijekom Guadalquivir. Kršćanstvo se u Sevilji javlja već u apostolsko vrijeme. Grad ima svoje mučenike iz III. stoljeća, svetu Justu i Rufinu. U V. stoljeću u njemu boravi papinski

Katedrala u Sevilji posvećena Bogorodici

vikar za Španjolsku, a u VI. i VII. stoljeću njegovi su biskupi sv. Izidor i sv. Leandro. Tada je Sevilja bila jedan od prvih kulturnih središta Zapada. Godine 712. Sevilja se susreće s arapskim svijetom, gubi kršćansku fizionomiju i ta dominacija traje sve do 1248. go-

dine kada kralj Fernando III. nakon dvije godine osvajanja ponovno vraća Sevilju u kršćanski svijet.

Godine 1401. na mjestu glavne džamije započinje gradnja velike gotičke katedrale čija će izgradnja trajati gotovo četiri stoljeća. Ona veličinom predstavlja treću kršćansku crkvu svijeta, a prvu po veličini posvećenu Presvetoj Bogorodici. U Crnoj Gori kult Bogorodice je najjače zastupljen u Kotorскоj biskupiji. Tu je također podignuta i najveća crkva Bogorodici u čast na Prčanju.

U katedrali u Sevilji na dan Tijelova dječaci u narodnoj nošnji plešu sakralni ples, kao što se u katedrali u Kotoru također plesao sakralni ples, danas kolo Bokeljske mornarice. To su rijetko sačuvani sakralni plesovi na prostorima Mediterana. Arhivski dokumenti bilježe da je takav ples postojao i plesao se u dubrovačkoj katedrali. I u Crnoj Gori na prostorima džamija gradile su se crkve i obratno, na prostorima crkava gradile su se džamije. I u jednom i u drugom slučaju poštovala se sakralnost prostora. U sevilj-

Prezentacija izložbe

skoj katedrali nalazi se najveća oltarska palača na svijetu veličine 20 x 13 metara i na njoj je više od tisuću kipova. U Sevilji se čuvaju mnogobrojne slike znamenitoga španjolskog slikara Luisa De Moralesa kojemu je dan nadimak El Divino (Božanstveni). Jedna slika ovoga velikog umjetnika nalazi se i u Kotoru. U Sevilji djeluju mnogobrojne bratovštine. Najstarija se zove „Del Silenzio“ (Bratovština Šutnje), koja je utemeljena 1356. godine, a njezini članovi za vrijeme procesija međusobno ne razgovaraju. Slična bratovština zvana „Batentium“ (Bičevalaca) postajala je i u Kotoru i bila utemeljena 1298. godine. Ono što najsnažnije povezuje Boku i Španjolsku jest 4.000 španjolskih vojnika pod vodstvom Ivana Sarmenta, koji su poginuli u obrani kršćanskog identiteta Herceg Novog i cijele Boke 1539. godine. Njihovi zemni ostaci danas počivaju oko crkve sv. Ane pa se ona u ar-

Razgledanje izložbe

hivskim dokumentima naziva „S. Anna ai Sepolcri Spagnoli“. Kotorski pjesnik Lodoviko Paskvali ovu borbu Španjolaca protiv Turaka opjevao je u jednoj svojoj pjesmi. Također, ta-

lijanski pjesnik Luidi Tansillo (1510. – 1568.), koji je napisao pjesmu „Suze sv. Petra“, te je ona bila inspiracija hrvatskom pjesniku Ivanu Gunduliću za pjesmu „Suze sina razmetnoga“, također je napisao tri soneta u pohvalu španjolskim braniteljima Herceg Novog. Nikad u povijesti ovoga grada za obranu kršćanskog identiteta u jednoj bitci nije položilo život toliko vojnika kao što su to učinili Španjolci u bitci s Hajrudinom Barbarossom. Danas sjećanje na ovaj događaj živi samo u tvrđavi koja nosi ime ‘Španjola’. Je li to dovoljno i obvezuje li historijsko pamćenje stanovnike Boke i Herceg Novog da ovu povijesnu činjenicu obilježe i na neki drugi dostojan način? Ova izložba u Španjolskoj neka budi i to sjećanje, te bude poticaj za ispravljanje učinjenog propusta.

Izložbu prati veliki katalog s fotografijama u boji na 160 stranica koji je napisao autor izložbe Piero Pazzi. Izložba je veoma dobro bila prezentirana u španjolskim sredstvima informiranja.

Uzvanici nakon prezentacije

Svijet treba junaka i sada imamo jednoga

Priredila:
Tijana Petrović

„Ponekad se morate popeti stvarno visoko da shvatite koliko ste mali“

Četrdesettrogodišnji padobranac i ekstremni sportaš, Austrijanac Felix Baumgartner, 14. listopada skočio je s ruba svemira, s visine od točno 39.045 metara, pomaknuvši na taj način granice mogućega!

Nakon nekoliko odlaganja, balon napunjen helijem krenuo je iz Roswella u američkoj saveznoj državi Novi Meksiko 14. listopada u 17 sati i 31 minutu, a sat i 12 minuta nakon toga kontrolni centar dao je zeleno svjetlo za skok. Bilo je planirano da Baumgartner skoči s visine od 36.580 metara, međutim balon s kapsulom u kojoj se nalazio premašio je tu visinu pa je skok izveden s 39 kilometara. Već nakon 32 sekunde probio je zvučni zid i postao prvi čovjek koji je to učinio slobodnim padom, a najveća brzina kojom je padao iznosila je 1.342 kilometra na

Zanimljivo je reći da je Baumgartnerov balon tri puta veći od najvećeg balona s ljudskom posadom! Prvi put u povijesti toliki je balon lansiran s čovjekom.

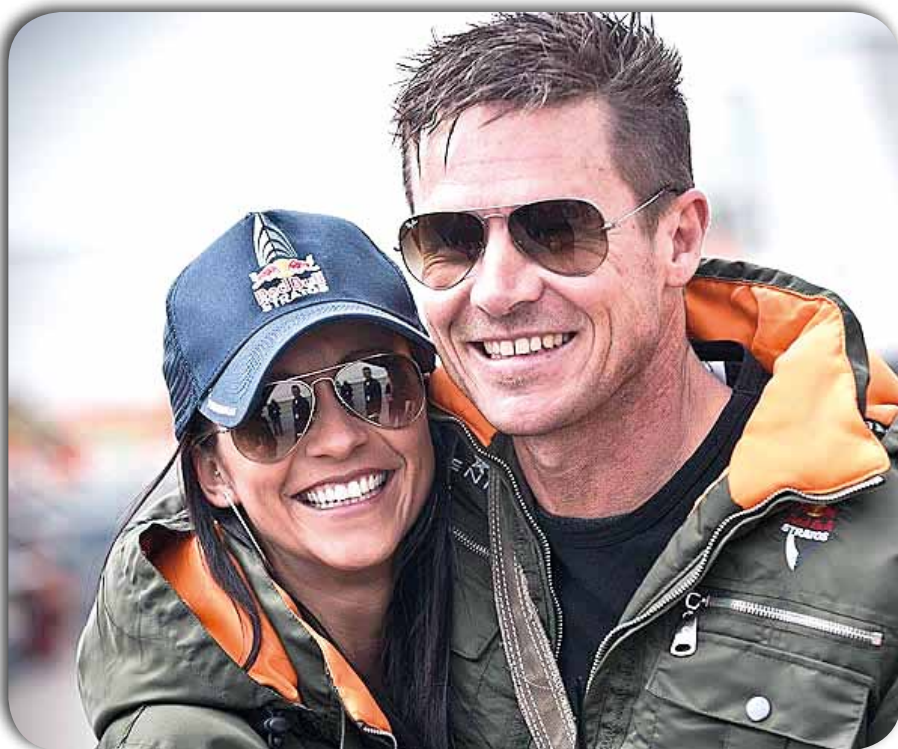
sat. Ovaj Austrijanac oborio je rekorde u najvišem letu balonom kojim je upravljao čovjek, u najbržem slobodnom padu i u slobodnom padu s najveće visine. Na isti datum, prije 65 godina - 14. listopada 1947. - pilot Chuck Yeager avionom je probio zvučni zid. Četiri minute i 19 sekundi nakon iskakanja iz kapsule, Baumgartner je otvorio prvi od četiriju padobrana, što je značilo da je opasnost prošla i da je misija uspješno završena, a u 20 sati i 16 minuta mirno je doskočio na zemlju i ušao u povijest.

„Ne bih mogao uspjeti bez mog tima. Kad stojite na vrhu svijeta postanete veoma skromni i ne razmišljate o obaranju rekorda. Jedina stvar koju želite je da se vratite živi. Mislio sam na svoju obitelj, prijatelje, sve te ljude tamo dolje, i ne želite da vas oni vide kako umirete. Samo sam mislio 'molim te, Bože, nemoj me iznevjeriti', izjavio je Baumgartner nakon nevjerojatnog pothvata. On je novinarima rekao da je prije skoka s 39 kilometara sebi rekao: „Znam da čitav svijet gleda i želim da on vidi ono što ja vidim. Ponekad se morate popeti stvarno visoko da shvatite koliko ste mali.“ Baumgartner je rekao da zbog specijalnog odijela koje je nosio uopće nije osjetio probijanje zvučnog zida i pri-

Čitav događaj prenosio se uživo diljem svijeta, ali s 20 sekundi zakašnjenja kako bi prijenos mogao biti prekinut u slučaju da se dogodi nešto nepredviđeno.

znao da je dva puta razmišljao o prekidu misije, prvi put kad mu se zamaglio štitnik za oči na kacigi zbog kvara grijača i hladnoće u kabini, drugi put na početku skoka kada se počeo okretati bez kontrole. „U jednom trenutku djelovalo je da će misija biti obustavljena. Prema našem popisu stvari za obustavljanje misije, ako ne vidite ništa, ne smijete napustiti kapsulu“, naveo je Baumgartner. Kada se ubrzo nakon skoka počeo nekontrolirano okretati, Felix je razmišljao da aktivira padobran ili ne. To bi zaustavilo okretanje, ali ne bi

Baumgartner sada planira vjenčanje sa svojom djevojkom Nicol, nakon čega će se naseliti u Švicarskoj.

kompletirao misiju pa je odlučio nastaviti unatoč svemu. „Mislim da je 20 tona tereta palo s mojih ramena. Pripremao sam se za ovo sedam godina. Čak i na ovakav dan, kada počnete dobro, može doći do pogreške. Onda mislite da morate sve prekinuti - sve ste pripremili i dogodi vam se kvar sa štitnikom na kacigi. Ali sam ipak odlučio skočiti i to je bila dobra odluka. Povremeno sam osjećao da sam u opasnosti, ali sam znao da ću ostati živ ako prekinem pad, ali neću probiti zvučni zid. Zato sam danas uspio“, istaknuo je Felix dodavši da je najuzbudljiviji trenutak bio kad je stajao na vrhu svijeta, a najljepši kada je sletio živ. Na pitanje koji mu je sljedeći potez, Felix je istaknuo da želi biti inspiracija budućim generacijama i raditi isto što sada radi njegov mentor Joe Kittinger.

Red Bull Stratos tim i Felix Baumgartner ispisali su stranice povijesti, a dr. Jonathan Clark, iz Red Bullova tima, na konferenciji je istaknuo: „Svi- jet treba junaka i sada imamo jednoga.“

Joe Kittinger naučio ga je svemu što zna

Skokom s ruba svemira Felix Baumgartner oborio je rekord Joea Kittingera, bivšeg pilota i vojnog oficira koji je 16. kolovoza 1960. godine skočio s visine od 31.300 metara i tako postavio svjetski rekord koji je na snazi već 52 godine. Prilikom slobodnog pada koji je trajao

četiri minute i 36 sekundi, Kittinger je dostigao brzinu od 988 kilometara na sat, ali nije uspio probiti zvučni zid.

Prije nego što je uspio pomaknuti mnoge granice, uključujući najveću visinu dostignutu balonom s helijem, skok s padobranom s najviše visine, najdulji slobodni pad i najveću brzinu koju je ljudsko biće postiglo u atmosferi, Kittinger je doživio neuspjeh koji ga je mogao koštati života. U studenome 1959. godine pokušao je izvesti sličan skok, ali je imao problema s opremom i izgubio je svijest. Od sigurne smrti spasio ga je automatski padobran. Ni skok sljedeće godine, kada je uspio u svojoj misiji, nije prošao bez problema. Zbog komplikacija s rukavicom, Kittingerova desna šaka dva puta se povećala, ali se uspio prizemljiti bez ikakvih ozljeda.

Osamdesettrogodišnji Kittinger bio je glavni Baumgartnerov savjetnik tijekom misije i jedina osoba s kojom je komunicirao tijekom skoka. „Želio bih poslati poseban pozdrav srednjim prstom svima onima koji su govorili da će se Felixovo tijelo raspasti tijekom probijanja zvučnog zida“, izjavio je Joe Kittinger nakon uspješno završene misije.

Kap. Božo Brajak u svome riječkom stanu

Razgovor vodio:
Jozo Gjurović

Nakon nekoliko tmurnih dana, kad ne znaš hoće li pasti kiša ili je samo magla lijena da se izvuče iz zagrebačkih ulica, kad je ni jurnjava automobila ne uspijeva otjerati, pojavilo se iznenada čisto plavo nebo. U oslobođene visine živahno se dizao sivo-bjelkasti dim iz visokog dimnjaka Toplane, a u daljini na Sljemenu stari grad Medvedgrad u jesenskom šarenilu izgledao je impozantniji i bliži, obasjan crvenkastim zracima jutarnjeg sunca. Bila je nedjelja. Uхватила me ne-

Bokelji u Hrvatskoj

Nastavljajući predstavljanja istaknutih Bokelja u Hrvatskoj, u ovom broju donosimo razgovor s Božom Brajakom, kapetanom duge plovidbe iz Prčanja.

odoljiva želja biti na moru. Odluka je brzo pala. Idem u Rijeku dok je vrijeme ovako zamamno. Već sam se ranije telefonski najavljivao. Rijeka je bogata Bokeljima, koji su se istaknuli na mnogobrojnim poljima: od pomorskih kapetana, uglednih liječnika, glazbenika, znanstvenika i stvaralaca, vrijednih da ih upoznamo. Već na ulazu u autobus, vedri i susretljivi mladi vozač svojom mekom čakavštinom unio je dah primorsko-istarske topline i osmjeh dobrodošlice. Na kolodvoru u Rijeci dočekao me omamljivi miris mora i u blještavilu sunca pojavila se nasmiješena figura kapetana Boža Brajaka. Godine su prošle, ali ne preko Boža. Isti je kao u mladim danima. Jedino prošaranost sijedima pokazuje da je dio života već iza njega.

A kako mu je protekao saznanat ćemo u opuštenom razgovoru u njegovu stanu, obnavljajući zajedničke uspomene uz čašicu fine domaće rakije i široki pogled na Kvarner i ljeskavo more na još jakome popodnevnom suncu.

Sjećam se toplih ljetnih noći kad je mlađarija iz tvoga neposrednog susjedstva brojila repatice na nebu na rasušenoj drvenoj barci i pričala horor priče. Plašile su nas noćne siluete mističnih kula Triju sestara, neposredno pokraj vaše kuće. Tvoja sestra Dobrila znala nam je dodatno puniti maštu izmišljenim pričama o noćnim zvucima koji se čuju. Od kada je obitelj Brajak u tome mističnom susjedstvu? Kada ste napustili Bogdašće i spustili se na more?

Brajaka u Bogdašćima više nema. Moji preci preselili su se na Prčanj u prvoj polovici 19. stoljeća i stanovali u kućici na brijegu, u predjelu po više obitelji Skladani i Raffaelli. Dede Božo je plovio kao nostromo u parobrodarskom društvu Lloyd triestino, pa kad je skupio nešto soldi kupio je ovu kuću pokraj „Tre sorelle“ i zemljište iznad palaca Verona. Zaljubio se u Terezu Brguljan i osnovao obitelj. Moj otac Petar (Piero) rodio se prvi, 1892.

Otac kap. Piero Brajak

godine, pa zatim Tomislav (Tomo), Gjuro, Miroslav, Adele i najmlađi Srečko, zvan Forto, koji je plovio kao brodski

konobar i ostao u Australiji. Otac mi je bio kapetan obalne plovidbe i s mamom Anđelijom Brguljan, iz drugog bratstva Brguljana, stvorio topli obiteljski dom u kojem sam se ja rodio 26. 12. 1926. godine između sestara Terezine, udane Rusković i Jelke, udane Usanović, koje su na žalost umrle, i najmlađe Dobrile, koja živi u Škaljarima.

Tako si ti imao „tri sestre“ u vlastitoj kući i bio miljenik sviju. Kako i kada si se iz sretnoga obiteljskog okruženja otisnuo u svijet?

To je sudbina svih pomoraca koji se otisnu na more, na kojem provedu dobar dio svog života i onda se iskrcaju u matičnu luku broda.

Sjećam se sretnih i veselih đaćkih dana u pučkoj školi na Prčanju i učiteljice Marije Mihanek, čiji se suprug Milan Stojković kasnije preselio u Rijeku i bio direktor Više pomorske škole, a za nekoliko godina i ona je došla, i u Rijeci umrla. Nakon kotorske gimnazije završio sam nautiku 1948. godine. Iste godine sam pozvan u Rijeku i ukrcao se

kao kadet na Jugoliniji, prošao sve stupnjeve pomorskog napredovanja od poručničkog ispita nadalje, pa 1960. završio Višu pomorsku školu u Rijeci i položio kapetanski ispit. Godine 1964. postao sam kapetan svoga prvoga trgovačkog broda „Avala“ s 12 putničkih postelja. Od tada sam kao zapovjednik plovio na brodovima Jugolinije, sve do zadnjeg „Jadran Expressa“, kad sam 1986. umirovljen.

Tako sam se skrasio u Rijeci, 1956. oženio se Stankom Babić iz Hrvatskog primorja i 1957. dobio sina Petra. Nemila bolest odnijela je moju suprugu u 53. godini života, što je bilo teško razdoblje mog života. Godine 1989. oženio sam se Brankom Martinović s otoka Iža, koja voli ići u Boku i s kojom ugodno provodim umirovljeničke dane.

U Jugoliniji si započeo i završio svoj uspješni profesionalni put kapetana duge plovidbe. Dobio si zlatnu Plaketu za tridesetogodišnji neprekidni rad u Jugoliniji, a 1985. si odlikovan za pomorske zasluge od Grada Rijeke. Što te to godinama vezalo za istu tvrtku?

MB „Avala“

**Božo sa suprugom
i sinom u Veneciji**

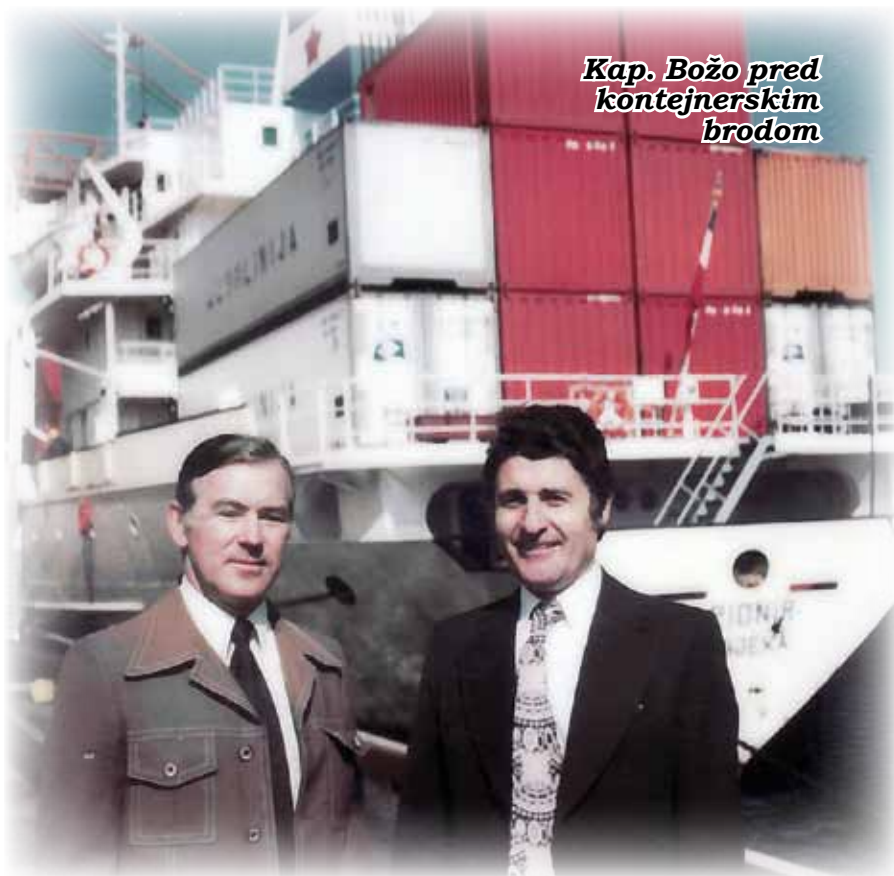
Jugoslavenska linijska plovidba „Jugolinija“ i „Jadrolinija“ su osnovane odlukom ondašnje savezne vlade odmah poslije II. svjetskog rata, 20. siječnja 1947. godine. Vrlo promišljenim programom Ju-

golinija se od tada postojeće flote nacionaliziranih brodova, ratnog plijena i ratnih reparacija, a zatim od 1952. godine gradnjom i kupnjom novih brodova, razvila do te mjere da je imala primat najvećega linijskog brodarka na Mediteranu s ukupno 187 brodova.

U programu decentralizacije od Jugolinije su nastale druge brodarske kompanije: Splošna plovidba u Sloveniji, Tankerska plovidba u Zadru, Atlantska plovidba u Dubrovniku i Jugooceanija u Kotoru. Sa svoja nova 74 broda najveće ondašnje tonaže za prijevoz tereta i putnika, držala je linije na svim kontinentima i imala visoku svjetsku reputaciju. Njezinu uspjehu značajno je pridonijela vrlo dobra organizacija, ažurnost, preciznost i korektnost u poslovanju. Imala je svoje predstavnike u svim najvećim lukama svijeta i bila je začetnik kontejnerskog i ro-ro prijevoza u bivšoj državi. Početkom devedesetih kompanija je nastavila pod imenom „Croatia Line“, sa samo 48 brodova i s oko 3.000 zaposlenih jer su poslovi već bili u opadanju. Zbog financijskih problema, gubitka linija i rasprodaje flote, 1999. godine završila je u stečaju koji se, na žalost, pretvorio u grubu likvidaciju. Zadnji brod „Croatia Line“ bio je konfisciran i završio u rezalištu 2003. godine. Ironija je da se zvao „Hrvatska“.

Što ti je u profesionalnom pogledu bio najveći izazov?

Bez sumnje to je bilo uvođenje kontejnerskog prijevoza 1970. godine. Dobio sam zapovjedništvo na „Pioniru“, prvome takvom brodu u Jugoslaviji. Novost je došla iz Amerike, gdje su se kontejneri počeli koristiti za vrijeme II. svjetskog rata, ali prva maritimna kontejnerska linija službeno je počela tek 1966. godine između SAD-a i Bremerhavana, tada najveće luke u Njemačkoj. Bila je potrebna temeljita dopunska izobrazba, koju sam morao proći, za sve specifičnosti planiranja ukrcaja i iskrcaja, smještaja u brod-

Kap. Božo pred kontejnerskim brodom

ski prostor, prilagodbe prema tipu i vrsti robe. „Frigo“ - kontejnere je npr. trebalo smjestiti tako da bi bili odmah ukopčani u brodsku mrežu. Prilikom navigacije sve je trebalo kontinuirano pratiti, programirati iskrcaj i novi ukrcaj ovisno o karakteristikama luke u koji uplovjavamo i sl. Kao prvi zapovjednik takvog broda bio sam i edukator za ostale. S početnih pet brodova, flota Jugolinije je narasla na kasnijih 50 brodova te vrste. Nije bilo lako voditi brod za nevremena. Najdramatičnije mi je bilo kad nas je na Porinu, prepunom kontejnera, zahvatio uragan na Atlantiku i kad je zavladala panika među putnicima. Trebalo je puno vještine da se brod izvuče čitav i da sav teret neoštećen dođe do odredišta. Kasnije je u nepogodama bilo lakše manipulirati brodovima s većim brzinama i većom tonazom.

Prevozili ste sve vrste tereta, a spominješ i putnike. Zar je bilo interesa za tako dugotrajna trgovačka putovanja? Jeste li imali kakav program za njih?

Kako da ne, bili smo skoro uvijek puni, a veći brodovi su imali i lijepe putničke kabine. Na „Tuhobiću“, putničko-teretnom brodu, bilo je 62 kreveta. Privlačili smo putnike iz Amerike atraktivnom linijom s kojom smo iz New Yorka stizali u Gibraltar, luku sjeverne Afrike, Tanger, Casablancu, Italiju, Genovu i luke na Jadranu, ali i pogodnom cijenom pa se vrtila krilatica: „Jedino plivanjem možete prijeći Atlantik jeftinije od Jugolinije.“ Putnici su mogli biti i po 2,5 mjeseca na kružnom putovanju. Nije im bilo dosadno. Imali smo svečane večere, proslave blagdana ili nečijeg rođenja. Dok smo čekali ulaz u luku, uzbuđenim putnicima nahvatali

bismo puno riba, a boravak u svakome novom gradu bio im je ispunjen turističkim užicima.

Jesi li na tim putovanjima imao kakvih problema s njima ili s posadom?

Ni s posadom ni s putnicima nisam imao nikakvih većih problema. Posada je bila domaća, službenici Jugolinije. Nisam imao ovlasti, a ni potrebe da nekog otpustim, a jedino ako nisam uspio na smireni i razumni način nešto riješiti s članom posade, mogao sam tražiti od uprave da ga iskrca.

Jednom smo ipak imali problema u neočekivanoj i specifičnoj situaciji. Političkom intervencijom na upravu Jadrolinije morao sam ukrcati dva „kormilara“. Jedan je bio bivši oficir Udbe, koji je znao raditi s kormilom, a drugi je bio Simo Dubajić, kojemu je tako poklonjeno gratis putovanje do Kine. Mnogima nije bio poznat pa su ga smatrali čudakom i nisu baš vjerovali svim njegovim ratnim i poratnim pričama i koliko je fašista i ustaša osobno pokosio. Na svom putu stali smo u

Madras, jednu od najvažnijih luka Indije, i dok smo mi krcali teret, on se oduševljavao životom na ulicama grada, u luci i s Indijom kao velikom prijateljicom Jugoslavije. Zanesen Indijom na brodu je skinuo civilnu odjeću i bio „odjeven“ samo u maramu koju je svezao oko pasa i između nogu, kao što to nose Indijci, i šetao se u japankama polugol po palubi. Stvar se zakomplicirala kad smo došli u Šangaj. Jedno jutro na palubi su se pojavila dva kineska policajca s dvije zakamufirane djevojke, najvjerojatnije provokatorice, koje su trebale identificirati momke s broda s kojima su se navodno zabavljale. Policajci su kontrolirali sve članove posade i njihove funkcije prema popisu, koji je uvijek trebalo dostaviti. Dva mladića, 2. kuhar i 2. konobar su bili prepoznati, odvedeni i osuđeni na 4 i 6 godina zatvora. O tome se pisalo u našem tisku. Bili smo svi utučeni ne znajući za njihovu sudbinu. Simo Dubajić je, međutim, bio krajnje uznemiren od straha da im je upao u oko onako odjeven, a na službenom popisu kormilara i uvjeren da će ga u sljedećoj luci u

**Bogati ulov riba
s palube broda**

Kini sigurno zatvoriti. Bilo je to doba kineske kulturne revolucije i napetih odnosa pa je i drugi „ukrcani“ kormilar tražio da ne idemo u Kanton. Du-

bajić je postao agresivan, nepodnošljiv, prijetio da će nas kad izađe iz kineskog zatvora sve poklati. Kad je jednom u rizotu našao komadić stakla, napao je i optužio Vjekoslava Dundova s Ugljana, konobara za posadu, da mu je to on podmetnuo „jer je ustaša kao i svi na tim otocima“. Dojurio je u časnički salon prijeteći pa da ga smirim, daljnje obroke jeo je s nama. Telegrafirali smo direktoru, ali on nije dopustio promjenu destinacije pa smo njih dvojicu prijavili kao bolesne i iskricali u Hong Kongu, gdje se o njima brinuo agent Jugolinije sve dok ih nismo na povratku ponovno ukrcali na brod.

Neko vrijeme si boravio u Americi? Što si tamo radio i kakve dojmove imaš iz Amerike?

mb „Tubobić“

Od 1976. do 1982. bio sam predstavnik Jugolinije kao port captain za naše brodove koji su dolazili u New York. To mi je bilo predivno razdoblje života jer sam cijelo vrijeme bio s obitelji i stjecao nova iskustva u američkoj organizaciji posla, u lučkoj infrastrukturi prilagođenoj za golemi kontejnerski promet, dok u Rijeci još ničega nije bilo. Kontejneri su se iskrcavali na rivu, impovizirano s običnim dizalicama. Najvrjednije što mi je boravak u Americi pružio je visoko obrazovanje koje sam omogućio sinu, kao najveći kapital koji sam mu mogao dati. Upravo je bio završio gimnaziju i maturirao u Rijeci i s odličnom preporukom škole upisao i završio fakultet informatike i računarstva na Columbia Universityju. Tamo je i magistrirao pa je s tim referencama nakon povratka odmah bio primljen u poznati Institut „Jože Štefan“ u Ljubljani. U međuvremenu se oženio svojom djevojkom Esterom, građevinskom inženjerkom, i s njom sada vodi vlastitu programersku firmu „Medius“ u Ljubljani. Drago mi što cijeni bokeljske korijene pa je čekao da prođu nemirne godine da bi svoju kćerku Petru, rođenu u Ljubljani, don Ivo Čorić krstio na Prčanju u njezinoj 21. godini.

Upoznali smo i dobar dio Amerike jer je Jugolinija omogućavala godišnje odmore doma samo dva puta u tri godine pa smo američke ferije koristili da upoznamo njihove znamenitosti obilazeći autom destinacije od sjevera do juga uz oba oceana. Bilo nam je lijepo, pogotovo u društvu naših ljudi. Amerika me impresionirala, ali ne bih volio tamo živjeti. Ljudi su zatvoreni, izolirani, zaokupljeni svojim mislima, ne poznaju susjeda na katu. U liftu se ne pozdravljaju. Gledali su me sumnjivo kad bih

Mladi ing. Petar Brajak s diplomantima Columbia Univerzityja, drugi slijeva

im zaželio dobar dan. Uporno sam ih pozdravljao dok nisu u kući gdje smo stanovali prihvatili tu običnu civilizacijsku naviku. Ono što me oduševilo bila je kompletna zdravstvena briga obiteljskog liječnika koji je sve pretrage, specijalističke preglede, biopsije i sl. sam dogovarao. Kako smo imali naše zdravstveno osiguranje, sve je bilo pojednostavljeno. Moj ordinarius, dr. Babić, plaćao je sve naše račune i povrat bi do-

bio u našem konzulatu. U konzulatu smo podizali i plaće.

Ipak vrijedi ona - posvuda lijepo, ali doma najljepše!

Sad si već više od 25 godina „doma“ i uz sve lijepe godine koje su iza tebe, u dobrom si fizičkom i psihičkom stanju. A što je još ispred tebe?

O godinama ne razmišljam, premda sam ih svjestan. Razmišljam o danu koji je ispred

mene i Branke, o sinu, snahi i unuci, koji mi unose radost u život. Ali i o danima koji su mi donosili veselje i koji mi daju još energije za dalje. Sjećam se ponosa i uzbuđenja kad sam izabran za malog admirala 1937. i 1938. godine, kao prvi iz Prčanja i prvi kojemu je pripala ta čast izvan Kotora. Za to je bio zaslužan Prčanjanin Rudolf Giunio, admiral Bokeljske mornarice. S puno pompe sam bio pozvan na svečani ručak među visokim gostima u dvorani kavane Dojmi. To poštovanje i dignitet Bokeljske mornarice, svečanost proslave sv. Tripuna i zajedništvo ljudi i grada osjećam i sada. Volio bih da se dio toga osjeti i danas među Bokeljima i njihovim potomcima, i kad su daleko od zavičaja. O tome razmišljam kada mi je ove godine ponovno iskazana čast da budem predsjednik bratovštine „Bokeljske mornarice 809“ u Rijeci, kao nastavak moga prvog mandata od 1986. do 1991. kad je rat zamrznuo i razmišljanja i naše djelovanje. Ispred sebe sad imam zadatak da uz pomoć mlađih snaga okupimo i aktiviramo Bokelje u Rijeci i organiziramo Tripundanska slavlja 2013. godine. Hoćemo li se uspjeti naći u dovoljnom broju ili ćemo spojiti dva sveca, sv. Tripuna i sv. Vlaha, pa s Dubrovčanima proslaviti zaštitnike naših gradova, još razmatramo.

Eto, to je sada ispred mene, a za dalje ćemo vidjeti.

Dragi Božo, u ime svih čestitam Ti na ponovnom preuzimanju kormila dične nam Bokeljske mornarice u ovome kvarnerskom bazenu. Želim ti vjetar u krmu i još puno zdravih i vedrih godina. Zahvaljujem na ovome ugodnom razgovoru.

Božo Brajak – mali admiral

ADMIRALAT
PLEMENITOG TIJELA
BOKELJSKE MORNARICE
KOTOR

Mali Admiral
Bokeljske Mornarice
Božo Brajak

P R Č A N J

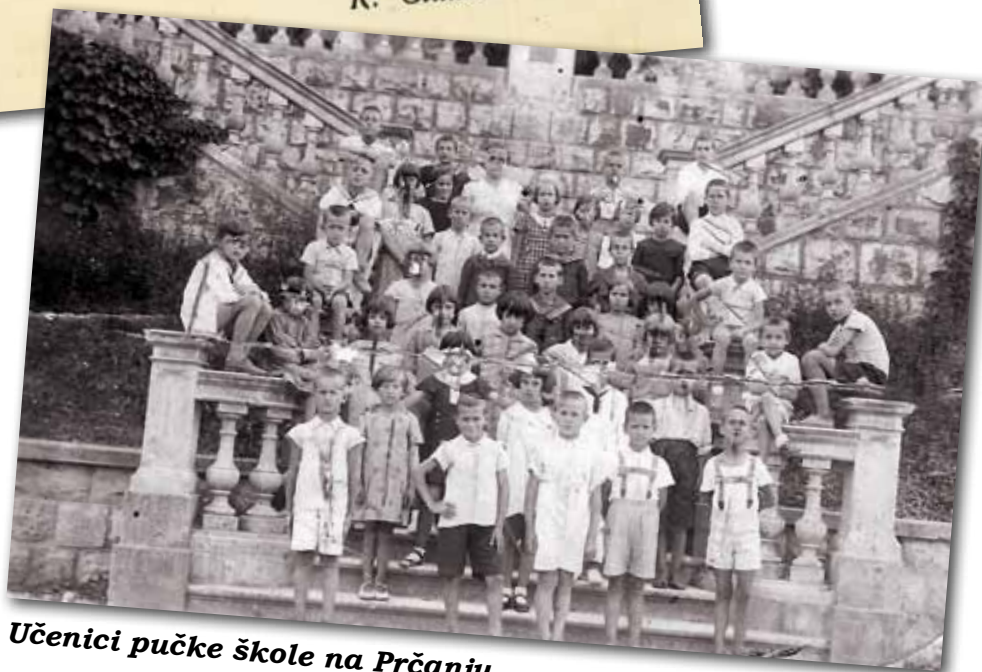
Admiralatu Plemenitog tijela Bokeljske mornarice čast je pozvati V. g. na banket, priredjen u čast visokih gosti, koji su počastili Bokeljsku mornaricu i grad Kotor svojim učešćem na tradicionalnoj proslavi Sv. Tripuna, zaštitnika grada i Bokeljske mornarice.

Banket će se održati dne 3 februara t. g. u dvorani kavane Dojmi u Kotoru u 13:30 h.

Umoljava se V. g. da bi pravovremeno obavijestilo ovaj Admiralat za slučaj, da bi bilo spriječeno banketu prisustvovati.

Admiralat
Bokeljske mornarice
Podadmiral:
R. Giunio

Pozivnica
Admiralata na
svečani ručak
3. 2. 1937.

Učenici pučke škole na Prčanju

Ne zaboravimo stare putove

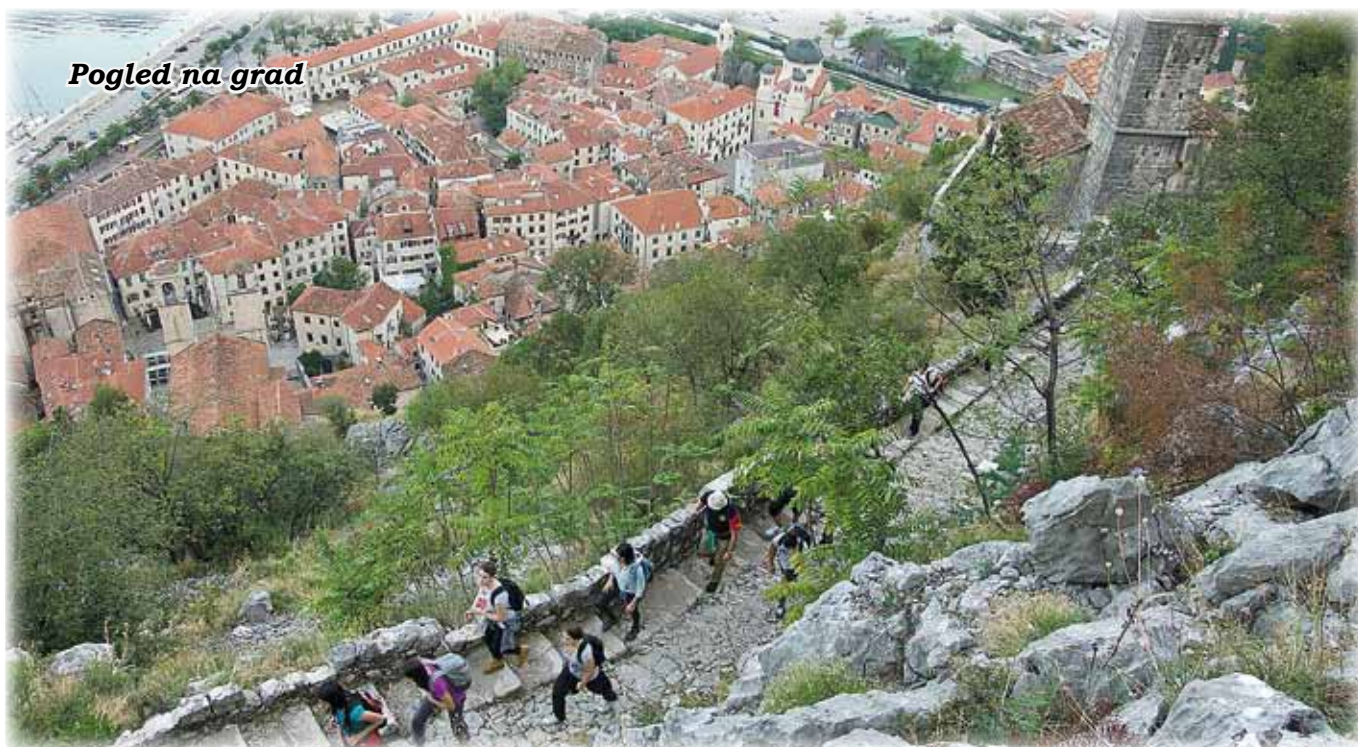
Priredila:
Dijana Milošević

Dana 7. listopada 2012. u organizaciji Planinarskog kluba "Vjeverica" održan je 4. pješački dan Kotor - Lovćen - Kotor. Program koji je bio podijeljen u tri ka-

Hodajući starim putovima naših predaka čuvamo stoljetno kulturno blago, trgajući našu povijest od zaborava i rastemo u duhu kulturnog naslijeđa.

Južna gradska vrata

Pogled na grad

tegorije okupio je gotovo 350 sudionika/ca.

Planinarski klub "Vjeverica", osnovan 20. veljače 2008. godine u Kotoru, okuplja one koji vole planine i druženje u prirodi, bez obzira na spol, godine i prethodno planinarsko iskustvo.

Na rekreativnoj turi Pračišta prijavilo se i izašlo na stazu oko 40 sudionika/ca.

Na pješačkoj turi Krstac taj broj dostigao je 130 sudionika/ca, dok je u kategoriji maraton Kotor - Lovćen - Kotor na stazi bilo nešto više od 170 sudionika/ca.

Pobjednik maratonske kategorije, s izvrsnim vremenom od 3 sata i 6 minuta, je Janko Gardović, član Planinarskog kluba Subra iz Herceg Novoga. U ženskoj konkurenciji situacija na prve tri pozicije bila je sljedeća:

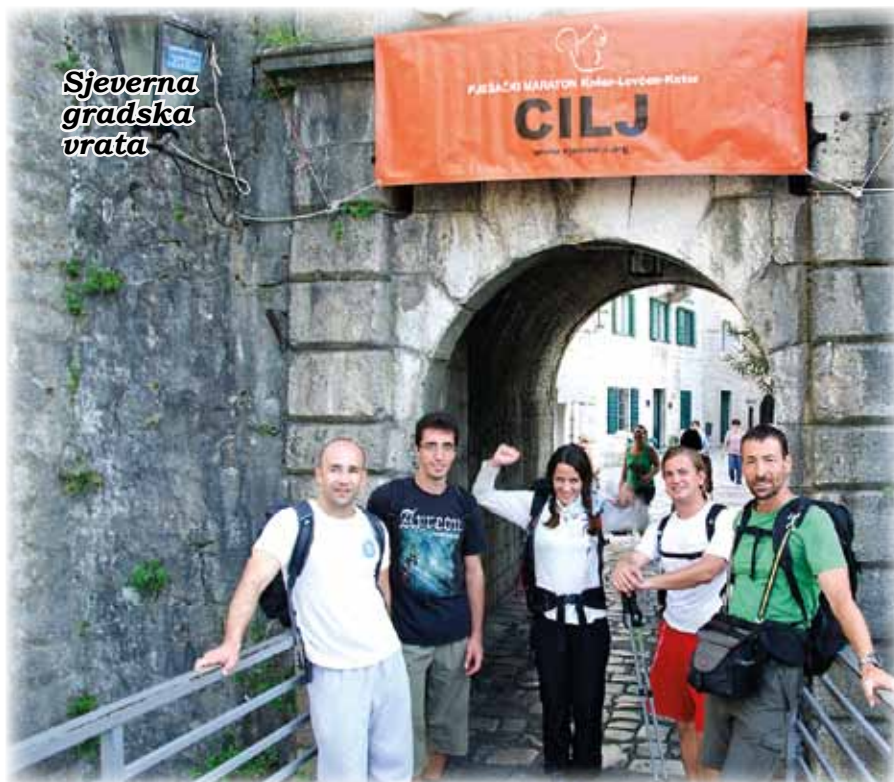
■ 1. mjesto - **Aleksandra Zečević**, PK "Vjeverica" Kotor, koja je ovu dionicu prešla za 6 h i 45 min.

■ 2. mjesto - **Mira Kostić**, PK Društvo Gorica, Podgorica, koja je ovu dionicu prešla za 7 h i 25 min.

■ 3. mjesto - **Bojana Janović**, Srednja ekonomska škola Kotor.

Diplomu najmlađeg sudionika Pješačkog dana dobio je **Vedran Bulatović**, koji ima samo 10 mjeseci.

Diplomu najstarijeg sudionika zaslužio je **Milenko Novković**, PK Gorica iz Podgorice,

Sjeverna gradska vrata

koji je odradio pješaćenje sa 63 godine.

“Ovako masovan odaziv iznenadio je i nas kao organizatore, ali smo i za to bili spremni. Ne baš mala odgovornost pala je na organizacijski tim kluba koji je činio grupu od 20 članova raspoređenih u raznim aktivnostima, od onih koji su pripremali, sređivali, krčili i markirali staze, onih u ulogama vodiča ili pratilaca grupa, u svim kategorijama od 3 do 5 osoba, do tima za upise sudionika po školama i on-line prijavljivanjem, tima za rad s medijima, ekipe za kontakte sa sponzorima, članove na svim kontrolnim tačkama koji su osiguravali siguran prolazak, vodu i slatkiše za sudionike, mobilne ekipe s liječnikom i nosilima na terenu, a koju su činila dva tima u dva vozila, tri fotografa manifestacije, ekipe na startu i cilju staze, te na kraju i koordinator akcije kao pratilac i kontrolor svih ovih događaja”, dojmovi su organizatora.

Pješaćkoj turi starim putovima našeg kraja odazvali su se i učenici Gimnazije Kotor, koja je uz dubrovačku i zardarsku najstarija gimnazija na prostorima bivše Jugoslavije.

Učenici/ce Gimnazije Kotor sudjelovali su u dvije kategorije:

- Polumaraton ili Pješaćka tura Krstac (16 km, 948 m n. v.) i

- Maraton – Njegošev mauzolej (33 km, 1.657 m n. v.).

Dojmovi učenika sudionika/ca maratona:

“Maraton je započeo sa startnog mjesta - južna gradska vrata, s Gurdića, na čelu s članovima Planinarskog kluba **Vjeverica**. Sa Škaljarske pijace stepenicama smo se uputili prema tvrđavi St. Giovanni, odakle se pružao pogled na uspavani stari grad. Crkva sv.

Dorđa, Špiljari, Pračište, Pestringrad – mnogi od nas prvi put su vidjeli zaleđinu gradskih zidina. Serpentinama smo se popeli na Pračište, a potom smo pješaćili kroz gustu borovu šumu. Prešli smo preko starog mosta, pa velikim usponom, starim putem Kotor – Njeguši do prve kontrolne tačke Krstac. Nastavili smo transverzalom do Međuvršja, prolazeći kroz Lučica grm i Vučji do, fenomenalnom bukovom šumom, s divnim vidicima i odlično markiranom stazom. Svladavši 461 stepenik, stigli smo do druge kontrolne tačke – Jezerski vrh. Uživali smo u prekrasnoj prirodi i ljepoti raznolikih predjela. Sljedeći cilj su bili Njeguši, odnosno treća kontrolna tačka – Vrh polja (859 m n. v.). Nastavljamo pješaćenje. Ponovno smo na prevoju Krstac pa asfaltom dolazimo do četvrte kontrolne

tačke, Žanjev do (900 m n. v.). Strmim spuštanjem kroz borovu šumu, pa serpentinama, dolazimo do cilja – Tabačina, sjevernih gradskih vrata ili Crnogorskog pazara.”

O povijesnom značaju naših starih putova govori i Vuk Popović u svom djelu “Kotorska pisma”, Kotor, 18. kolovoza 1841.

“Od pazara crnogorskog do granice naše zida se novi put; na njemu rade sto pedeset ljudi s dobrom platom, zašto je krš goli. Pucanje veliko - do sto mina na dan - uveseljava nas dolje u gradu. Svrha puta je serdar iz Risna.”

Hodajući starim putovima naših predaka čuvamo stoljetno kulturno blago, trgajući našu povijest od zaborava i rastemo u duhu kulturnog naslijeđa.

2. 10. 2012. Susret u Zagrebu

Prilikom boravka u Zagrebu naš član i suradnik Hrvatskoga glasnika Dario Musić sa suprugom je posjetio Hrvatsku maticu iseljenika i tom prilikom sastao se s našim dugogodišnjim prijateljima i suradnicima: rukovoditeljicom Odjeka za hrvatsku nacionalnu manjinu Marijom Hećimović, dipl. iur., rukovoditeljicom Odjela za nakladništvo Vesnom Kukavicom, prof. i glavnim urednikom časopisa Matica, Hrvojem Salopekom. U srdačnom i prijateljskom razgovoru razmijenjena su mišljenja o dosadašnjoj uspješnoj suradnji i mogućem susretu novog ravnatelja mr. sc. Marina Knezovića s hrvatskom manjinom u Crnoj Gori.

*Na kavici ispred HMI-ja: H. Salopek,
M. Hećimović i D. Musić*

Bila je to prilika da upoznamo i lektoricu Hrvatskoga glasnika Sandru Čudin, prof., koja je krajem 2011. godine započela s lekturom našeg časopisa, a s kojom do sada nije bilo prilike da se upoznemo. Na dogovoreni susret pred zagrebačkom Gradskom kavanom u popodnevnom satima, nakon posla, prof. Sandra sreća se s našim Darijem i njegovom suprugom. S mladom i srdačnom Sandrom bilo je ugodno razgovarati. Osim uobičajnih razgovora prilikom takvih susreta, razmijenjena su mišljenja oko nekih detalja vezanih uz lekturu Hrvatskoga glasnika.

*Prvi susret sa Sandrom Čudinom,
prof., u Zagrebu*

4. 10. 2012. Odana počast Borisu Špremu

Nakon duge borbe s bolešću hrvatski političar, predsjednik Hrvatskog sabora Boris Šprem preminuo je u Houstonu 30. rujna 2012. godine od maligne bolesti krvnog sustava u 56. godini života.

Članovi rukovodstva HGD CG upisali su se u knjigu žalosti u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru.

10. 10. 2012. Posjet veleposlanice

Novoimenovana veleposlanica Republike Hrvatske u Crnoj Gori Ivana Perić Sutlić, s atašéom Martinom Krajačićem, posjetila je 10. listopada Hrvatsko građansko društvo Crne Gore. U pratnji veleposlanice bio je i generalni konzul u Kotoru Božo Vodopija s konzulicom Katjom Žarnić.

U prostorijama na zimskom bazenu goste je primio Mirko Vičević, predsjednik, sa suradnicima: Danijelom Vulović, tajnicom, Tripom Schubertom, prvim predsjednikom i Vivian Vuksanović, administratoricom.

Veleposlanicu Perić nije trebalo posebno informirati o Društvu s obzirom na to da je ona u tijeku o aktivnostima Društva još od 2001. godine kada je službovala u Veleposlanstvu u Beogradu.

U razgovoru je prevladavalo pitanje osiguranja prostora za rad Društva s obzirom na to da je postojeća lokacija neprimjerena i kratkoročna.

Generalni konzul obavijestio je prisutne i o raspodjeli sredstava hrvatskim udrugama koje su kandidirale projekte na raspisani natječaj.

19. 10. 2012. Lučindanski susreti u Zagrebu

LUČINDANSKI SUSRETI 2012. održani su u Zagrebu 20. listopada. Na ovoj manifestaciji bilo je više od 700 uzvanika, gostiju i sudionika programa. Nakon Budve, Bara, Bijelog Polja, Cetinja i Danilovgrada, GRAD GOST Lučindanskih susreta 2012. bio je TIVAT, u čije ime i u ime delegacije se obratio sudionicima predsjednik općine Miodrag Kankaraš. U kulturnom dijelu programa nastupili su:

KUD "BOKA"; VOKALNO-INSTRUMENTALNA GRUPA PROFESORA MUZIČKE ŠKOLE TIVAT (oktet „Bellecca“); SOLISTICA EDITA SLABY BRKAN; MAJA PERFILJEVA i ZBOR "MONTE-NEGRO".

*Milan Bandić,
gradonačelnik Zagreba*

Na Susretima je, u ime HGD CG, bio i Mirko Vičević.

„Suradnja na zajedničkim iznimno kvalitetnim programima koja traje dulje od desetljeća i uspješnost njihove realizacije obilježje je suradnje HGD CG i NZCH. Programsko povezivanje

preraslo je i u prijateljstvo, na što su obje strane ponosne“, riječi su predsjednika HGD CG Mirka Vičevića u obraćanju sudionicima manifestacije.

Učesnici programa

19. 10. 2012. Hrvatska nastava radionicom obilježila Dan kravate

S obzirom na to da je domovina kravate Hrvatska te da je Hrvatski sabor 2008. godine proglasio 18. listopada Danom kravate, Hrvatska nastava na čelu s prof. Anom Šarčević obilježila je taj važan datum prigodnom kreativno-edukativnom radionicom u Osnovnoj školi „Drago Milović“ u Tivtu. Bila je to izvrsna prilika da se nauči nešto o povijesti kravate, ali da se nauči i više od toga - kako je pravilno vezati.

Obilježavanju Dana kravate, uz veliki broj učenika, njihovih roditelja i članova Školskog odbora, nazočili su i predstavnici Konzulata Republike Hrvatske u Kotoru, predstavnici Hrvatskoga građanskog društva, upravitelji župa Tivat i Donja Lastva, potpredsjednik Općine Tivat i članovi Hrvatske krovne zajednice Dux Croatorum.

25. 10. 2012. Obljetnica obnove Sveučilišta u Zadru

U povodu obilježavanja 10. obljetnice obnove Sveučilišta u Zadru i organiziranja međunarodnog skupa DAAM International 2012, upućen je poziv HGD CG. Na proslavi je bio Ljubomir Biskupović.

Na svečanosti je nastupio Glavni odred Bokeljske mornarice 809 iz Kotora, praćen gradskom glazbom Zadar.

26. 10. 2012. Formiranje Savjeta Vlade Republike Hrvatske

Sukladno članku 17. Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan RH, Vlada RH će osnovati Savjet za Hrvate izvan RH kao savjetodavno tijelo Vlade koje joj pruža pomoć u stvaranju i provedbi politike, aktivnosti i programa u odnosu na Hrvate izvan RH. Vlada imenuje članove Savjeta na mandat od četiri godine, na prijedlog hrvatskih zajednica iz država iz kojih dolaze.

Državni ured za Hrvate izvan RH objavio je poziv zajednicama Hrvata za predlaganje predstavnika za članove Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH.

Naše Društvo predložilo je Mirka Vičevića, predsjednika, i dostavilo CV i obrazloženje.

28. 10. 2012. Dan Opštine Herceg Novi

U povodu Dana Opštine Herceg Novi, Dejan Mandić, predsjednik Opštine i predsjednica Skupštine Opštine, mr. Danijela Đurović, uputili su poziv Hrvatskome građanskom društvu da bude na svečanostima.

Na svečanoj sjednici Skupštine bio je Mirko Vičević, predsjednik.

29. 10. 2012. Delegacija Europske unije i civilno društvo

Delegacija Europske unije u Crnoj Gori organizirala je prezentaciju izvještaja o napretku za 2012. godinu za predstavnike civilnog društva u Podgorici. Prezentaciju su vodili veleposlanik Mitja Drobnič, šef Delegacije EU-a i veleposlanik Aleksandar Andrija Pejović, državni tajnik za europske integracije i glavni pregovarač.

Veleposlanik Drobnič prisutne je obavijestio o detaljima izvještaja Europske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu, koji će se svake godine dostavljati Vladi u ovo doba. Komentirao je pozitivne i negativne strane Izvještaja za svaki segment, od Parlamenta do tržišne privrede.

Veleposlanik Pejović zaključio je da Crna Gora ulazi u aktivnosti u svih 35 poglavlja. Na temelju dostavljenog izvještaja EK, nova Vlada će načiniti detaljan plan aktivnosti za otklanjanje nedostataka. To će učiniti uz pomoć civilnog društva koje se pokazalo kao živi dio organizma i dobar partner državi jer se u pregovaračkoj strukturi nalazi čak 86 NVO-a. U sklopu predviđenog vremena za diskusiju javilo se deset predstavnika NVO-a, uglavnom onih koji su do sada bili uključeni u pregovarački dio.

U ime HGD CG na skupu je bio prisutan Tripo Schubert.

Hrvatska nastava radionicom obilježila Dan kravate

To što se nosi u posebnim prilikama jedinstvena je pohvala kravati, te se sam od sebe nameće zaključak kako je i ona posebna.

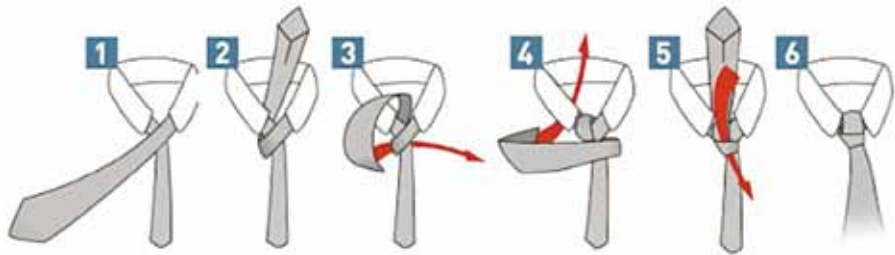
Piše:
Ana Šarčević

Upotrazi za porijeklom često biva gotovo nemoguće izbjeći ljubav kao počelo. Upravo ljubav stoji i na početku priče o kravati. Kako svjedoči narodna predaja, hrvatske su se djevojke davno domislile kako svoje mladiće vezati uza se sponama ljubavi i vjernosti što su simbolički i predstavljali rupci koje su im one poklanjale pred njihov odlazak u rat. Današnje kravate zapravo su nadogradnja ideje tih rubaca koje su prepoznali, i od hrvatskih vojnika preuzeli, tijekom Tridesetogodišnjeg rata Francuzi. U 17. stoljeću Francuzi, kojima su se veo-

1. Kralj Tomislav Simple Half Windsor

2. Kralj Tomislav pojačani Double Windsor

ma svidjeli ti rupci, rabili su za njih riječ kravata (*cravate*) prema adaptiranom narodnom imenu Hrvat. Od izvornog značenja - simbola zaručništva, ljubavi i vjernosti – s vremenom kravata polako postaje nezaobilazan modni detalj brojnih odjevnih kombinacija, najčešće onih svečanih. To što se nosi u posebnim prilikama jedinstvena je pohvala kravati, te se sam od sebe nameće zaključak kako je i ona posebna.

S obzirom na to da je domovina kravate Hrvatska, te da je Hrvatski sabor 2008. godine proglasio 18. listopada Danom kravate, Hrvatska nastava na čelu s prof. Anom Šarčević obilježila je taj važni datum prigodnom kreativno-edukativnom radionicom u Osnovnoj školi *Drago Milović* u Tivtu. Bila je to izvanredna prilika naučiti nešto o povijesti kravate, ali i više od toga, bila je to prilika naučiti kako je pravilno vezati.

Obilježavanju Dana kravate, pored velikog broja učenika, njihovih roditelja i članova Školskog odbora, nazočni su bili i predstavnici konzulata Republike Hrvatske u Kotoru, predstavnici Hrvatskog građanskog društva, upravitelji župa Tivat i Donja Lastva, do-

predsjednik Općine Tivat i članovi Hrvatske krovne zajednice *Dux Croatorum*.

Primjerena pažnja posvećena je ozračju u kojem se odvijala radionica, zidove su krasili plakati o kravati koje su osmislili i načinili učenici Hrvatske nastave iz Kotora i Tivta. Izražavajući se kreativno o kravati, kako literarno, tako i likovno, učenici su pokazali svoju maštovitost. Osim oku ugodni, ti su plakati bili i poučni, a reflektirali su ponos učenika na hrvatsko porijeklo važnog modnog detalja.

Najmlađi polaznici Hrvatske nastave u Kotoru, učenici prvog razreda, Andrea Marinić i Pavo Vičević, dijelili su svim

sudionicima na ulazu u učionicu grafički prikaz pojedinih koraka vezanja triju najčešćih vezova: Kralj Tomislav, Kralj Tomislav pojačani, te Knez Borna. Upravo su ti vezovi neprekidno prikazivani i na projektoru što je sudionicima radionice olakšavalo učenje.

Radionica je prerasla u jedno ugodno i veselo druženje uz hrvatsku glazbu i slastice koje su pripremili članovi Hrvatskog građanskog društva. Minimalni obrazovni cilj bio je naučiti jedan način vezanja. Ima li se u vidu da postoji oko 85 različitih načina kako vezati kravatu, može se reći da radionica i nije bila suviše zahtjevna.

*U BIOGRADU JE 9. RUJNA ODRŽANO MEĐUNARODNO FINALE
TREĆIH JADRANSKIH IGARA*

Barani na Jadranskim igrama

**Tamo gdje je sport i druženje, tu su i
Jadranske igre**

Priredila:
Tijana Petrović

Tri godine zaredom, u razdoblju od lipnja do rujna, u gradovima duž hrvatske obale održavaju se Jadranske igre. Jedan od najznačajnijih noviteta ovogodišnjih Igara je njihov međunarodni karakter. Naime, nakon što je na otoku Pagu održano hrvatsko finale, pobjednici su imali još jednu priliku za dokazivanje. Ekipa Vranjica iz Solina, kao pobjednik, za suparnike je dobila ekipu Bara iz Crne Gore, Parme iz Italije i Pirana iz Slovenije.

Za mjesto finalnog, međunarodnog turnira odabran je Biograd na moru, a prema riječima organizatora, Crna Gora, Slovenija i Italija nisu slučajno odabrane za sudjelovanje. "Osim što s Lijepom Našom dijele kako kopnenu, tako i morsku granicu, ove zemlje poznate su i po svojim sportskim uspjesima. A tamo gdje je sport i druženje, tu su i Jadranske igre! Crnogorci su na glasu kao vješti vaterpolisti, Slovenci su stručnjaci u

zimskim sportovima, dok simpatičnim Talijanima leži sve pomalo, slično kao i nama, Hrvatima”, piše na službenoj stranici Jadranskih igara.

Barani su se na samom startu suočili s problemom jer su imali samo dva dana da sastave ekipu i pripreme se za natjecanje. Međutim, brzo su to riješili pa su se u deseteročlanom timu našli: Marija Vuković - svjetska juniorska prvakinja u skoku u vis, Lijana Matović - crnogorska prvakinja u višeboju, Bojana Medojević - crnogorska prvakinja u odbojci, Boris Savić - crnogorski prvak na 100 m, Ilija Jovetić - crnogorski prvak u brazilskom džiju džicu u svojoj kategoriji, Risto Vujačić - crnogorski juniorski reprezentativac u rukometu, Obrad Potparić - rukometaš, Peđa Vujačić - bivši košarkaš, sada košarkaški trener, Dragoslav Ćorić - kuhar amater i kapetan ekipe, Stevo Šiško Nikočević - bivši rukometaš, sada rukometni trener. Zamjenik kapetana, koji nije nastupao s ekipom, bio je predstavnik Općine Bar iz Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti, Milan Tomović.

U šest disciplina u Biogradu su se izvodile vratolomije u “letećem vaterpolu”, pokaziva-

la orijentacija i brzina u “utrci magaraca”, vodila se “jadranska bitka”, gnječili grozdovi u igri “vino”, kuhalo tradicionalno biogradsko jelo u Podravkinjoj “Jadranskoj kuhinji” te – potezao konop. Pobjedu su i na međunarodnoj razini odnijeli domaćini. “Velika je čast predstavljati svoju zemlju i zbog toga je ponos zbog uspjeha još veći”, rekao je kapetan Vranjica, Nikola Perajica, te dodao: “Hvala prijateljima iz Slovenije, Crne Gore i Italije što su došli, dali sve od sebe i borili se do zadnjeg trena. Jadranske igre znače toliko puno za cijelu jadransku obalu i vje-

rujem da će idućih godina biti sve veće i bolje natjecanje!”

Barani su nakon povratka zbrajali dojmove, oduševljeni prijemom srdačnih domaćina i ukupnom atmosferom koja je vladala u Biogradu. “Primljeni smo fenomenalno, a ljubaznost domaćina i organizatora bila je iznad očekivanja!”, rekao nam je kapetan Barana, Stevo Nikočević. “Cijeli grad Biograd i Dalmacija disali su za ovo finale. Tribine bazena bile su prepune navijača koji su došli iz ostalih hrvatskih gradova, Slovenije i Italije da navijaju za svoje ekipe. Moram priznati da smo jedino mi došli bez navijača, ali su se ljubazni domaćini i za to pobrinuli: dvadesetak navijača dobilo je crvene majice i bili su nam potpora s tribina”, ispričao je Nikočević.

Domaćini su učinili sve kako bi se njihovi gosti osjećali ugodno. Organizirali su krstarenje brodom, zajednički ručak na otoku Pašmanu, nezaboravna druženja do zore... Izrazili su zahvalnost i zadovoljstvo sudjelovanjem barske ekipe na ovogodišnjim Jadranskim igrama i za sljedeću godinu najavili još bolji, zanimljiviji i zabavniji program.

MIRJANA MARTINOVIĆ U BORILAČKIM VJEŠINAMA OSVOJILA SVE ŠTO SE MOŽE OSVOJITI

Razgovor vodio:
Joško Katelan

Glasnik: *Mirjana, rođena si na Cetingu. Kako je došlo do toga da se počneš baviti bori- lačkim sportovima?*

Mirjana: Da, osnovnu i sred- nju školu završila sam na Ce- tinju, a ubrajala sam se među bolje učenike. Sportom, točni- je džudom, počinjem se baviti s osam (8) godina, pod vod- stvom moje prve trenerice i na- stavnice tjelesnog odgoja Maje Vicković, koja je među prvima otkrila moj talent prema bo- rilačkim vještinama. Na neki način bila sam prisiljena biti vođa jer imam stariju sestru i tri mlađa brata i uvijek sam ja bila ta koja ih je morala braniti i čuvati.

Glasnik: *Znamo da si se ba- vila raznim bori lačkim sportovi- ma ili, neki bi rekli, vještinama. Koji sport ti je donio prve rado- sti?*

Sportašica svjetskog kalibra

Ja sam rođeni borac i za mene nema predavanja. Život je borba!

Mirjana: Džudom sam se ba- vila petnaest (15) godina i osvo- jila doslovce sve što se moglo osvojiti, a među tim priznanji- ma su: višestruka prvakinja SR Jugoslavije, Srbije i Crne Gore, te Crne Gore; višestruka prva- kinja i viceprvakinja Balkana; osvajala sam razne nacionalne i međunarodne turnire; sudio- nica sam i Olimpijade mladih

2007. godine u Lisabonu gdje mi je pripala čast da nosim dr- žavnu zastavu; četiri puta sam izabrana za sportašicu grada Cetinga.

Glasnik: *Jesi li nastavila ško- lovanje poslije srednje škole?*

Mirjana: Nakon završetka srednje škole upisala sam Fa- kultet za sport i menadžment

Beach wrestling svjetsko prvenstvo Budva

Na Evropskom prvenstvu Ju Jitsu 2005

u Novom Sadu i uz puno rada i odricanja dobila zvanje *trenera u sportu*. Roditelji su mi bili nezaposleni radnici Oboda i Košute tako da sam svoje školovanje na fakultetu financirala radeći kao taksist.

Glasnik: *Nakon džuda okušala si se u još nekim sportovima?*

Mirjana: U želji da postignem još više u životu, odlučila sam se okušati u još jednome bori-laćkom sportu, a to je jujitsu te se 2005. godine selim u Budvu na nagovor i uz veliku pomoć pok. Vjere Markišić, koja igra ulogu moje druge majke. Uz njezinu pomoć sva vrata su mi bila otvorena. Za četiri godine bavljenja ovim sportom uspijevam postati najponosnija sportašica i građanka Crne Gore. Bila sam prva koja je svojoj državi donijela zlatnu medalju sa Svjetskoga seniorskog prvenstva koje je održano u Švedskoj 2008. godine. Tada je cijeli svijet slušao himnu i gledao zastavu Crne Gore kako se viori na najvišem jarbolu. Najdraže priznanje mi je *Najsportaša Crne Gore* za 2008. godinu u anketi TV „Atlasa“. Za te četiri godine bavljenja jujitsom postigla sam sljedeće rezultate: četiri puta prvakinja Crne Gore; četiri puta prvakinja Balkana; viceprvakinja Europe 2005. godine u Poljskoj; III. mjesto na Svjetskom turniru 2006. godi-

ne u Parizu, te priznanje *Zasluzni sportaš Crne Gore* itd.

Glasnik: *Svi znamo da aktivno bavljenje vrhunskim sportom neizbježno dovodi i do povreda?*

Mirjana: U lipnju 2008. godine na Svjetskom turniru u Francuskoj, u Parizu sam zadobila povredu vratnih pršljenova. Provela sam tri sata u komi i to samo pola godine prije Svjetskog prvenstva. Kad sam se probudila iz kome, prvo što sam rekla bilo je - nikad se više neću baviti sportom, samo da se izvučem iz ovoga i da ne ostanem invalid. Ali, volja i želja te ekstremna ljubav prema bori-laćkim sportovima bila je jača od svega. Poslije duljeg oporavka uspijevam ostvariti svoj san i postati svjetska prvakinja.

Glasnik: *Odakle tolika hrabrost i upornost?*

Mirjana: To mi je u krvi. Moj djed Jovan-Jošo Martinović također je bio svjetski prvak, ali u padobranstvu, tako da mi je hrabrost zaista u genima.

Glasnik: *U čemu si se još pokazala uspješnom natjecateljicom?*

Mirjana: Nakon jujitsua prelazim na treći sport kako bih svoju zemlju još više promovirala, smatrajući da su upravo sportaši pravi ambasadori svojih zemalja. Taj treći sport je

hrvanje u kome sam do sada ostvarila sljedeće rezultate: svjetska prvakinja 2010. godine u beachwrestlingu (hrvanje na pijesku) u svojoj kategoriji i u apsolutnoj kategoriji; viceprvakinja Mediterana 2011. i 2012. godine. Nakon toga, okušala sam se u grapplingute sam 2001. godine postala viceprvakinja svijeta u Beogradu. Iste godine postala sam i prvakinja svijeta u hrvanju u svojoj kategoriji u Pankrationu.

Glasnik: *Kako sada izgleda tvoj život nakon svih tih uspjeha?*

Mirjana: Već sedam godina živim i radim u Kotoru, gdje usporedno treniram i prenosim svoje znanje na mlađe naraštaje. Na žalost, i uz sve ove rezultate nemam čak ni stipendiju niti bilo kakve beneficije od kojih bih mogla skromno živjeti. Umjesto toga sam prisiljena, kao uostalom i većina sportaša u današnje vrijeme u Crnoj Gori, da se snalazim kako znam i umijem. Ali, ja sam rođeni borac i za mene nema predavanja. Život je borba!

Glasnik: *Nadamo se da će i ovaj članak u našem Glasniku pridonijeti da se tvoj rejting u Crnoj Gori podigne i da će odgovorni za sport u zemlji učiniti sve da se na pravi način vrednuju napori i uspjesi pojedina-ca.*

MEĐUNARODNA VJEŽBA „DELFIN 2012“

Više stotina ljudi ispunilo je danas tivatsku gradsku rivu Pine i molo jedan Porto Montenegro ispred kojih su delfini iz tzv. Programa morskih sisara (MMP) Ratne mornarice SAD-a prikazali samo dječić svojih vještina. Ovim pravim spektaklom za našu javnost stavljena je točka na višednevnu međunarodnu vježbu „Delfin 2012“ koja je trajala petnaestak dana u Bokokotorskom zaljevu i okupila šest specijalno obučanih delfina MMP programa američke mornarice, EODMU-1 mobilni tim za uništavanje neeksplozivnih bojnih sredstava RM SAD-a, te ronioce mornarica Crne Gore, Hrvatske i Slovenije.

Na kraju uspješno obavljenog zadatka dodijeljene su diplome za petnaest ronilaca Pomorskog odreda MCG čime su naši mornarički specijalci stekli dokaz da su završili i dio obuke za izvođenje protuminskih djelovanja. Na svečanosti su bili veleposlanica SAD-a K.

Brown, američki vojni ataše, potpukovnik Bruce A. Murphy, načelnik Generalštaba VCG, viceadmiral Dragan Samardžić i komandant MCG, kapetan bojnog broda Darko Vuković.

Uručujući diplome ronionicima MCG, američka veleposlanica Braun naglasila je odličnu suradnju SAD-a i Crne Gore u području obrane.

„Naši ljudi su sa šest delfina putovali više od 10.000 kilometara od San Diega do predivne Boke kotorske transportnim avionom C-17. Za više od 20 trenera, veterinara i pomoćnog osoblja MMP tima, te 11 pripadnika EODMU-1, ovo je bila jedinstvena prilika u životu da sudjeluju u ovoj međunarodnoj vježbi. Tijekom proteklih dana članovi EODMU-1 jedinice pružili su svojim crnogorskim kolegama više od 20 sati teorijske i praktične obuke u otkrivanju, identifikaciji i markiranju NUBS na dnu mora, a imali su i priliku surađivati s našim regionalnim saveznicima iz Slovenije i Hrvatske. Ovo je za sve sudionike bila odlična prilika da u pravim, životnim uvjetima, zajedno rade u ovoj podvodnoj vježbi deminiranja u humanitarne svrhe“, rekla je veleposlanica Braun te dodala da je akcija „Delfin 2012“ podignula sposobnost MCG za suočavanje s opasnostima koje nose NUBS u podmorju.

„Sigurna sam da su mornarice naših država razvile i odlične međusobne odnose i suradnju koja će se nastaviti i u sljedećim godinama. Ovo je samo jedan korak u sve većem partnerstvu između naših oružanih snaga. Želimo da na tim osnovama i dalje gradimo i produbljujemo naše odnose i suradnju s MCG i da je uključimo u još niz sličnih vježbi i obuka u sljedećem razdoblju“, rekla je veleposlanica Braun posebno zahvalivši domaćinima iz MCG i Tivčanima „na izvrsnome gostoprimstvu i toploj dobrodošlici koje su pružili našim vojnicima i osoblju“.

„Mislim da nije bilo bolje lokacije na svijetu za izvođenje ovakve vježbe. Vi ste iznimno lijepa i gostoljubiva zemlja, divan i prijateljski nastrojen narod, i imate ovaj predivni zaljev pa su protekli dani bili pravi dobitak i za sve nas iz SAD-a koji smo bili uključeni u ovu vježbu“, zaključila je američka veleposlanica koja je zatim čelnicima MCG uručila donaciju vrijednu 70.000 dolara u specijalnoj ronilačkoj opremi za naše protuminske ronioce.

U ime MCG, partnerima iz SAD-a zahvalio je direktor vježbe „Delfin 2012“ kapetan korvete Predrag Supić koji je istaknuo da je ovo bilo i prvo pojavljivanje delfina iz MMP programa na Mediteranu uopće.

„Naši ljudi imali su priliku da u praksi uče od najboljih protuminskih ronilaca RM SAD-a, čime smo učinili dodatni korak ka podizanju naših sposobnosti i povećanju interoperabilnosti MCG sa snagama NATO-država“, istaknuo je Supić.

Zamjenik komandanta Pomorskog odreda MCG, poručnik bojnog broda Zoran Samardžić, naglasio je će protuminski ronionci MCG učiniti sigurnim naše plovne putove i luke od NUBS, ali nije želio javno govoriti o količini, vrsti i lokacijama NUBS koje su otkrivene u podmorju Boke tijekom vježbe s Amerikancima. Ti podaci predani su crnogorskom Ministarstvu odbrane koje će donijeti konačnu odluku hoćeli se, kada i kako NUBS uklanjati.

Rukovodilac tima MMP programa RM SAD-a iz San Diega, pomorski biolog Christian Harris, nije jučer krio zadovoljstvo učinjenim u proteklih 15-ak dana u Boki, ali i uvjetima koje je njegovih šest delfina i osoblje koje ih je pratilo imalo u Tivtu.

„Ovaj ambijent vrlo je sličan uvjetima koje imamo u San Diegu, more je čišće i providnije, a temperatura je samo oko dva stupnja veća od idealne. Naši delfini do sada nisu imali priliku raditi na lokaciji s ovako zanimljivom topografijom i odlikama morskog dna jer je Boka zapravo pravi fjord, pa je i za njih bilo iznimno korisno da i u ovakvim uvjetima koje su imali prvi put u životu obavljaju svoje osnovne zadatke traženja i markiranja sumnjivih objekata na dnu mora“, rekao je Harris.

NOBELOVA NAGRADA ZA MIR EUROPSKOJ UNIJI

Nobelova nagrada za mir za 2012. dodijeljena je 12. listopada 2012. Europskoj uniji koja je, kako je navedeno u obrazloženju, „zaslužila nagradu desetljetnim naporima u unapređenju mira i demokracije u Europi i to u trenutku kada Unija prolazi kroz najveću krizu otkako je formirana“.

„Stabilizatorska uloga koju je odigrala Europska unija pomogla je da se nekad razdijeljena Europa transformira iz kontinenta rata u kontinent mira“, rekao je u Oslu predsjednik Norveškoga Nobelova odbora Tjorbjorn Jagland. Nagrada EU dodjeljuje se za šezdesetogodišnji doprinos „unapređenju mira i pomirenja, demokracije i ljudskih prava u Europi“. Jagland je podsjetio da je Europska unija iznikla iz pepela Drugoga svjetskog rata i da je nastala iz uvjerenja da će sve čvršće ekonomske veze osigurati da se stoljetni neprijatelji nikada više ne okrenu jedan protiv drugoga.

„Tijekom sedamdeset godina Njemačka i Francuska su tri puta ratovala, a danas je rat između tih dviju državanazamisliv“, rekao je Jagland.

„Šest desetljeća mira u Europi, to je dugo vremena za one koji žive u EU, ali s povijesne točke gledišta to je samo treptaj oka“, rekla je njemačka kancelarka Angela Merkel.

„Misao vodilja Unije tijekom proteklih 61 godinu, kojom je postigla ujedinjenje europske države u svoj različitosti, najbolji je dokaz da je EU vrijedna ove nagrade“, rekao je Nebojša Kaluđerović, ministar vanjskih poslova i evropskih integracija.

„Europska unija jedna je od najboljih političkih ideja u ljudskoj povijesti jer je na području na kojem je stoljećima vladao rat uspjela najdulje dosad održati trajni mir“, rekla je Vesna Pusić, ministrica vanjskih poslova Republike Hrvatske.

Dragica Tomas

Velika nagrada Dragici Tomas

Velika nagrada Crnogorskog narodnog pozorišta ove godine pripala je glumici Dragici Tomas, koja je član Hrvatskog građanskog društva – Podružnice Podgorica.

Priznanje koje se dodjeljuje za najznačajniji umjetnički rezultat u godini, za visok umjetnički renome i podizanje ugleda crnogorskog nacionalnoga teatra uručeno joj je u Podgorici 1. studenoga na svečanosti povodom proslave Dana nacionalnog teatra.

Koncert klape Intrade u povodu obljetnice HGI-ja

Hrvatska građanska inicijativa 10. listopada proslavila je desetu obljetnicu postojanja velikim koncertom klape Intrade u sportskoj dvodani "Župa" u Tivtu. Pred više od 1.300 posjetitelja, članova i simpatizera stranke, klapa Intrade zajedno s Tomislavom Bralićem nastupila je prvi put u Boki kotorskoj.

Na početku koncerta nastupila je domaća klapa "Jadran", nakon čega je prisutne pozdravila predsjednica HGI-ja Marija Vučinović. "Sretna sam što smo večeras zajedno da proslavimo desetu obljetnicu stranke Hrvatske građanske inicijative koja odlučno ide naprijed. Lijepo je večeras biti na ovome mjestu, lijepo je slaviti. A mi zaista imamo što slaviti. Puno toga što smo ostvarili na dobro svih može nam biti na ponos. Posebno zahvaljujem klapi Intrade koja se tek vratila iz Kanade, a koja je unatoč umoru pristala uveličati naše slavlje."

Oduševljena mnogobrojna publika pjevala je zajedno s klapom poznate hitove: Zora bila, Kuća kraj ferala, Ane moja, Croatia iz duše te ljubim, Stina pradičova... pa je koncert trajao znatno dulje nego što je bilo planirano, a klapa Intrade se više puta vraćala na bis.

Članovi klape i Tomislav Bralić, oduševljeni prijemom i atmosferom na samom koncertu, izrazili su želju da im domaćini pokažu dio kulturnih znamenitosti i prirodnih ljepota Boke. Nakon šetnje Tivtom, gdje su bili smješteni, posjetili su Kotor i katedralu svetog Tripuna. Generalni konzul Republike Hrvatske Božo Vodopija upriličio je prijem te ih u razgovoru informirao o povijesti, kulturnom blagu, suživotu i postojanosti Hrvata kao autohtonog naroda Boke kotorske.

Nakon posjeta Kotoru, s domaćinom Zvonimirom Dekovićem, predsjednikom Hrvatske krovne zajednice Dux Croatorum, posjetili su Perast. Zadovoljni onim što su čuli, vidjeli i doživjeli obećali su skori susret možda već sljedećeg ljeta na festivalu klapa u Perastu.

Promotivni film HTZ-a najbolji na festivalu

Promotivni film Hrvatske turističke zajednice (HTZ) "Oda radosti" proglašen je najboljim promotivnim turističkim filmom na nedavno održanom 15. međunarodnom festivalu turističkog filma ITF'CRO 2012 u Solinu. Time je taj film HTZ-a postao jedan od najnagrađivanijih hrvatskih turističkih filmova jer je ove godine već dobio nekoliko uglednih međunarodnih nagrada na mnogobrojnim festivalima turističkog filma.

Na ovogodišnjem festivalu u Solinu (15th ITF'CRO 2012/International Tourfilm Festival), održanom od 10. do 13. listopada, "Oda radosti" pobijedila je u konkurenciji turističkih filmova iz gotovo 70 zemalja svijeta. Ukupno je na taj festival stiglo gotovo

NAGRADA ZA DOPRINOS KULTURI U FUNKCIJI RAZVOJA TURIZMA

Na završnoj svečanosti 19. međunarodne smotre turizma u Solinu, 12. listopada, gradonačelnici Kotora **Mariji Maji Čatović** uručeno je posebno priznanje „Povelja FEST 2012“. Ovu međunarodnu turističku nagradu predsjednica Čatović dobila je od Europske federacije turističkih novinara, za izniman doprinos kulturi u funkciji razvoja turizma Crne Gore.

Međunarodna smotra turizma postala je već tradicionalna manifestacija. Realizirase kao multimedijalni projekt u području turizma, kulture, održivog razvoja i kinematografije, i to u tri segmenta: Međunarodna smotra turizma i filma INTERSTAS, Međunarodni festival turističkog filma ITF CRO i KEA – natjecanje gradova za nagradu Zlatni cvijet Europe. Sve tri manifestacije osmišljene su radi poticanja međunarodnih integracijskih procesa u suvremenom turizmu.

Na smotri u Solinu, koja se održala pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske **Ive Josipovića**, priznanja nagrađenima uručili su: predsjednik Europske federacije turističkih novinara i počasni predsjednik INTERSTAS-a **Antonio Conte**, glavni direktor manifestacije **Vojko Pleština** i gradonačelnik Solina **Blaženko Boban**.

Međunarodnu turističku nagradu „Povelja FEST 2012“, uz predsjednicu Općine Kotor Mariju Čatović, dobili su i gradonačelnici Kaštela, Osijeka i Slavenskog Broda – **Josip Berket**, **Krešimir Bubalo** i **Mirko Duspara**, kao i predsjednik turističke organizacije talijanske provincije Lecce **Francesco Pacella**.

Zanimljivo je da je ovo značajno priznanje posthumno dodijeljeno i poznatom slikaru i kiparu **Vasku Lipovcu**, rođenom Kotoraninu, za iznimno umjetničko stvaralaštvo kojim je dao i svojevrsan doprinos razvoju turizma.

Među dobitnicima nagrada u području filma našao se i **Mladen Velimirović**, sin poznatog crnogorskog redatelja, pokojnog Zdravka Velimirovića. Mladi redatelj dobio je priznanje za film „Monte Cattaro“, koji promovira kulturne i historijske vrijednosti Kotora.

300 turističkih i putopisno-dokumentarnih filmova, od kojih je 76 nominirano za jednu od festivalskih nagrada. „Oda radosti“ je 4,5-minutni film koji, u režiji Hrvoja Hribara i po ideji čelistice Ane Rucner, dojmljivo spaja tradicionalno i suvremeno ističući bogatu hrvatsku kulturnu, povijesnu i prirodnu baštinu te mnogobrojne ljepote Hrvatske.

Glazbena podloga filma je završni stavak Beethovenove Devete simfonije u koju je uvrstio odu koju je napisao njemački pjesnik Friedrich Schiller.

Uz Anu Rucner, koja 'vodi' glazbenu naraciju, u filmu nastupaju i Zagrebačka filharmonija te Akademski zbor „Ivan Goran Kovačić“.

Taj film HTZ-a dio je promotivne kampanje za inozemna tržišta u sklopu kampanje „Hrvatska - nova turistička zvijezda Europske unije“ kojom se Hrvatska želi dodatno afirmirati kao 28. članica EU-a.

GOSTI S KRKA PREDSTAVILI PROJEKT "KOMUNICIRAJMO BAŠTINU"

„Komunicirajmo baštinu“ – naziv je projekta Centra za kulturu grada Krka koji je, u organizaciji Pomorskog muzeja, predstavljen sinoć u palači Grgurina u Starome gradu.

Projekt čine izložbe: „Ploviti se mora“ autora Želj-

ka Skomeršića, „Visinske tišine“ Saše Lončarića, „Zlatne i srebrne točke“ Sabine Barbiš i Marija Depicolzuanea te „Roršaš i nova pornografija“ Igora Gržetića.

U najavi izložbe koju su Kotorani sinoć mogli pogledati Milica Žužić je, između ostalog, zapisala: „Znakovit primjer komuniciranja baštine primijetila sam 2011. godine tijekom festivala folklora otoka Krka: iz mnoštva malenih, mladih, starijih i starih sudionika pozornost je privlačila jedna tinejdžerica koja se šetala odjevena u narodnu nošnju, a obučena u 'starke'. Poruka se čitala iz njezina držanja - ja poznajem ovu glazbu, otplesat ću savršeni narodni ples; ja poznajem i suvremenost svojih vršnjaka – ponijela sam je sa sobom u 'starkama'. Na svoj su način, suvremenim medijem i suvremenim znanjem svojih struka, tu istu tradicionalnu pučku glazbu otoka Krka suvremenici otkrili Sabina Barbiš i Mario Depicolzuane uz pomoć dizajnersko-istraživačkoga projekta pod nazivom 'Zlatne i srebrne točke'. Srž ovog projekta su fotografije usmjerene na pojedinosti iz otočnog miljea, preko kojih je zlatnim i srebrnim točkama nanesen grafički prijevod notnoga zapisa pučkih skladbi u tradicionalnoj dvoglasnoj, instrumentalnoj ili vokalnoj izvedbi s uzdužnim valovitim linijama kao oznakama tempa i

cjelovitim tekstom pjesme. Iz svog brodogradilišta u središtu grada, drukčijim medijem i drugom tradicijskom temom, baštinu komunicira Željko Skomeršić, vrsni hrvatski maketar. Draž minijaturnoga Željkova brodogradilišta jest u tome što se u istom prostoru i gradi i izlaže tako da Željko baštinu komunicira neposredno, svaki posjetitelj ima mogućnost pratiti tijek nastajanja brodskih modela. Također, barka, jedan od baštinskih naj-motiva ovoga podneblja, središte je propitivanja i Saše Lončarića. Saša prenosi baštinu započetu potezima iznimnog crtača, analitičara, s nadgradnjom istančanih to-nova akvarelne i vinorelne boje. Na vrlo intrigantan način, gotovo relativizirajući pojavnost u raspravu s viđenim, krenuo je Igor Gržetić projektom 'Roršaš i nova pornografija'. Baština je posvuda oko njih. Ona je ovdje svakidašnjica. Vrlo je živa, dinamična, spremna na preoblike koje od nje zahtijevaju izazovi vremena. To je prisiljavada izađe iz vlastite definicije i živi na rubu proturječja - baština je ovdje sasvim suvremena.“

U muzičkom dijelu programa sinoć su sudjelovale klape „Kaštadi“ iz Poljica te Ženska klapa „Alkima“ iz Kotora.

Program je organiziran u povodu obilježavanja 60 godina od osnivanja Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru.

FILM O KOTORU NAGRAĐEN U SOLINU

Na međunarodnom festivalu turističkog i ekološkog filma INTERSTAS, koji je u Solinu u Hrvatskoj održan od 10. do 13. listopada, redatelj Mladen Velimirović nagrađen je za svoj film o Kotoru „Monte Cattaro“ za, kako je priopćeno, iznimno kvalitetan autorski rad i promociju regije.

Podsjetimo, Velimirovićev film osvojio je u lipnju ove godine u talijanskom Lecceu nagradu za režiju, muziku i prikaz mediteranskog lokaliteta.

Produkciju je obavila kuća „Regent films“ iz Londona.

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP

„Jadranski korijeni. Neizbrisivi historijsko-kulturni temelji jedinstva” naziv je međunarodnoga znanstvenog skupa koji je održan u Kotoru u koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matjan” - u crkvi Svetog Duha, 15. i 16. listopada. Na samom početku sudionicima konvencije dobrodošlicu je poželio direktor Istorijskog instituta Crne Gore dr. Radoslav Raspopović koji je zahvalio svima koji su sudjelovali u organizaciji skupa. „Na ovom prostoru još su prije dva milenijuma postojale prve naseobine pa je Bokokotorski zaliv i tada prepoznat u svojoj geografskoj ljepoti. Od tih dana gradi svoju istoriju, a njegovu univerzalnu ljepotu prepoznali su mnogi. Danas dolazak u Kotor nije ni izlet niti posjeta, već jedna vrsta kulturnog hodočašća”, rekao je zamjenik ministra nauke Crne Gore Darko Petrušić. Organizatori skupa su Istorijski institut Crne Gore, Institut za biologiju mora, Fakultet za pomorstvo Kotor, Pomorski muzej i Asocijacija europskoga kulturnog identiteta iz talijanskog Riminija, a pokrovitelji skupa su Ministarstvo nauke, Opština Kotor, Luka Kotor, kompanija „13. jul - Plantaže” Podgorica i Zajednica Italijana Crne Gore.

Svoje zadovoljstvo zbog održavanja ovoga značajnog skupa u našem gradu izrazio je i glavni administrator u Opštini Kotor Đorđije Vukčević. „Kao istorijskatačka susreta brojnih civilizacija i kultura i najveća riznica kulturnog blaga Crne Gore, Kotor baštini neizbrisive tragove kulturno-istorijskog jedinstva na obalama Jadrana. Ta čvrsta kulturno-istorijska povezanost u ovom regionu svakako zaslužuje posebnu pažnju pa će za stručnu, ali i širu javnost, radovi koje će predstaviti autori iz velikog broja zemalja biti veoma značajni”, rekao je Vukčević.

Skup je organiziran na inicijativu Ambasade Crne Gore u Vatikanu, a ideja se rodila prije godinu i pol dana. „Naša ideja je da u okviru kulturnog programa koji realizujemo, organizujemo različite kulturne manifestacije i naučne skupove koji prezentuju našu zemlju u inostranstvu, ali i da gradimo mostove koji će predstavnike različitih međunarodnih kulturnih i naučnih institucija iz svijeta dovesti kod nas. Tako sam prije godinu i po dana na naučnom skupu ‘Ljetnji Univerzitet’, koji se održava u San Marinu, na predlog profesora Morgantija koji njime rukovodi, rado prihvatio ideju za organizovanjem jednog ovakvog događaja u Kotoru. Razgovarao sam sa predstavnicima institucija u Crnoj Gori, a Istorijski institut je sa zadovoljstvom prihvatio da bude organizator skupa. Namjera je zapravo da povežemo naučne skupove u San Marinu, Veneciji i Kotoru na kojima će se pojedinačno govoriti o jadranskim temama”, rekao je ambasador Crne Gore pri Svetoj Stolici Antun Sbutega. U muzičkom dijelu programa sudjelovala je učenica Muzičke škole „Vida Matjan” iz Kotora Ivanka Muhadinović.

Tijekom dva dana trajanja skupa o regionalnim historijskim i kulturnim vezama govorili su znanstvenici iz Italije, Slovenije, Hrvatske, Turske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore.

STOLJEĆE KULTURE U GORNJOJ LASTVI

Knjiga „Stoljeće kulture u Gornjoj Lastvi“ i istoimena izložba fotografija autora Anđelka Stjepčevića predstavljena je u subotu 28. listopada u Gornjoj Lastvi, selu značajne hrvatske povijesne, sakralne i ambijentalne baštine u Boki kotorskoj.

Knjiga je kronika kulturnih događaja, dana u prikazu arhivskih i povijesnih svjedočanstava koje je autor skupio i prikazao u kronološkom slijedu, koji započinje osnivanjem Hrvatskoga tamburaškog zbora „Napredak“ 1919. te prateći aktivnost i drugih društava koja se osnivaju, kazališnu grupu 1928., Foto kino klub, Društvo prijatelja Gornje Lastve koje je svojim djelovanjem afirmiralo kulturnu baštinu u nastupima Bokeljske mornarice, očuvanje graditeljskog naslijeđa, izložbe, očuvanje starih običaja, rješavanje komunalnih potreba.

„Hrvatska društva su u doba monarhističke Jugoslavije bila izložena raznim pritiscima, a posebno za vrijeme diktature Aleksandra Karađorđevića 1929. kada su neka društva bila raspuštena, a druga, uključujući i lastovska, morala su se odreći hrvatske zastave. Rad društava prekinut je početkom Drugoga svjetskog rata. Nakon rata tamburaški zbor i kazališno društvo nastavljaju s radom, ali bez prefiksa hrvatsko, u sklopu novoformiranoga Kulturno-povijesnog društva 'Napredak', rekla je povjesničarka umjetnosti mr. Marija Mihaliček predstavljajući knjigu.

O knjizi je govorio prof. Neven Staničić koji je mnogobrojnim posjetiteljima približio njezin sadržaj koji je temeljen na arhivskoj građi koju je autor prikupljao godinama, kao i na fotografijama koje prate razvoj i kulturnu baštinu tijekom povijesti Gornje Lastve. Knjiga osim kulturnog prikazuje socijalni i ekonomski život njezinih stanovnika. Marija Ni-

kolić, aktivistica Kulturno-zavičajnog društva „Napredak“ Gornja Lastva predstavila je rad Društva te podsjetila da „naša kulturna baština nije samo skladište naše prošlosti, već i inspiracija za našu budućnost“.

„Posebno zahvaljujem Mariji Nikolić koja je aktivno sudjelovala u pripremi knjige, a meni dala veliku potporu kako bi ova knjiga izašla. Smatram da trebam zahvaliti i spomenuti sve one koji su pridonijeli da napišem ovu knjigu, a to je jedna generacija od preko tristo Lastovljana, jedna cijela generacija koja je sudjelovala u stvaranju kulture Gornje Lastve, tradicije, običaja kulturno-graditeljskog naslijeđa. To bi trebao biti poticaj za mlađe kako bi očuvali stečeno“, rekao je autor knjige „Stoljeće kulture u Gornjoj Lastvi“ Anđelko Stjepčević.

U ime nakladnika izdanja i organizatora promocije, svima koji su pomogli da knjiga bude objavljena zahvalio je predsjednik Kulturno-zavičajnog društva „Napredak“ Gornja Lastva Zoran Nikolić, dok je autoru knjige lastovski župnik don Dejan Turza uručio prigodan poklon.

U glazbenom dijelu programa nastupili su mandolinjski zbor uz pratnju na harmonici Martine Lukšić.

Koncerti u Beču i Budimpešti

Od 27. do 30. rujna 2012. godine učenici i profesori Muzičke škole "Vida Matjan" iz Kotora u suradnji s Muzičkom akademijom s Cetinja, Zborom sv. Antona i Barskom nadbiskupijom, imali su dva zapažena nastupa u Beču i Budimpešti. Na programu su bila djela: Bacha, Mozarta, Hendla, Rossinija i Vivaldija. Prvi koncert izveden je u crkvi sv. Petra u Beču, a sljedećeg dana mladi muzičari predstavili su se mađarskoj publici u crkvi sv. Ane u Budimpešti. Zborom i orkestrom dirigirali su dirigenti Radovan Papović i Iva Marcano. Koncert majstor bio je Miran Begić, a od solista su se predstavili Milica Zdravković, Tijana Kovačević, Laureta Frokaj, Igor Perazić, Igor Pejović, Tamara Krivokapić te Igor Novak. Najveću pažnju publike privukle su skladbe za zbor i orkestar koje su u čarobnom ambijentu crkvenih zdanja zvučale profesionalno, što je publika prepoznala i nagradila burnim pljeskom. Nakon koncerata u Cetinju, Tuzima, Skadru, Beču i Budimpešti posljednji u nizu s istim programom izveden je u Kotoru u crkvi sv. Duha 12. listopada. Na ovaj način još jedanput je potvrđena opravdanost suradnje sa sličnim kulturnim institucijama u cilju promoviranja kulturnih potencijala naše države i visokih umjetničkih dometa.

Koncert u Beču

Muzička škola „Vida Matjan” u katedrali u Tuzima

U sklopu Selekcije off biennala Crnogorskog teatra, ansambl Muzičke škole iz Kotora 14. listopada izveo je u Tuzima Puccinijevu operu „Sestra Angelika”. Katedrala je bila dobar izbor zbog akustičkih komponenti, ambijenta pogodnog za tematiku priče iz samostana s kraja XVII. stoljeća, a publika nije krila oduševljenje i burnim pljeskom nagradila je izvođače. Uz ljubaznost domaćina, peto po redu izvođenje opere predstavljala veliki pothvat za školu i čast što je selektorica Lidija Dedović prepoznala značaj nove forme muzičko-scenskog djela i uvrstila operu u Biennale Crnogorskog teatra. U glavnoj ulozi našle su se Milica Zdravković i Amanda Stojović, a režija je povjerena režiseru Petru Pejakoviću. Sudionice (sve ženske uloge) su bivše i sadašnje učenice škole iz klase profesorice Mirele Ščasni, instrumentalni dio povjeren je Dejanu Krivokapiću, Angeli Mijušković i Ani Mihaljević, a zbor je pripremila profesorica Laura Jovanović. Tijekom ove školske godine planirano je više gostovanja spomenute opere, a za sada su stigli pozivi iz Austrije i Italije.

Sestra Angelika u Tuzima

Neki od tekstova su preuzeti
s portala Radio Dux-a

ADIO VAM GA!

Piše:
Vlasta Mandić

Mare: Da mi nije ove jutrošnje kave, ne znam kako bi mi dan počeo.

Kate: Što ti uvijek zborim, jadna ne bila. Mi smo ti najbolja kompanija za švogat se.

File: Kada arivaš u neke godine, prijatelj ti više valja nego li čitava famelja. Eto, sinoć samo što se nisam sa Jozom pofatala. Svako večer mu onaj mali akuža po 10 eura. Furbo, zna ga kokolat, a ovaj moj stari kenjac, raskiša se kao blitva i odma vadi pare. Kada ga ja ujutro pitam pare za špenzu odma kuka kako je kriza, kako se moramo prostrt koliki nam je kobartul i što ti ga ja znam. Svašta.

Mare: Nemamo se što lagat. I kod mene ti je ista štorija. Niko se na uru od objeda ne pita oklen i kako sam paričala. Samo što je danas za objed. Onda ti krene gunđanje: neću supu od verdure - oću od mesa, neću paštu na šporku šalšu od pomidore - oću toč od mesa, neću fažolu - oću pečene i tako svaki dan Jovo nanovo. Ko da ja šampam šolde, ko da sam ja Monetarni fond.

Trifona: Valjda nije da im ugađaš na ovo skupoće i mižerije?

Mare: A, onda neće nijanka da jedu.

Trifona: Neka neće! Doće mačka na slaninu kada ogladni. Što ne paričaš gavice, sardune, sardele? Oli palamidu? Sve sama plava, jeftina riba, a o zdravini da i ne govorim. Malo zelja pod ulje, oli krtoļu na salatu su malo kapule, malo papra, maslinovog ulja i ostike. Eto ti dobroga, našega primorskog objeda.

Kate: Ben fato. Ma, dobro zboriš. Kada se samo sjetim koliko smo puta objedovali falsu supu, a večerali luka česna i petrusina u maslinovo ulje, pa točaj stari crni kruh mljac, mljac. E, i to od prije dva dana, tvrd kao koram. Kako smo oblizivali brke, konke gušto. Cijeli pjat bi oblizali sa prstom, da što ne pođe po šteti.

Trifona: Ma, evo sad, na. Ne mogu se sjetiti da su bile kante

za smet po Kotoru? Nešto mi se čini da ih i nije ni bilo.

Mare: Imaš pravo. U to vrijeme se nije ništa ni bacalo od hrane u smet. A vidi danas. Oni nesretnici koji kopaju po smetu mogu, deboto, i objedovati. Ma što? Mogu naći sva tri obroka.

Kate: Ma, kako te nije sramota to zborit.

Mare: A, što bi me bila sramota kada ti je to, perfin, tačno.

Dove: Sve vas slušam. Izo-paćili smo se, jadni ne bili. Udario nam je standard u šufit. Ono malo godina od velikih para od raznoraznih rasprodaja imovine, dedovine, državnine... kada smo se svi prejeli, su pasale. Nema više. Ali očeš, neće niko da sjaše sa konja vranca. Oče još, ali ne može više. Mižerija kuca na svačiji portun.

Bepo: Sinjora Dove, iz vas je progovorio glas savjesti. Izgleda nama kucaju četiri jahača Apokalipse.

Mare: Nemojte nas prepadat. Dovoljno smo već prepanuti. Približava se decembar, duva ju uragani, kiša pljušti, more se podiže...

Trifona: Skaču cijene letrike, telefona, zatvaraju se fabrike, poljoprivreda krolaje, stočarstvo krepaje, ribarstvo je strangušalo, turizam stalno obećaje, fakulteti niču kao pečurke, nezaposlenost raste, takulini sve tanji, a špagi šuplji... Sada mi lijepo dođe za-

pjevat onu pismu od Spalata „Živote, živote sve sam ti da, a sada nemam ništa ni ti ni ja...”

Dove: Tačno do u tanke. Nema više radnika, sada je na dijelu posluga. I to kome?

Bjelosvjetskim bogatunima, koji nemaju ni rišpeta, ni krijance. Mi mislili da su oni došli zbog naše ljepote, zbog naše kulturno- prirodne-ekološke države. Oćeš, matrak, došli su da uzmu kajmak. Jadni ne bili, tuđa mačka samo krade slaninu, neće papat miša maloga, pi!

Bepo: Vi ste jedna neinformisana persona. Ne čitate Ćornale, ne slušate Slobodnu Evropu. Vi to sve gledate iz vaše sužene perspektive. Pogledajte našu Budvu. Oni su pronašli ričetu kontra krize i kontra mižerije. Tamo se gradi na svu prešu i to kućerine od 2-3 miliona.

Trifona: Uvijek sam vas držala za čovjeka od šijence. A, zašto se ta ričeta ne patentira, pa da je svi koristimo. Pa, meritrali bi i kakvu nagradu. Možda i Nobela?!

Kate: U Budvu su ti najveći bogatuni. To su ti visoki intelektualci, a u isti čas i građevinarci. Tu se teorija i praksa najbolje udala. A bome i tražnja. Bog ih je pogledao.

Trifona: Nije ni čudo. Budva ti je na pjenu od otvoreno-ga mora. Harmonija i Kadmo su je osnovali prije 3-4 iljade godina. A znaš li ti ko su Grci onda bili? Trgovci, filozofi i osvajači, jado moj. Ostalo je

tu do danas barem mrvica od šijence za od ništa stvorit sve. Treba njih pozvat da nas podoče jer pored ovih naših krepalih intelektualaca možemo slobodno strangušat. Da bude kao neki konsilij, olitiga šeduta, pa da nam budvani iznesu svoju ričetu. Oštija, pa jedan smo narod. A ko će ako ne svoj svome?

Bepo: Ja se slažem. Bolje naši eksperti nego ovi evropski furbasti, isluženi i ištrukani kao limun.

Trifona: Nećemo ništa od Budvana. Ne možemo se s njima dogovoriti ni oko karnevalaskih rabota, a kamoli da nam daju tu čarobnu ričetu.

Bepo: Eto ti Kotorana na dijelu. Izgleda da neki nisu promolili nos dalje od Troice. Danas se Evropa ujedinjava, a mi, u Boku, očemo svako u svoju frulicu.

Bepo: Nemojte mi spominjati Evropu. Sav se naježim kada mi neko pomene to ime od jedne stare, izlizane šinjore. Ja tamo ne idem, sem kao turista, ako mi ostane još koji solad u špag. Onomad sam pročitao u Ćornale kako su u Njemačkoj, teke ove jeseni razaznali da im skoro sva hrana na pjate dolazi iz Kine. I to kada su im se na hiljade đaka otrovalo od kineskih jagoda. Njemci kupuju jeftiniju hranu iz Kine. Može li se to skontat? Njemci, Njemci, ko bi reko od vas!? Kako su vam ga kalumali, a! A kinezi pumpaju antibiotike i pesticide, leva, leva! Vengo, u Kinu

ako se ko otruje to se i ne primjeti na onu ljudsku gomilu. Više od 80 posto luka česna u svijet ariva iz Kine. To je onaj bijeli, složeni kao nova dentijera, u malu mrežicu. Ajd, kupuj ga sad?! Bolje ti je kupit onaj naš glibavi, zgrčeni ali zdravi i mirišljavi. Sad kada pođem na Markat neću ni jednu grbaljku pitat pošto je što, nego kupuj i budi sretan da ga još ima.

Kate: Ni u Grbalj neće više niko da kopa. Svi imaju vile i Ćardine od cvijeća.

Dove: Neka imaju, kada fatigavaju po cijeli dan.

Trifona: Oće, oće fatigat će. Još ćemo i mi put Grblja na kopanje i oranje.

Kate: Ovakvoga razgovora odavno nije bilo u uru od kafe. Sad sam gora nego li kada sam arivala na bokun obično-ga, svakdašnjega, čakulanja od maloga mista.

Mare: Će su nam ti dani?

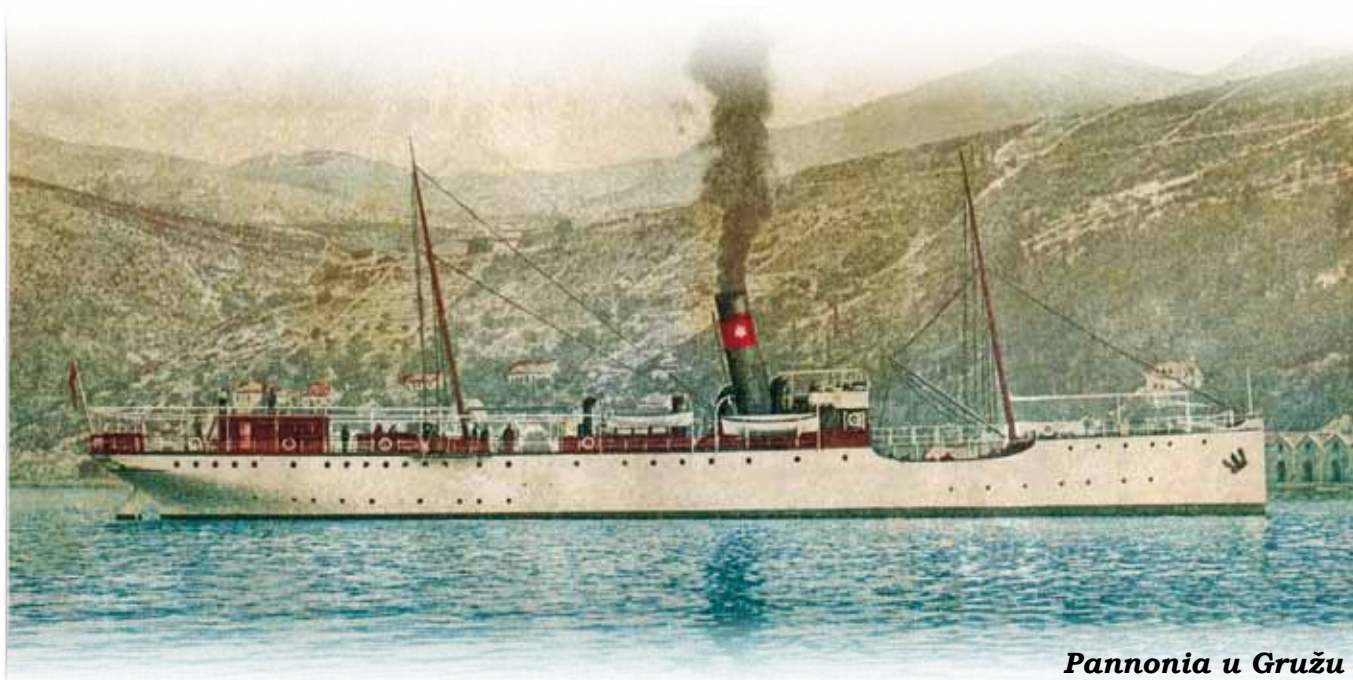
Bepo: Nema više kokolanja, čakulanja, ko s kim, kada i zašto, je li onaj sa onom ili sa ovom i tako sve od Šuranja do Pazara. Nije me više volja, zatvaram škura, adio vam.

Dove: I meni je sve utrnulo, lijepo mi je slabo došlo. Idem i ja doma.

Trifona: Ajte svi s đavolom, ko me sastavi sa vama. Treba se borit, jadan ne bio... A kako ću sama? Idem i ja doma, adio vam ga!

Kate: Ne pojavljujte mi se barem mjesec dana. Mali zatvaraj portelu i zabravaj... tras!

PANNONIA

Piše:
Neven Jerković

Ovaj brod prvi je put doplovio u Dubrovnik 10. rujna 1896. godine a sljedećeg dana i u Kotor.

Nekolicina dobronamjernih čitatelja me je već upozorila na nelogičan odnos naziva serije feljtona o povijesti krstarenja te pisanja samo o putničkim brodovima koji su plovili na redovitim prugama prema Dubrovniku. A oni, po njihovom mišljenju, nisu u klasičnom smislu brodovi na kružnim putovanjima. I nisu doista.

Međutim, cijeli problem treba promatrati ne iz današnje pozicije već u vremenu kada su ovim vodama plovili opisani brodovi. Naime, sve do početka 19. stoljeća našim priobaljem plove samo teretni brodovi koji povremeno prevoze i ponekog putnika. Tek dolaskom Austrougarske monarhi-

je na istočnu obalu Jadrana i osnivanjem Austrijskog Lloyd u Trstu te Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva u Rijeci počinje se odvijati redoviti dužobalni putničko-teretni promet. Putnički brodovi su se još dugo vremena, gotovo sve do naših dana, gradili i za prijevoz tereta jer putnika nije bilo toliko da bi se samo zbog njih rentabilno plovilo. Značajan pomak je nastao tek onda kada su se za udobnija putovanja uz državnu potporu počeli graditi sve brži i komforniji brodovi sa kabinama i salonima za putnike. A to je bio i uvjet da su se svi ti brodovi,

pored redovitog linijskog prijevoza, počeli koristiti i za prva kružna putovanja. To je još uvijek doba skromnih društvenih i ekonomskih mogućnosti i prvih početaka putovanja za odmor. Tek 1841. godine Thomas Cook uspijeva u Engleskoj ostvariti prvo organizirano turističko putovanje što se danas smatra rođenjem suvremenog modernog turizma.

Putničko-teretni su brodovi na redovitim dužjadranskim prugama početkom 19. stoljeća tako postali i prvi brodovi za kružna putovanja, pa je i logično da sa njima počnemo pratiti prve korake za Dubrov-

nik i Boku danas vrlo značajne gospodarske djelatnosti.

Kako je u K.u.K. monarhiji Hrvatska bila u personalnoj uniji sa Ugarskom, za razliku od Austrije koja protežira Trst, Pešta je počela razvijati riječku luku, gradeći lučku infrastrukturu ali i željezničku prugu Budimpešta – Rijeka. Osnovala je i Ugarsko-hrvatsko dioničarsko pomorsko parobrodarsko društvo sa sjedištem u Rijeci kao protutežu Austrijskom Lloyd koji za matičnu luku koristi Trst.

Jedan od najvažnijih događaja u povijesti dubrovačkog turističkog gospodarstva bila je izgradnja hotela Imperijal. Za njegovo svečano otvaranje 1898. godine, list „Crvena Hrvatska“, piše da se 29. siječnja u jutarnjim satima očekuje uplovljenje broda GRAF WURMBRAND a poslijepodne broda PANNONIA i sa kojima dolazi „velika kita Bečlija i drugih gostiju iz Austrije“.

Prvi smo brod u vlasništvu Austrijskog Lloyd već ranije opisali. Brod PANNONIA plovi u floti riječkog Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva. Građen kao novogradnja 324 uz cijenu od 300 tisuća forinti 1896. godine u brodogradilištu Wigham Richardson Newcastle, imao je 779 GT, bio dug 67 metara a snagom je parnog stroja od 1500 KS razvijao brzinu od 16 čvorova. Prvi je put doplovio u Dubrovnik 10. rujna 1896. godine a sljedećeg dana i u Kotor. Mogao je ukrcati 490 putnika za koje je imao 46 kreveta u prvom i 34 kreveta u drugom razredu. Posadu je sačinjavalo 8 časnika i 31 mornar. Šest godina poslije, sa istih navoza i u floti istog broдача, PANNONIJI se 1902. godine priključio i blizanac GODOLLO te 1904. godine i nešto manja SALONA.

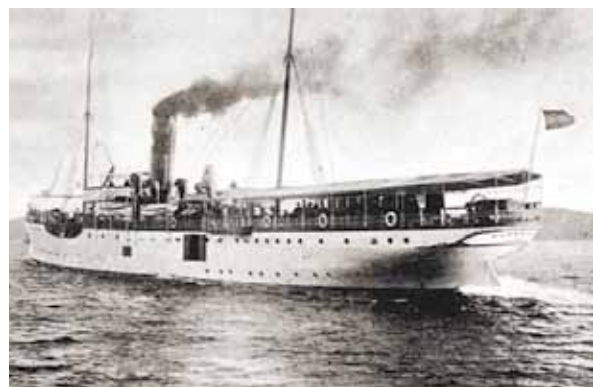
Redovitu je prugu PANNONIA održavala u paru sa brodom HUNGARIA i to, kako

stoji u tadašnjem prospektu, utorkom iz Rijeke u 10,30 preko Zadra, Splita i Gruža do Kotora (povratno putovanje traje ukupno 54 sata) te petkom u isto vrijeme ali samo do Gruža (povratno putovanje 44 sata). HUNGARIA je polazila nedjeljom u 01,00 sati te sa zaustavljanjem u Zadru, Splitu, Korčuli, Dubrovniku i Herceg-Novom plovila do Kotora. Za povratno joj je putovanje trebalo tri i po dana. Navedene luke u na njemački tiskanom prospektu nemaju hrvatska imena već talijanska: Fiume, Zara, Spalato, Curzola, Gravosa, Castelnovo i Cattaro.

PANNONIA je u spomenutom prospektu imala velike salone, salon za dame, kiosk za pušače, odvojene kabine, veliku šetnu palubu, restoran, električnu rasvjetu, dobru poslugu i sve ostalo potrebno za udobno i komforno putovanje.

Tako su na prestižnoj dužbalnoj jadranskoj pruži iz Trsta i Rijeke gotovo svakodnevno plovili najbolji i najbrži brodovi oba društva i to u konkurenciji sa Dubrovačkom parobrodarskom plovidbom koja je 1896. u promet ubacila svoju legendarnu PETKU. Tako putovanje od Trsta do Kotora sa ticanjima ranije spomenutih luka koncem 19. stoljeća uglavnom traju ne dulje od 24 sata. Ni danas, nakon punih 100 godina, trajanje putovanja brodom na ovoj relaciji se nije bitno promijenilo. Jedino su redoviti putnički vijadi postajali sve rijedi, a prema Trstu i Kotoru odavno ih više niti nema.

U prvom svjetskom ratu PANNONIA služi kao bazni brod njemačkih podmornica u Kotoru i u borbama je bila teško oštećena. Obnovljena, nakon rata 1923. godine nakratko ulazi u sastav flote novoosnovane Jadranske plovidbe u Sušaku pod imenom SARAJEVO. Okupacijom Rijeke, Talijani

osnivaju brodersko poduzeće Costiera Marittima Volosca, koje te iste 1923. godine preuzima SARAJEVO i mijenja mu ime u ENEO. Nakon tri godine, pod istim imenom prelazi u sastav venecijanskog broдача San Marco.

ENEO je 1930. godine prodan grčkom broдару Lakoniki iz Pireja koji mu mijenja ime u LEON. U Egejskom moru sljedećih deset godina održava redovnu prugu Volos-Halkida-Pirej-Hania-Rethimnon-Iraklion. Nažalost, u njemačkom zračnom napadu 18. travnja 1941. na otvorenom moru ploveći između egejskih otoka Alonissos i Kyra Panagia u Sporadima, LEON je pogođen sa nekoliko bombi te je uskoro potonuo na morsko dno. Tako je za sva vremena, stara i islužena PANNONIA potpuno nestala sa svojim legendarnim plovidbama istočnom obalom Jadranskog mora, prepuštajući svoje mjesto mlađim i komercijalno isplativijim ali ne i do današnjih dana bržim i ljepšim brodovima.

*SJEĆANJE NA IVA VICKOVIĆA,
ČLANA HGD CG – PODRUŽNICE BAR*

“Čovjek koji je više volio biti u pravu, nego biti sretan”

Pišu:

**Ilija Vukotić i
Vlado Marvučić**

Ivo Vicković rođen je 20. siječnja 1924. godine u selu Zupci, općina Bar, u čestitom domu Mitra i Andrijane Vicković, rođene Šaltić. Inače, obitelj Vicković poznata je i izvan lokalnih okvira po tome što se njihovi ugledni članovi spominju u znamenitoj knjizi dr. fra Dominika Mandića “Crvena Hrvatska” kao zastupnici naših ljudi pred Portom u Carigradu, poznati kao “Hrvat-baše”. Ivo je osnovnu i srednju školu završio u rodnim Zupcima, Baru i Cetinju, a Filozofski fakultet na Zagrebačkom sveučilištu, dobivši zvanje profesora književnosti. Pravednost, poštenje, hrabrost i upornost bile su mu vodilje koje su ga tijekom cijelog života krasile, ali zbog kojih je nerijetko morao platiti visoku ‘cijenu’ odanosti svojim uvjerenjima. Primjera za to ima još, od njegova najranijeg djetinjstva, kada su tada malenog i nejakog Iva u školi u Zupcima-Radačinu napala braća iz susjednog sela, od kojih ga je spasila Andrijana Nika Stojanova, što je kasnije često spominjao, govoreći: “I

Pravednost, poštenje, hrabrost i upornost bile su mu vodilje koje su ga tijekom cijelog života krasile, ali zbog kojih je nerijetko morao platiti visoku ‘cijenu’ odanosti svojim uvjerenjima.

baba te može nekad spasiti!” Kao mladi profesor počeo je raditi u poznatoj Dubrovačkoj gimnaziji. Bio je to veliki izazov za mladog Zupčanina. Predavati književnost u gradu gdje su nastala najveća književna djela humanizma, renesanse i baroka na hrvatskom jeziku, u Gimnaziji čiji su učenici tada bili budući slavni intelektualci poput akademika Luke Pa-

ljetka, skladatelja Đele Jusića te pjevačka diva Tereza Kesovija, doista je bio svojevrsni pothvat. Bio je osobit profesor. Njegova sposobnost da umiri nemirne učenike bila je gotovo nevjerovatna. Naime, kako svjedoče njegovi bivši učenici, imao je gotovo parapsihološku moć da bez ijedne izgovorene riječi umiri najnemirnije, fiksirajući ih hipnotizirajućim pogledom

poput klasičnog lika iz svijeta književnosti, kazališta ili filma. Također, znao je biti teatralno šokantan u svojemu profesorskom izričaju, što je pridonosilo njegovu vrlo uspješnome pedagoškom radu. Tako se znao koristiti raznim metodama kao što je primjerice sat u prirodi. Time je ostavljao veliki dojam na svoje učenike, o čemu neki i danas s ushićenjem i poštovanjem govore. Profesora je krasila jednostavnost, prirodnost, skromnost, unatoč netipičnoj erudiciji, originalnosti, raskošnom talentu te snazi akademskog potencijala. Nije mu bilo teško živjeti u Zupcima, baviti se svakodnevnim poslovima i razgovarati s jednostavnim ljudima na prizeman način u najboljem smislu značenja te riječi. Najveći dio slobodnog vremena provodio je u svojoj knjižnici, čitajući mnogobrojne knjige, listove, časopise koje je dobivao, periodiku, te je na taj način bio u dodiru sa zbiljom koja ga je zanimala i okruživala. Osim uskom krugu najbližih, njegova bogata knjižnica nije bila dostupna velikom broju ljudi. Bilo je tu beletristike, filozofije, sociologije, religije, politike. Njegova interpretacija stvarnosti bila je nepristrana, alternativna, kontroverzna, skeptična, ne zbog toga što je imao mnogobrojne nedoumice, nego ne bi li pokazao da može sagledati i drugu stranu.

Zadivljujući je popis ljudi koje je osobno poznao ili se s njima dopisivao. Kada poredate sva ova imena, čini se kao da listate neku enciklopediju književnosti. Tih godina u Zagrebu nije bilo neobično vidjeti Iva kako u kavanama pije čaj s Tinom Ujevićem, intelektualno raspravlja s Miroslavom Krležom ili pak u šetnji Zrinjcem s Dobrišom Cesačićem razgovara o novim tendencijama u poeziji. Poznao je i druga velika imena kao što su Krklec, Gorjan, Majer, Ta-

dijanović, a dopisivao se s velikanima kao što su Šolohov, Moravia, Leonov, Ungharetti. Još kao student u Zagrebu, kasnije i kao profesor u Dubrovniku, zbog britkog jezika i nesputane misli imao je problema s komunističkim agentima koji su mu u to vrijeme nanijeli dosta zla i nepravde. Njegova neuništiva istinoljubivost i sposobnost da o ljudima i stvarima govori "bez rukavica", zalažući se u vremenu jednoumlja za pluralizam i slobodu govora i tiska, neizbježno ga je dovela do izrežiranoga sudskog procesa, a kasnije i zatvora. Tako je kao profesor u školi "Vladimir Nazor" u tadašnjem Titogradu "u ime naroda" 26. 12. 1972. godine optužen i osuđen da je 8. 11. 1971. godine napisao dva pisma svojim prijateljima Vlatku Pavletiću i Vladi Gotovcu, čelnicima hrvatskog proljeća, u kojima je navodno neistinito i zlonamjerno prikazivao međuetničke i međukonfesionalne odnose u Crnoj Gori, osobito u Baru, Ulcinju, Titogradu i Boki. Najprije je bio uhićen te u "preventivnom" pritvoru od 12. 6. do 12. 9. 1972. godine. Osuđen je na deset mjeseci strogog zatvora, kaznu je služio najprije u zloglasnoj "Jusovači" u Titogradu, a ostatak u ništa boljem Centralnom zatvoru u Beogradu. Zahvaljujući bliskom rođaku koji je u tom razdoblju bio visoko pozicioniran u tajnim sigurnosnim jugoslavenskim službama, uspio je kasnije ostvariti skromnu mirovinu, kao i još neke manje pogodnosti. No, do kraja života ostao će lišen mnogobrojnih temeljnih građanskih prava. Tako su mu npr. oduzeli putovnicu koju nikada više nije dobio, a oduzeti su mu i drugi osobni dokumenti te intelektualna korespondencija koja nije imala nikakve veze s tada aktualnim sudskim procesom koji se vodio protiv njega. Teška i nadasve nepravdna za-

tvorska kazna je traumatično i trajno obilježila život inače vrlo osjetljivog i emotivnog čovjeka kakav je bio Ivo Vicković. Do kraja života mučila ga je nepravda koja mu je nanesena, osobito ako se zna da je većina "inkriminiranih" stajališta iznesenih u njegovim pismima samo 20 godina kasnije dobila svoju potvrdu u krvavom i nesretnom raspadu bivše Jugoslavije, koji je akcelerirao upravo agresijom na Hrvatsku. Ostatak životnog vijeka proveo je u osami i samoizolaciji u rodnoj kući, čitajući knjige i družeći se s bratom Mihovilom-Milom, također iznimno zanimljivim i kreativnim čovjekom, akademskim kiparom, talentiranim za mnoge vještine i znanja, od slikarstva do elektronike.

Ivo je umro 13. 8. 2012. godine, pokopan je u rodnim Zupcima na lokalnom groblju sv. Nikole biskupa.

Najviše informacija za ovaj svojevrсни hommage Ivu Vickoviću uzeli smo iz dokumentarne emisije Hrvatske radiotelevizije "Život profesora Vickovića", čiji je scenarist i redatelj Božo Vodopija, tada novinar, šef dopisništva HRT-a u Dubrovniku, sada generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru, producent Josip-Jozo Barlović, također istaknuto ime HRT-a, naš Baranin, čija je majka rodnom iz Zubaca (inače Ivov rođak), a snimatelj sjajni Mario Perušina, naš Bokelj, koji je, premda već u godinama, došao tada u Zupce i Bar samo da bi snimio ovu emisiju. Zahvaljujući njima, ostaje neizbrisiv trag o profesoru Ivu Vickoviću, koji je svoju "glad i žeđ" za istinom i pravdom pretpostavio čak i osobnoj sreći i životnim zadovoljstvima, što ga čini još značajnijim i većim u ovim vremenima kojima dominiraju ispraznost, površnost i pseudovrijednosti.

KOTORSKI ORIĐINALI - GALIOTI I ŠKERCI (3)

Priredio:
Dario Musić

NANE DELLA MODA

Zivjela je u uskoj oštećenju kući na Pjaci od sate (Škaljarskoj), iznad sadašnjeg kafića „Perper“. Na prvome katu bila je jedna soba koja je izdavana gimnazijalcima iz Novoga, a u kojoj su se znali skupljati na briškulju i trešetju poslije večere pri-ganih gavića i crnoga vina iz obližnjeg podruma šjor Marka Gverovića i šjora Luce. Na drugom i trećem katu bila je jedna soba i kužina s kondutom, koji je nalikovao na telefonsku kabinu, a tu je stanovala gazdarica, šjora Nane. Samoj šjori Nani nitko od nas nije znao prezime, već su je svi znali po nadimku »della moda«, dakle: mondenka, ona koja prati modu. A jadrna je i kamena bila ta njezina moda i luksuz! Kad bi se uredila da izađe u pjacu, odijevala je neku crnu haljinu, valjda jedinu koju je imala osim penjoara i lizeze. Haljina je već odavno izgubila boju i kroj, tako da je na njoj visila kao vreća. Na glavu bi stavila škicani, crno lakirani slamni šeširić, jedan ocufani kapelin s cvijećem koga je jedva pretekao pokoji list, i sa »šlajerom«, uskim velom od tila preko očiju. Ukrašavanje glave dovršila bi iscrtavanjem obrva, inače

Kotorski oriđinali i galioti bili su ljudi dobrog srca i plemenite duše, bistrog uma i oštrog jezika, koji su na svakovrsne izazove odgovarali na originalan, ali uvijek duhovit način. Bez oriđinala i inače bogata prošlost Kotora bila bi siromašnija. A oni su se, opet, mogli roditi i opstati samo u kotorskom ambijentu. Bili su iskričavi. U najtežim trenucima nisu propuštali prigodu da se našale, na svoj i tuđi račun, da sve okrenu na onu ljepšu „stranu“. Njih više nema, ali njihove šale još uvijek žive.

iščupanih, ali one nikada nisu bile jednake, već jedna u špade a druga u baštone! Oko vrata bi stavila nešto što je nekada bilo kunica ili lisica, a sada je na tome bilo više kože nego dlake. Još bi na obraze stavila malo »zdravlja« - dvije okrugle maće crvenila od krep-papira i pljuvačke, a usta premazala jarkocrvenim karminom ili grožđanom mašću. Kad bi bilo freškije, preko ramena bi zagrnula »kašmirsku« šjalpu, s koje je ponegdje visjela neka resa ili kita. A najzanimljivije su bile cipele, jedne crevlje šljatine s niskom petom, sve bezoblične i neočišćene, a radi kala na poplatima za jedno tri

broja veće od nogu pa je hodajući kotorskim ulicama klepetala petama kao ferata! Svi su joj se na ulici sklanjali i propuštali je te duboko skidali kapeline, a za njom bi ostajao trag jeftinog profuma »Pokošeno sijeno« ili »Crna mačka«. Eh, kako je lijepo sjetiti se jednog odlomka, jednog bokunića naše kotorske mladosti!

PETRICA CRNA

S druge strane zidina, iznad mlina Marasovića, imala je »vikendicu« u kojoj je provodila najveći dio godine. Tamo je držala koze, a zato što ih je jako voljela nije

ih nikada klala, nitiprodavala, čak ni kada su ostarjele i nisu davale mlijeko. Bila je uz njih sve dok „umru“, a zatim ih je, plačući kao za svojim najbližima, pokapala u blizini. Njezinu kućicu koju je sama izgradila od dasaka rušili su svi režimi prošlog vijeka, osim posljednjega.

I partizanska vlast bila bi joj „došla glave“ da se nije dosjetila kako im doskočiti. Naime, kada su joj jednom prilikom stigli neki radnici i milicionari da ruše njezinu stračaru, molila ih je da pričekaju nekoliko dana. Njima je bilo žao drugarice pa su joj izašli u susret. Sva sretna napisala je pismo Josipu Brozu Titu: „Druže Tito, moju kućicu rušili su svi nenarodni režimi: austrijski car, jugoslavenski kralj, talijanski fašisti, njemački nacisti. Ja znam da se ti nećeš svrstati među njih, a to ćeš dokazati time što ćeš narediti da mi ostave kućicu, koju ću ja ostaviti državi.“ Uskoro je stiglo pismo iz Titova kabineta u kojem je stajalo da se „ne dira imovina drugarice Petrice“.

Petrica je odlazila po vođu za piće na Karampanu, gdje je vodila čakule s prijateljicama i tako „ubijala“ vrijeme. Jednom su bile tek počele pričati o nekoj „maloj Miri“ koja se udajom skrasila. Tonina Bruštulin je pitala: „Da mi je znati kakav joj je sada život?“ Petrica je iznijela svoje mišljenje: „Isti joj je kao i prije, samo što je sad koristi muž. Znam da je ka' kobila, izdržat će!“

Petrica je imala veći broj koza koje su pasle prostranim atarom gradskih zidina. Same su izlazile na ispašu i uvečer se vraćale kući. Imala je dosta mlijeka, častila je goste, hranila mnogobrojne mačke koje su joj u dokolici pravile društvo. Kada bi se neki poznanik razbolio, Petrica Crna obišla bi ga i donijela kozje mlijeko -

kao lijek. Bila je dobrodušna, osjetljiva za tuđe probleme. Jednom joj se požalila Jane Fila da je u drugom stanju te da ne zna kako će dijete izdržavati u bijedi. Petrica je pitala: „Jesi li se žalila mužu?“ File joj je kroz plač rekla: „Znaš, jadna, da to njega ne zanima... On je potpuno neosjetljiv za tuđe probleme.“ Petrica je odmah shvatila i počela je iskreno žaliti: „Razumijem te - njega zanima kako da dođe do

botilje vina, a ne što će činiti s djetetom!“

Ispred Karampane svakog dana su održavale konzilij kotorske galiotice na temu „Aktualni seksualni problemi“. Dok su prale i ispirale robu, lavandere su, poput prave sudske porote, pretresale stanje „delikata“ u toj oblasti. Jednom je zaključeno da jedna žena, iako je bila udana više godina, još nema djece. Petrica je našla opravdanje

Kotorska lavandera

za takvo njezino stanje: „Treba joj veliki odmor! Narađala se - dok je bila djevojka!“ Iako nije imala ništa, Petrica Crna morala je platiti porez na „nepokretnu imovinu“, kao i za uzgoj koza. Išla je u općinu i objašnjavala da je to nepravедno te da nema novca da to plati. Jedne zime, kada su se „đavoli ženili“, puhao je jak vjetar, a krov njezina stana je prokišnjavao te Petrica nije znala što da čini. U očaju je molila Boga da joj pomogne. Netom je netko zakucao na vrata. Bio je to jedan narednik, s puliciotima. Rekao joj je da je dobio nalog da je uhititi zbog neplaćanja obveza prema općini. Petrica se razveselila i u oduševljenju ga počela ljubiti: „Hvala ti, Bože! U pravi čas ste stigli. Daj da krenemo odmah da bi se što prije u zatvoru ugrijala!“

Petrica je uvijek živjela samo u svojoj daščari. Govorila je da na njoj ne treba otvarati prozore jer je toliki propuh između dasaka da bi, da otvori okna, poginula „ka' iz puške“. U slobodno vrijeme, čega je imala na pretek, družila se sa svojim kokoškama, kozama i najčešće s kotorskim mačkama. Ponekad bi se za večerom kod Petrice našlo po desetak mačaka. Častila je „gošće“ kozjim mlijekom u koje je stavljala ostatke kruha skupljenog po gradu.

Bila je poznata i po tome što se često smijala. Lijepo se odnosila i prema djeci. Kada su je jednom zapitali zašto je takva, odgovorila je: „Nastojim da budem dobra da ne bi često plakala.“ Mnoge kotorske galiotice često su tražile savjet od Petrice Crne koja je - kako su govorile - imala više „soli u glavi“ od njih. Jednom joj se „kolegica“ Anđe Botilja požalila: „Bila sam s mužem kod doktora Sićeva koji mi je reka' da mu ne smijem davati da pije jer bi ga alkohol ubio!“

Petrica joj je rekla: „Poslušaj doktora i nemoj da misliš praznom glavom o tome!“ Tada joj je Anđe iskreno priznala svoju nemoć: „Ako mu dam vino, ubit će ga, a ako ne dam - ubit će on mene!“ Petrica je lako riješila i tu dilemu: „Kada već treba da dođu đordini s mrtvačkim sandukom, bolje je da njega odnesu na groblje nego tebe, budalo jedna!“ Često je isticala svoj životni moto: „Treba živjeti od danas do sutra. Znam da mi nikada ne može bit' bolje jer godine u bijedi donose svoje. Ali, nije grijeh lagati samu sebe i vjerovati u bolje sutra koje je meni prošlo još jučer!“

Dugo nakon smrti Petrice Crne stajala je ta krovinjara ispred sjevernih gradskih zidina. Nadživjela ju je...

FRANO TREŠTELA

Poznati kotorski „malikockar“, Frano Treštela, podrijetlom Dalmatinac, uvijek se odlikovao originalnim ponašanjem. Bio je opsenar, žicar, sklon da se snalazi na svaki način, često ne birajući sredstva. Nisu mu puno zamjerali jer se tako borio da prehrani sebe i obitelj. Dobio je nadimak po kafani „Tre stelle“ /Tri zvijezde/ u kojoj je najčešće boravio i iskazivao razne vještine. Njegovo pravo prezime nitko nije znao. Igrao je karte, ali i s njima izvodio razne trikove, zarađivao hvatajući naivce koji bi slučajno naletjeli na njegovu „baketinu“.

Imao je usavršenu metodu kako da prijevarom dođe do para. Najprije bi gubio i sve pošteno plaćao, a kada bi sudionik u igri pristao da se višestruko poveća ulog, tada bi Frano vratio sve izgubljeno i još zaradio. Jednom je u kafanu došao igrati neki stranac nakićen zlatnim lancima. Praveći se važan, pitao je Frana:

„Imate li neko posebno pravilo!“ Frano Treštela odgovorio mu je i objasnio: „Ako se na stolu nađe više aseva od igre, prednost se daje onome koji je iz originalnog maca karata..!“

Frana su voljeli, ali su ga se i plašili. Vrtio je na čudan način kuglicu od staniola, ispod praznih kutija od šibica, ne dodirujući je. Znao bi neko me skinuti sat s ruke i izvući ga iz tuđeg džepa. Ponekad bi buketa ruža ili karanfila bili pronađeni ispod tuđeg šešira. Male zečeve vadio je ljudima iz rukava... Nikad nije na pjacu pod Markat kupovao jabuke, rajčice ili jaja, već bi ih čarobnjačkim potezima ubacivao krišom u široke rukave kaputa, i zatim nosio doma.

Živio je teško, ali ga vedar duh nikad nije napuštao. Jednom u kafani „Dojmi“, prijestolnici kotorskih oriđinala, boema i galiota, Frano je starom trgovcu Menigelu, koji je jako volio novac, postavio zanimljivu zagonetku: „Tko je sretniji - onaj ko ima deset kćeri ili onaj koji ima milijun dinara?“ Trgovac mu je rekao da oba žele previše svega. Frano ga je prekinuo: „Čovjek koji ima milijun dinara želi još, a tko ima deset kćeri ne želi jedanaestu...“ Bio je karakterističnog izgleda: nosio je stari, olinjali šešir, jednako stari šal, grombi kaput, kakve se moglo naći na otpadu. S hranom nije imao problema. Obilazio je tezge na kotorskoj pjaci i pitao koliko što košta. Trpao bi, usput, ponešto u rukave ili džepove...

Frano se nije dobro slagao s kotorskim oštrokondžama. Nisu ga trpjele jer im nije nikada ostajao dužan. Dok je prolazio jednom pokraj Karampane, primijetio je da se šjora Mare drži za lice. Na njegovo pitanje što joj je, odgovorila je: „Boli me zub. Sinoć sam se prehladila!“ Frano je dobacio: „Bojim se da ti je protezu ubila' promajal!“

ROMEO FIORELLI (1870. – 1958.), GRAĐANIN GRADA KOTORA, KRONIČAR SVOJEG DOBA, U SVOJIM ZAPISIMA SAČUVAO JE OD ZABORAVA MNOGE OBIČNE I ZNAČAJNE DOGAĐAJE GRADA KOTORA TOGA VREMENA.

„Po istoričnim knjigama i kalendarima, po putu sačuvanih listova, plakata i rasporeda, po pričanju moje babe i uz moje dobro pamćenje, od djetinjstva sam sabrao, sastavio i uredio sljedeće uspomene“, objašnjava Fiorelli kako je nastala ova kronika.

GLASOVITI LJUDI KOTORA I BOKE

Priredio:
Dario Musić

Artur Verona rodio se u Braili, Rumunjska, 1868. godine. Brat je pjesnikinje Ide Verone. Nauke je završio u Beču, gdje je stupio u vojsku kao dragonski dobrovoljac, a kasnije kao oficir Ulanske regimente. Zarana se počeo baviti slikanjem. Po savjetu slikara Povalskoga napustio je vojnu službu te otišao u München da uči crtanje i slikanje, a zatim u Pariz. Nakon povratka iz Pariza, stalno se nastanio u Bukureštu. Tu se sasvim posvetio svojoj umjetnosti. Njegove prve kompozicije »Codrul Hertei« (Šuma kraj Hertea), »Spes aeterna dea« (Nada, vječna božica), »Faineo cea detote dilele« (Hljeb naš svagdašnji) pronijele su glas o njegovu radu te je već 1900. godine bio smatran jednim od najboljih rumunjskih slikara. Kao izvršni kolorist istaknuo se u portretiranju. Poznati su njegovi

portreti patrijarha Mirona Cristea i kralja Karola II. Uresio je kraljevski dvor u Bukureštu i neke crkve diljem Rumunjske. Lijepo je o njemu pisao U. Aleksandar Tz. Samurcash u listu »L'indépendance Roumaine« od 27. ožujka 1916. godine. Preminuo je 29. ožujka 1946. godine.

Dr. Anton Verona rodio se u Herceg Novome 18. svibnja 1867. godine, gdje mu je otac dr. Stanislav Verona bio liječnik. Osnovnu školu završio je u Herceg Novome, a gimnaziju u Kotoru, i krajem lipnja 1885. godine položio je maturu. Zatim se upisao na Pravni fakultet u Beču. Drugu godinu studirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je položio prvi i drugi državni ispit. Nakon toga je prešao na Sveučilište u Grazu i u lipnju 1894. godine bio je

ROMEO FIORELLI:

promoviran u doktora prava. Poslije položenih ispita bio je imenovan sudskim pripravnikom u Kotarskom sudu u Kotoru. Uz to je kao nastavnik u kotorskoj gimnaziji predavao matematiku, fiziku i talijanski jezik. Poslije položenoga praktičnoga sudskog ispita bio je premješten na Hvar, odatle kao sudski pristav u Imotski, zatim na Zemaljski sud u Zadru. U mjesecu lipnju 1901. godine bio je postavljen za sudskog savjetnika u Rovinju, 1904. godine bio je premješten na Pomorsko-trgovački sud u Trstu. Godine 1906. bio je premješten na Glavnu prokuru u Beč. Tu je bio imenovan višim zemaljskim savjetnikom. Godinu dana kasnije bio je premješten u Vrhovni sud, gdje je bio imenovan dvorskim sudskim savjetnikom. Kada je navršio 33 godine života i kada je bio imenovan zemaljskim sudskim savjetnikom u Rovinju, dr. Arturu Veroni bila je iznesena u austrijskom Parlamentu interpelacija kako se tako mlad čovjek može postaviti na tako visoko sudsko mjesto. Ondašnji austrijski ministar V. Spens-Boden odgovorio je na tu interpelaciju da mu je osobito mило što je mogao postaviti na spomenuto mjesto čovjeka tako lijepih sposobnosti. Poslije sloma Austrije bio je postavljen 1923. godine za vijećnika Stola sedmorice u Zagrebu. Bio je član Povjerenstva za izradu pomorskog i trgovačkog zakona, dopisni član zagrebačke i splitske Trgovačke komore, pravni savjetnik zagrebačke Burze i izabrani sudac međunarodne Trgovačke komore u Parizu. Zastupao je našu državu na konferencijama za pomorsko pravo u Bruxellesu 1922. i 1926. godine. Također je zastupao našu državu na Kongresu za kodifikaciju pomorskog prava u Haagu. Godine 1925. bio je umirovljen kao potpredsjednik Sudskog stola. Dr. Antun Verona je brat pok. Adama Verone, bivšega općinskog liječnika u Kotoru koji je preminuo na Prčanju 1919. godine. Dr. Anton Verona preminuo je u Zagrebu 1932. godine.

Ing. Anton Luković (de Ascrivio) rodio se na Prčanju 1815. godine. Osnovnu školu izučio je u rodnome mjestu u franjevačkom samostanu sv. Nikole. Zatim je prešao u Mletke, gdje je primio klasičnu naobrazbu. Tehničku struku izučio je na Padovanskom sveučilištu, na kojem su studirali mnogi naši, i na jednom sveučilištu u Austriji. Neko vrijeme je vršio inženjersku praksu u Mlecima, oko 1850. godine nastanio se u Aleksandriji u Egiptu. U zemlji faraona razvio je živu djelatnost kao ing. arhitekt.

Izgradnja Sueckog kanala (1859-1869)

U Aleksandriji je podigao veličanstvenu grčko-pravoslavnu crkvu sv. Spiridona. Sagradio je nekoliko palača i vila po egipatskim gradovima. Radio je na izgradnji luke u Aleksandriji, a podigao je tvrđavu koja brani ulaz u njezinu luku. Pri gradnji te tvrđave otkopao je tri velika staro-egipatska stupa od crvenoga granita. Svaki od njih predstavlja skup od osam lotosovih stabljika, čije cvijeće čini kapitel. U sredini stupova, u dva reda, vide se hijeroglifima ispisana imena faraona: Thutmosa IV. (18. dinastija, 1600. – 1400. g. prije Krista), Meremptaha I. i Setysa II. (19. dinastija, 1400. – 1260. g. prije Krista). Sva tri monolita Luković je poklonio caru Franji Josipu I. prigodom otvorenja Sueskog kanala 1869. godine. Za to i za druge kulturne zasluge bio je nagrađen nasljednim plemstvom s predikatom »de Ascrivio«. Spomenuti stupovi sada se nalaze u »Kunsthistorischen Museum« u Beču. Antun Luković pomagao je slavnom Ferdinandu Lessepsu pri gradnji Sueskog kanala. Bio je jedan od glavnih građevinskih inženjera. Suradivao je na gradnji poznatog spomenika u Port Saidu, koji je podignut u čast neumrloga Francuza, na kojemu se čita značajan natpis: »Aperire terram gentibus« (»Otvorite zemlju narodima«). Ovaj naš veliki prosvjetni radnik umro je u Mlecima u svojoj kući, historijskoj palači »Dario« na Canalu Grande 1880. godine.

Loisa Luković (de Ascrivio), kći je ing. Antuna Lukovića (de Ascrivio). Rodila se u inozemstvu. Bila je poznata slikarica. Godine 1877. izradila je prema Ivanu (Giovanni) Beliniju sliku Bogorodice s Djetetom za svoju obiteljsku crkvu Gospe od Karmena na Prčanju. Poznata je i lijepa slika iz 1872. godine koja predstavlja »Arapkinju«. Umrula je oko 1890. godine.

Spiridon Gopčević
(1885- 1936)

Austriji. Dva parobroda i 24 velike lađe jedrenjače bile su u njegovu vlasništvu. Godine 1848. Gopčević je ponudio 17 od ovih lađa s ukupno 280 topova austrijskoj vladi da se njima posluži pri napadu na talijansku opsadnu mornaricu. Njegov sin Špiridon već je s 23 godine postao diplomat. Bio je dopisnik nekoliko listova. Godine 1890. u Beču je uređivao svoj ilustrirani nedjeljni list »Svijet« (Die Welt), te je u tom listu zastupao slovenske interese. Grof Taaffe zabranio mu je prodaju lista i tada je izgubio 56.000 forinti. Spiro Gopčević tada je na glasu u Europi kao književnik, a pisao je o vojničkim stvarima, političke članke, humoristične članke, pripovijetke, satire, romane, pjesme i drame. Jednom riječju rečeno, nema toga o čemu on nije znao pisati. Govorio je i pisao na 13 jezika. Bio je poznat u Europi i po dopisivanju s glasovitim diplomatima te je europski tisak i dio američkog pisao o Gopčevićevim djelima, uz najveće pohvale, a hvalili su ga ovi diplomati: Victor Hugo, Julien de la Graviere, Louis Blanc, Ganibette, Lebrun – njima bi pisao na francuskom jeziku; Gladstone, John Bright, Evans – na engleskom jeziku; Björnsterne, Ibsen – na norveškom jeziku; Castelar – na španjolskom jeziku; Machado – portugalskom; Gorčakov – ruskom; Garibaldi – talijanskom; Drachman – danskom; Audermans – holandskom; Haltmiton – na švedskom. Godine 1890. povukao se s političkog poprišta i odaje se isključivo nauci. Izučava astronomiju i gradi zvjezdarnicu na Malome Lošnju te se danas ubraja među najznamenitije svjetske astronome. Godine 1908. bio je kandidiran za zastupnika Boke kotorske, no pobijedio ga je Mihail Bjeladinović, sudac Okružnog suda u Kotoru. Preminuo je u Beču 1936. godine.

Špiridon Gopčević

rodio se u Trstu 27. srpnja 1855. godine od oca istog imena. Njegov djed Krsto živio je u Boki kotorskoj i imao je tri lađe, od kojih je najveća nazvana »Amorevo-le«. Bile su opremljene s 18 topova, a služile su bokeljskoj flotilji. Otac Spiro Gopčević već poslije 1840. bio je prvi veletržac i vlasnik pomorskih lađa u

Jovan Sundečić
(1825-1900)
svećenik, pjesnik, diplomata

krstonosnog protojereja pravoslavne vjere, profesora bogoslovlja, počasnog sekretara i punomoćnika crnogorskog knjaza Nikole I. Odbor kotorske omladine bio je ovako sastavljen: Jovo Kadija - predsjednik, Ilija Đivanović - potpredsjednik, Dušan Vukasović - tajnik, Bogomil Jovović - blagajnik, i odbornici: Anton Bagatella, Antonije Croci, Veljko Ramadanović, Damjan Bućin, Đuro Stefanović, Jovo Radivović, Krsto Laković, Niko Ćirković, Radoslav Žutkić i Filip Đurović. Ovaj odbor počeo je odmah raditi da proslava što svečanije ispadne. Uvečer dana 18. travnja 1898. svirala je pred stanom slavljenika Srpska muzika, nakon koncerta bakljada po gradu. Na dan proslave pred domom svirala je muzika, a nakon 11 sati bile su razne deputacije iz grada i Cetinja da mu čestitaju i da mu izruče razne diplome, kao i najviše crnogorsko odličje, Danilov orden I stepena. Cijelo kotorsko građanstvo bez razlike vjere i narodnosti otišlo je da čestitaju sijedom pjesniku. Bio je na čestitanju i bokokotorski presvijetli biskup Frano Uccellini, kao i barski arcibiskup i primas srpski o. Šimun Milinović. Pravoslavno sveštenstvo iz Kotora predvodio je proto Dušan Vasiljević, koji je lijepim govorom pozdravio književnika. Na večer je bila zabava u kafani »Dojmi«, koja je bila prepuna građanstva. Ovom prilikom šest kotorskih građana, 3 Srba i 3 Hrvata, predali su književniku lovorov vijenac sa srpskim i hrvatskih trakovima. Od Hrvata su bili: dr. Adam Verona, advokat Ivo Giunio i kap. Filip Radoničić, kao načelnik Kotora, a od Srba: dr. Radoslav Kvekić, dr. Luka Verona i dr. Jovo Stefanović. Književnik je primio 400 telegrafskih čestitaka sa svih strana jugoslavenstva, a jako puno pjesama, soneta i epigrama. A među njima bio je najljepši sonet biskupa Frana Uccellinija. Ovo je ukratko opis ovako rijetke svečanosti, koje Kotor u naše doba nije vidio.

Proslava 50-godišnjice književnog rada prota Jovana Sundečića, srpskog pjesnika. Inicijativom srpske kotorske omladine proslavljena je u Kotoru dana 18. travnja 1898. godine 50-godišnjica književnog rada našeg sugrađanina Jovana Sundečića,

Priredio:

Jovan J. Martinović

1338.g.

6. oktobra, u Kotoru:

Nikola Buća u prisustvu sudija **Gojše Kalića** i **Andrije Sergijeva Jakanje** daje punomoć svom nećaku **Marku Dragovom Bazilio** u vezi poslova u Dubrovniku i Veneciji. Ispravu pisao **Gentile Gentilicijev** iz **Osima**, opštinski notar.

1339.g.

8. avgusta, u Dubrovniku:

Slovensko pismo kralja **Dušana** knezu **Filipu Belenju**, vijećnicima i opštini dubrovačkoj, koje je na italijanski preveo **Marin Debela** iz Bara, o tome da je u **Nerodimlju** izvršio obračun sa **Domanjom Menčetićem** za srebro. Originalnu ispravu pisao **Niko(la) Buća**.

3. decembra, u Dubrovniku:

Fratar **Dominik**, prior **sv. Spasa** iz Bara, kao posebni glasnik **Stefana** (Dušana) kralja **Raške**, potvrđuje opštini dubrovačkoj da su njeni kammerlengi **Ivan Menčetić** i **Sime Crijević** u cjelini isplatili **2.000** perpera kao **Svetodimitarski danak**. Među svjedocima je **Grube Besić** iz Kotor.

Usvojeno **433.** poglavlje **Statuta** o prodaji, darivanju, otuđenju, zalaganju i zamjeni zemalja u **Grblju**.

1340.g.

16. februara, u Kotoru:

Zlatar **Savinić** pred sudijama **Markom Drago** i **Andrijom Marka Simonovog** prodaje **Radenu** zemlju za vinograd kod **Sv. Tome**.

21. februara, u Dubrovniku:

Pavle Restić prikazuje slovensku povelju sa pečatom kralja **Raške**, koju je preveo na talijanski **Jakov Matov Krose**, slovenski notar u Dubrovniku, po kojoj je izvršen obračun između carinika **Novog Brda** i braće **Pavla** i **Frana Restića**, kao i kotorskih građana **Petra** i **Franca Sabe**, zatim **Toma Bugona**, njegovog brata **Petra** i **Vite Bugona** sa njegovom majkom. Originalnu ispravu pisao u **Prištini** logofet **Pribec**.

1341.g.

5. maja, u Veneciji:

Dozvoljava se izvoz **500** oklopa, **200** željeznih rukavica i **200** naprsnika po molbi ambasadora kralja **Raške**.

12. juna, u Veneciji:

Dozvoljava se **Martolu Dordiću** iz Dubrovnika da može izvesti **75** oklopa za kralja **Raške**.

1342.g.

25. maja, u Veneciji:

Dozvoljava se kralju **Raške** da može izvesti oklopa i drugog oružja za **100** konjanika i **500** pancira.

1343.g.

27. oktobra, u Avinjonu:

Papa **Klement VI** (1342-1352) postavlja kotorskog kanonika **Sergija** za biskupa Kotora umjesto **Tome de Ripatronis** iz reda propovjednika.

Papa **Klement VI** preporučuje biskupa **Sergija Stefanu**, kralju **Raške**.

1344.g.

12. oktobra, u Kotoru:

Nikola Buća, knez komornik kralja **Raške**, obećava fra **Konstantinu** iz **Drača**, iz dominikanskog reda, da će sagraditi samostan i crkvu **sv. Nikole** na mjestu zvanom **Pacijana** na izvoru rijeke **Škurde** i blizu vrtova **Georgija Giman** i vrta **Sergijeva** koga sada posjeduje udovica **Petra Katene**.

1345.g.

6. januara, u Avinjonu:

Papa **Klement VI** navodi **Stefanu**, kralju **Raške** da su pod upravom biskupa **Sergija** sljedeći manastiri **benediktinskog** reda: **sv. Marije** u Budvi, **sv. Nikole** u Petranici, **sv. Luke** u Krtolima, **sv. Mihaila** na Tombi, **sv. Petra** u Gradecu, **sv. Marije** u Rosama, **sv. Petra** u Polju i **sv. Marka** u Pinu, kao i **sv. Tripuna** u Cavtatu, **sv. Marije** u Konavlima, **sv. Marije** u Prizrenu, **sv. Petra** iznad Prizrena, **sv. Tripuna** u Brveniku, **svetog Tripuna** u Gregoništu te u Budvi, **sv. Gabrije**lu i Moluntu, ali da su njegovi prethodnici njih zauzeli, pa moli da se vrate u skladu sa zakonom.

15. oktobra, u Seru:

Pismo cara **Stefana** (Dušana) duždu **Andrei Dandolo** o produženju ugovora sa Kotorom na dalje **2** godine; **Nikola Buća**, knez komornik, nudi u ime cara **Dušana** pomoć od **500** oklopnika u opsadi **Zadra**.

22. novembra, u Veneciji:

Vijeće umoljenih donosi zaključak da se kralju **Raške** zahvali na ponudi za pomoć protiv **Zadra**, koja se time odbija, ali se istovremeno dozvoljava **Matu Gradiću** iz Dubrovnika da može izvesti raznih vrsta oklopa za **300** ratnika..

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuiraju se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,
U Tivtu u župi sv. Roko D. Lastva i kod povjerenika Andrije Krstovića,
U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,
U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,
U Herceg Novom u knjižari „So“ na Trgu Nikole Đurkovića br. 3

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem ☐ primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

MEDIJSKI PARTNERI

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:
AKCIJSKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ POVOLJNIJI UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA.
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.

Gradite budućnost uz pouzdanog partnera, jednu veliku banku koja u protekle dvije godine nije jedinstveno
podizala kamatne stope na postojeće kredite. Iskoristite novu generaciju stambenih kredita uz akcijsku kamatu,
fiksu za prvu godinu otplate kredita, za kredite ugovorene do 31. ožujka 2011. Poslovno povoljni uvjeti za
mlađe do 40 godina uz kamatnu stopu 6,5% godišnje, fiksu, za prvu godinu otplate kredita (IKS* 6,84%).

*IKS je izračunat uz najpovoljniju kamatu i najpovoljniji rok otplate

PRIVREDNA BANKA ZAGREB
Mislino unaprijed s Vama.

POSREDOVANJE: INTESA SANIROLI

Frikom

King Prestige pomena grama i čvrstosti

King Prestige je spoj belgijske tradicije i modernosti, pripremljen po tradicionalnoj
belgijskoj recepturi. Izvanredna kvaliteta, bogatstvo okusa, prefinjenost i nota
luksa pobjeđuju u svakom trenutku i na svakom mjestu.

INA predstavlja nova EURO V goriva:

motorni benzin EUROSUPER BS 95
motorni benzin EUROSUPER BS 98
dizelsko gorivo EURO DIESEL BS

INA CRNA GORA d.o.o. PODGORICA
Podgorica - Blok IX, zgrada "Šajó", 81000 Podgorica

tel: +382 20 268 253
+382 20 268 263
+382 20 268 450
fax: +382 20 268 288

e-mail: inacg_podgorica@t-com.me

INA CRNA GORA d.o.o. TIVAT
Durmidran-Mrčevac, 85320 Tivat

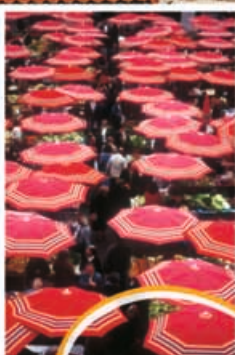
tel: +382 32 66 03 15
fax: +382 32 67 11 42

www.inacg.me

INA CRNA GORA

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax. + 385 1 481 40 56.

e-mail. info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

